

Det lærde Skolevæsen.

Sin Aargang for 1844 har Aarbogen meddelt, hvorledes Direktionen, efterat det ved den kongelige Beslutning af 9de Febr. s. A. var bleven allernaadigst bestemt, at en forbedret og udvidet Indretning foreløbigen til en Prøve skulde indføres i de tre Lærdoms-skoler i Kjøbenhavn, Odense og Kolding, — hvilken Indretning senere er bleven nærmere bestemt ved den under 25de Juli 1845 approberede provisoriske Plan, hv. s. forr. Aarg. S. 184 ff. — i en kort efter nedlagt allerunderdanigst Førefilling fandt sig foranlediget til at udvikle de Grunde der efter Dens Formening talede afgjørende for Nødvendigheden af, at nogle af de nuværende Lærdoms-skoler nedlægges, for at derved kunde vindes de nødvendige Betingelser, saavel i Henseende til Undervisningen som til Pengemidlerne, for at give de øvrige Lærdoms-skoler den samme Forbedring og Udvidelse, som for de tre ovennævnte nu var bestemt; hvorfor Direktionen udbad sig allernaadigst bemyndiget til at indlede de fornødne Forhandlinger med vedkommende Autoriteter i forebemeldte Henseende (se Aarb. 1844 S. 205—8).

Umiddelbart efter at have modtaget den kongelige Skrivelse af 18de Apr. 1844, hvorved saadan Bemyndigelse meddeltes (sft. S. 208), tilskrev Direktionen det kongelige danske Kancelli om at give Borgersforstanderne og øvrige Autoriteter i de fire paagjældende Menigheder (Slagelse, Vordingborg, Randers og Horsens), samt Stiftsøvrighederne, Lejlighed til at ytre sig over, hvorvidt der, for det Tilfælde at Skolerne i disse Byer skulde blive nedlagte, maatte være tilstrækkelig Grund for Menigheden til at gjøre Paa-stand paa at nogen, og da hvilken, Andel af de Skolerne tillagte Indtagter og Ejendomme skulde overlades Byerne til Forbedring af disses Skolevæsen, ligesom Den udbad sig Kancelliets egne Uttringer over Sagen.

Direktionen troede fra sin Side at maatte antage, at ved nærværende Lejlighed, ligesom ved Nedlæggelsen af de tre Lærdoms-skoler i Helsingør, Nakføv og Nyborg i 1838, burde Hovedgrundsetningen for Midlernes Deling mellem det lærde Skolevæsen og vedkommende Menighed være den, at de den nedlagte Skole i sin Tid af Regjeringen tillagte Indtagter burde være til fri Disposition for Lærdoms-skolevæsenet ialmindelighed, medens de fra Private's Gavnighed hidrørende Indtagter, hvor ingen udtrykkelige Bestemmelser i vedkommende Fundatser være givne, hvilke naturligtvis da bleve at følge, burde deles halvt mellem Byen og Lærdoms-skolevæsenet, efter som begge Momenter, nemlig Gavnens Bestemmelse til Fordel for Lærdoms-skolen og for Byens Skole, syntes at maatte tilkomme lige Vægt, og Sagen da være Skolens Opøsning ikke vilde kunne afgjøres anderledes end ved en lige Deling; hvorhos dog Direktionen, ligesom ved den nysnævnte Lejlighed fandt Sted, saaledes ogsaa nu vilde være villig til, af Hensyn til Villighed, og for at Byerne kunde sættes istand til at give deres Skolevæsen en bedre og fuldkomnere Indretning, at indrømme dem betydeligt mere end hvad det anførte Princip vilde medføre, navnlig at dels ialmindelighed Skolebygningen med Inventarium og Apparater, og derhos saadanne Afgifter som af Byerne selv eller deres Kirker og deslige vare tillagte den lærde Skole, udelte forbleve ved Byerne, og at dels enkelte af de aastedlige Omstændigheder tilraadede Lempninger af Principet indrømmedes til Fordel for Byerne.

Den fornødne nærmere Oplysning om de Resultater til hvilke en saaledes udfæstet Delingsplan i det foreliggende Tilfælde vilde føre, indeholdes for Vordingborg Skoles

Vedkommende i efterstaaende Fortegnelse over de Ejendomme som vare denne Skole tillagte, samt Angivelse af den Maade hvorpaa Direktionen, overensstemmende med de angivne Grundsætninger, havde tænkt sig disse Midler efter Nødsdighed og Billigheds Fordringer dette mellem Menigdommen og det lærde Skolevæsen, saaledes at beggees Lærv kunde være iagttaget.

De Vordingborg Skole tillagte Ejendomme og Indtægter vare, foruden Bygninger og Inventarium, følgende:

1. Skolens Kapitalsformue, 734 rb., hvoraf den aarlige Rente er c. 29 rb.
2. Kastrup Sogns Kongetiende, der giver i aarlig Afgift 3 Ld. Rug, 206 Ld. 1 Skp. 1½ Fdk. Byg, 3 Ld. 2 Skp. Havre og 5 Traver Halm, som, efter rimelige Middelarter af 20 mk. pr. Ld. Rug, 18 mk. pr. Ld. Byg og 12 mk. pr. Ld. Havre omtrent vil svare til et Pengebeløb af 635 rb.
3. Degnebygd af Landsfognet, 26 Ld. 2 Skp. Byg, svarende efter de anførte Lærter til 79 rb.
4. Degnepensioner af Baarse, Hammer, Øster- og Vester-Platkeberg Herreder, 170 rb. 16 sk.
5. Stipendiefonden ejede en rentebærende Kapital af 2317 rb., hvoraf Renten er c. 93 rb., samt en Jordafgift af 2½ Ld. Byg eller i Penge c. 7 rb. 48 sk., og af den nedlagte Ringstedse Skoles Indtægter 45 rb. 78 sk. aarlig, hvilken sidste Indtægt indbetaltes umiddelbart i den almindelige Skolefond, og fra denne var bleven Skolens Stipendiefond aarlig refunderet.

Desuden havde et privat Legat, det Suhyste, for Dimissi fra Skolen.

Al samtlige disse Ejendomme og Indtægter vilde, overensstemmende med det Ovenanførte, være at overlade til Byen Skolebygningen med Inventarium og Apparater — dog med Undtagelse af Bibliotheket, der ikke kunde indbringe Menigdommen nogen Fordel som kunde staae i Forhold til den Værdi det kunde have for de øvrige Lærdoms-skoler — og den under Nr. 3 opførte Indtægt af Degnebygd af Vordingborg Landsfognd, ihvorvel det kunde være Tvivl underkastet, om sidstnævnte kunde sættes i Klasse med de ovennævnte Indtægter der ydes af vedkommende Byer selv. Indtægten af Nr. 2 og 4, Kongetienden og Degnepensionerne, burde tilfalde det lærde Skolevæsen alene. Uagtet Indtægten under Nr. 1, Skolens Kapital, efter Principet ligeledes burde tilfalde Skolevæsenet, troede Direktionen dog at burde indrømme, at den overlodes Byen udelte. Hvad Stipendiefonden angaaer, da var det klart at de 45 rb. 78 sk. aarlig, der udbetales fra Ringsted nedlagte Latinskole og hidrøre fra Privat-Legater til den forrige Latinskole i Nestved, nu maatte overgaae til en anden Lærdoms-skole. Den øvrige Del, nemlig de 2½ Ld. Byg og Kapitalen 2317 rb., vilde efter Reglerne være at dele lige; imidlertid mente Direktionen ogsaa her at burde lade Billighed mod Byen komme i Betragtning og at kunne overlade denne disse Indtægter udelte, uagtet, hvad Kapitalen angik, det Udtryk i den for det derunder indbefattede Schouske Legat paa 1100 rb. udstedte Fundats, „at det er skjænket af Taknemmelighed for den fri Undervisning han har nydt i den lærde Skole“, nærmest syntes at tale i Gunst af det lærde Skolevæsen.

Foruden de ovennævnte Indtægter vare der endnu tvende andre som stode i en vis Forbindelse med Skolen. Disse vare 50 Ld. Byg som ved Ringsted Skoles Nedlæggelse henlagdes til Vordingborg Skole, og nu ere indbefattede under den Jordafgift der under Et indbetales fra Ringsted By til den almindelige Skolefond, og de saakaldte Kostpenge fra Amtstuen, 416 rb. aarlig, som udgjøre en Del af de under Et i Skolefonden fra Finansskassen indbetalte og i Budgetterne som 1ste — tidligere 2den — Indtægtspost „Refusion fra Finanserne“ opførte 6138 rb. 88 sk. Den førstnævnte af disse Indtægter maatte uimodsigeligen, ligesom hidtil, forblive ved den almindelige Skolefond; den sidstnævnte horte efter det Anførte og ifølge sin Oprindelse ligefrem under Begrebet kongelige Gaver, og turde som Tilskud fra Statskassen haabes beholdt, ogsaa efter den Skoles Nedlæggelse til hvilken den oprindelige var henlagt. Imidlertid ansaae Direktionen sig, ved Hensynet til de indskrænkede Indtægtskilder der vilde kunne overlades Byen, foranlediget til at tilbyde, at Den vilde allerunderdanigst andrage paa dette Tilskuds Deling mellem det lærde Skolevæsen og Menigdommen.

Uagtet, ifølge de indkomne Erklæringer, saavel Menigbestyrelsen og sammes Afdeling Skolekommissionen, som Skoledirektionen og det kongelige danske Kancelli havde anset det for ønskeligt at den lærde Skole kunde vedligeholdes, saa erkjendte dog de aafledige Autoriteter Betydningen af den paabegyndte Skolereform for det Hele, og indrømmede, at hvis det til dette Djemebs Opnaaelse blev nødvendigt at nedlægge nogle af Skolerne, vilde Vordingborg

Skole, ifølge sin Beliggenhed, ikke kunde gjøre Regning paa at vedligeholdes, men, medens Kommissionen yttrede, at det vilde være ønskeligt, at der dog i Byen forblev en mindre Skole, et Slags Middelskole, hvorfra Disciplene omtrent i deres 14de Aar kunde gaae over til de større Skoler, for fra disse at dimitteres, havde derimod Skoledirektionen anset Oprettelsen af en Realskole for hensigtsmæssigere, og Kancelliet forment, at Byen havde et billigt Krav paa at beholde en væsentlig Del af Indtægterne til Forbedring af dens Skolevæsen. Ogsaa fandt Kancelliet den af Direktionen foreslaaede Deling passende, dog saaledes, at foruden Skolebygningen ogsaa Rektorboligen burde overlades Byen, hvorhos det af Samme fandtes ønskeligt, at denne tillige, efter Menigbestyrelsens Andragende, kunde tilstaaes ogsaa den anden Halvdel af Kostpengene, samt Discipelbibliotheket og den Del af Skolebibliotheket som ikke henhørte til klassisk Sprogkøbenhavn og Grundvidenskab.

Hvad disse Begjæringer angaaer, var Direktionen af den Formening, at hvor der ved en Skole haves en særlig Rektorbolig, især hvor denne, som i Vordingborg, er opført udelukkende for Lærdoms-skolevæsenets Regning — hvilket iøvrigt ogsaa her gjaldt om Skolens øvrige Bygninger —, der syntes det klart, at Byen ved Skolens Nedlæggelse maatte have lige saa lidet Krav paa denne Bolig, som den vilde have paa at beholde det Beløb der mulligen kunde være en Rektor tillagt som Huslejegodtgjørelse, hvor Embedsbolig ikke findes. Angaaende Kostpengene fra Amtstuen er det ovenfor forklaret, hvorfor denne Indtægt, som ren kongelig Gave, maatte, i Overensstemmelse med de her udtalte og tidligere stedse fulgte Grundfættninger, ligesom kunne vindiceres for det lærde Skolevæsen. Naar Direktionen derfor paa dettes Vegne desuagtet vilde være villig til efter Omstændighederne at imødekomme Menigbestyrelsens af Kancelliet tiltraadte Ønske i Henseende til begge de attraaede Indrømmelser, da maatte dette betragtes som et rent Offer fra Skolevæsenets Side, fremfaldt ved Hensyn til de ringe Indtægtskilder der ellers vilde leenes Byen til dens Undervisningsvæsenets Forbedring.

Der vilde saaledes ved Nedlæggelsen kunne tillægges:

Menigdommen: foruden Skolebygning og Rektorbolig med Inventarium og Apparater, samt den Del af Bibliotheket der ikke forbeholdes det lærde Skolevæsen:

Skolens Kapital 734 rb.

Stipendiefondens Kapital og Kassebeholdning,
forsaa vidt den ikke bestod i Oplagspenge, der tilhørte

Disciplene, altsaa idetmindste 2317 —

3051 rb.

som giver en aarlig Rente af omtrent 122 rb. " ft.

Degnebygget, beregnet efter ovennævnte Fart, c. 79 — " —

Kostpengene fra Amtstuen 416 — " —

Stipendiefondens Kornindtægt, c. 7 — 48 —

eller tilsammen aarlig 624 rb. 48 ft.

hvorimod der vilde blive for det lærde Skolevæsen:

Kastrup Tiende, omtrent 635 rb. " ft.

Degnepensioner 170 — 16 —

eller tilsammen 805 rb. 16 ft.

samt til Stipendiens Føregelse ved andre Skoler 45 rb. 78 ft. aarlig.

Det med denne Skole forbundne Suhrste Legat*) kunde ikke medregnes her, da det ved Fundatsen er forbeholdt den endnu levende Fundator, at gjøre Bestemmelse om dets Anvendelse, naar Skolen nedlægges.

Hvad Slagelse Skole angaaer — hvis Indtægter og Ejendomme det vil være unødvendigt her at opregne, da Resultatet blev, at Skolen ikke skulde nedlægges —, da vilde efter den af Direktionen paatænkte Plan denne Skoles betydelige Indtægter være saaledes at dele mellem Byen og Skolevæsenet, at hin vilde tilfalde et Beløb af 5380 rb., dette af omtrent 5565 rb. aarlig, hvorhos en Kapital af 1700 rb. af Stipendiefonden vilde være at overføre til en af de andre Skolers Stipendiefond.

Uf denne By's Menigbestyrelse var imidlertid paa det Indstændigste protesteret mod den lærde Skoles Nedlæggelse, og den havde endog ment derfor at kunne paaberaabe en historisk Ret, idet de store Midler som ved Fundatsen af 24 Oktober 1585 — nærmere reguleret

*) Se om dette forr. Aarg. S. 43 f.

under 17 Septbr. 1751 og ved en Kongeskrivelse af 22 Decbr. 1812 — vare stændte som Fællesfond for Byens Hospital og dens Lærdoms-skole, der nu oppebære respektive $\frac{2}{3}$ og $\frac{1}{3}$ af sammes Revenyer, skulde, navnlig ved det tilføjede Tilfagn om sammes ubroderlige Overholdelse, indeholde en Adkomst for Byen til at paa staae saavel Skolen som Hospitals-talet vedligeholdt. Direktionen skjønnede dog ikke, at denne Paa stand havde nogen gyldig retlig Hjemmel, idet det maatte antages, at Grundtjen, ved at tillægge den allerede tidligere i Slagelse By værende Skole en vis Andel af Hospitals-tets Indtægter, hovedsageligen maa have tilfattet, hvad der og stemmer med de brugte Udtryk, at fremme lærd Skoleunder-visning, uden derved at affære Udgangen til at give Gavnens Anvendelse saadanne Lem-pninger som i Tidernes Løb maatte findes nødvendige og tjenlige til Djemedets Opnaaelse, hvorfor der heller aldrig havde været rekonstrueret imod, at den Del af Indtægterne som ikke behøvedes til Skolens eget Lær, var, ved at indflyde i den almindelige Skolefond, kommet andre Skoler til gode.

Men hvad der paa den anden Side unægteligen fortjente at komme i væsentlig Be-tragtning til idetmindste ikke for Tiden at insistere paa denne Skoles Nedlæggelse, var den Omstændighed, at naar Bordingborg Skole nedlagdes, vilde Slagelse Skole være den eneste egentlige offentlige Lærdoms-skole i det sydlige Sjælland, idet Skolerne i Sorø og Herlufsholm tillige ere Opdragelsesanstalter af en noget højere Karakter. Og hertil kom, hvad det Formuelige angaaer, den Betragtning, at der vel var beregnet at ville ved denne Skoles Nedlæggelse beholdes for det lærde Skolevæsen — med Indbegreb af de halve Hospitals-indtægter — et Beløb af 5565 rb. men heri vilde da strax afgaae de Vartpenge som maatte tillægges de afgaaende faste Lærere med 2800 —

saar at der kun levedes et Overskud af 2765 rb. hvorimod denne Skole i sin nuværende Forfatning havde hidtil givet et betydeligt Overskud, der efter de senere Aars Gjennemsnit havde udgjort mellem 5 og 6000 rb. aarlig, og om end, naar Skolen konserveredes og gaves den samme Reform hvori de øvrige forventedes del-agtiggjorte, en Del af dette Overskud vilde medgaae til Udbredelsen af de forøgede Bekost-ninger som denne Reform vilde medføre, saar vilde der dog blive et Beløb tilbage som ikke vilde være mindre end det der kalkuleredes at ville vindes ved Nedlæggelsen.

Da Direktionen saaledes maatte indrømme, at i undervielig Henseende mindre talede for dennes end for de andre Skolers Nedlæggelse, og da Den derhos kun under Forudsætning af, at Dens Paa stand om at beholde Halvdelen af Hospitals-indtægterne — hvilket man fra Byens Side havde modsat sig — gaves Medhold, turde vedblive sit Andragende om denne Skoles Nedlæggelse, der selv under denne Forudsætning turde være betænkelig i formuelig Henseende, havde Den troet at burde for Djeblikket frasalde sin tidligere yttrede Anskuelse med Hensyn til denne Skole, saaledes at den indtil videre ikke vilde være at nedlægge.

Hvad dernæst Randers og Horsens Skoler angaaer, da skal ligeledes her, af den samme Grund som ved Slagelse Skole, ikke opregnes de enkelte dem tilhørende Indtægter og Gjendomme, men alene bemærkes, at efter den af Direktionen foreslaaede Deling vilde af Randers Skoles Indtægter forblive ved Byen c. 679 rb. aarlig og tilfalde det lærde Skolevæsen c. 1795 rb., samt tvende Legater paa tilsammen omtrent 1000 rb. blive at henlægge til en af de andre Skolers Stipendiefond; men af Horsens Skoles Midler til-falde Byen et aarligt Beløb af omtrent 1555 rb., det lærde Skolevæsen omtrent 1526 rb. og til Inddragelse i andre Skolers Stipendiefonds blive en aarlig Indtægt af omtrent 326 rb., hvorhos i Universitetets Legatmasse vilde være at indbringe, til Fordel for Stu-derende fra Horsens By og Omegn, hele Stipendieoverskuds-Fondens Kapital til Beløb omtrent 10000 rb.

Med Hensyn nu til Spørgsmaalet om, hvad der i formuelig Henseende vilde vindes ved den paatænkte Nedlæggelse af de ovenansførte 3 Skoler, da havde de egentlige Aaret selv vedkommende Udgifter for samme i Aaret 1844, efter de indkomne Regnskaber, udgjort:

for Bordingborg Skole	6441 rb.
— Randers Skole	6481 —
— Horsens —	5070 —
	17992 rb.

Disse Udgifter vilde naturligvis i Tilfælde af Skolernes Nedlæggelse blive besparede, med Undtagelse af den Del af Lønningerne der maatte gaae over

17992 rb.

Fra forr. S. 17992 rb.
 til Bortpenge, nemlig de fulde Gager for 2 Rektorer, 2 Overlærere og 3
 Adjunkter (idet de øvrige Poster enten ikke vare besatte, eller besørgedes af
 konstituerede eller Tilmlærere) 5700 —

faa at Besparelsen (saalange Bortpengene vedvarede) vilde være 12292 rb.

Indtægterne for de nævnte 3 Skoler havde for samme Aar været
 for Vordingborg 1858 rb.
 — Randers 3519 —
 — Horsens 2476 —

7853 rb.

Af disse vilde kun en mindre Del tabes, idet der, som oven
 anført, var regnet paa at beholdes

fra Vordingborg 805 rb.
 — Randers 1795 —
 — Horsens 1526 —

4126 rb.

og derhos vel kunde gjøres Regning paa at beholde
 for de andre Skoler en saa stor Del af Søgningen,
 at derved kunde indkomme i Skolepenge omtr. 2000 —

tilsammen ————— 6126 —

følgelig vilde af Indtægten alene tabes 1727 —

og for de andre Skoler indvindes 10565 rb.

Der vilde saaledes, ved af de 15 lærde Skoler at neblægge de omhandlede tre, kunne
 indvindes et Beløb af noget over 10500 rb. aarlig strax, og i Tiden, naar de ovennævnte
 Bortpenge ere opførte, omtrent 16200 rb.

Føreløbigen er at bemærke, at blandt de derefter tilbageblivende 12 Skoler syntes der
 ikke at kunne blive Spørgsmaal om Reformens Gjennemførelse i Ronne Skole, da denne,
 ifølge sin Beliggenhed paa en isoleret D af temmelig indstrænket Folkemængde og efter den
 hidtil vundne Erfaring, neppe kunde formodes nogenlunde at ville faae et saadant Discipel-
 antal der endog blot nogenlunde kunde nærme sig det Antal som efter det tidligere Udviklede
 maatte antages at være en Betingelse for en udvidet Skoles heldige Bestaaen. Men hertil
 kom endnu den Omstændighed, at det paa Grund af de særegne Forholde paa Bornholm
 var bleven anset tilraadeligt at forbinde nogle Realklasser med denne Skole, hvorom Bes-
 temmelse var givet ved allerhøjeste Beslutning af 3die November 1843, og det var neppe
 usandsynligt, at Interessen for denne Gren af Undervisningen kunde tiltage saaledes, at
 den efterhaanden vilde blive det overvejende Moment ved denne Skole.

Ved nu at undersøge, hvilke Pengemidler der vilde være disponible til det lærde Skole-
 væsens Udgifter i det Hele, under Forudsætning af Reformens Gjennemførelse ved de
 øvrige 11 Skoler, vilde det ikke gaae an at lægge den seneste Tids Erfaring alene til Grund,
 og man turde saaledes ikke kalkulere paa en saadan Indtægt som den i Aaret 1844 er-
 holdte, hvor den havde udgjort ialt c. 153000 rb.
 eller efter Fradrag af de ovenanførte ved de tre Skolers Nedlæggelse bort-
 faldende Andele af Indtægten, c. 1700 —

151300 rb.

I Aaret 1844, ligesom i de nærmest foregaaende, indkom nemlig Kornindtægten efter
 Kapitelstarter hvis Størrelse ikke med Nøiagtighed turde forudsættes at ville holde sig
 gennem en længere Række af Aar, og det antoges derfor rigtigst, her alene at kalkulere paa
 saadanne Middelpriiser der med nogen Sandsynlighed turde ventes opnaaede, hvortil derfor
 her, ligesom ovenfor ved de enkelte Skoler, var antaget 20 mk. for Rug, 18 mk. for
 Byg og 12 mk. for Havre. Saaledes beregnet vilde Indtægten i det Hele ikke kunne
 anslaaes højere end omtrent 145000 rb.; men naar et saadant Beløb kunde have til fri
 Disposition for Skolevæsenet, vilde det ogsaa nogenlunde blive muligt at gennemføre
 Skolernes Reform paa en saadan Maade som omtrent vilde spare til billige Forventninger.
 Dette var imidlertid ikke for Øjeblikket Tilfældet, idet den meget betydelige Sum hvortil
 Pensionerne til afgaaede Skoleembedsmænd i de senere Aar var opvoret, nemlig omtrent
 18000 rb., forsaavidt den skulde vedblive at hvile paa Skolevæsenet, vilde saaledes lamme
 dets Pengestrømer, at det vilde blive aldeles jæt ud af Stand til ved egne Midler nu og

i det rette Tidspunkt at iværksætte Reformplanen. Det var derfor at Direktionen i sin oven (S. 30 f.) omtalte, i Slutningen af 1845 førte Brevverling med den kongelige Finansdeputation havde gjort de der anførte Indrømmelser med Hensyn til Universitetets og Sorø Akademi's Pensjonsforpligtelse, og hvorefter var udvirket den sammesteds anførte kongelige Beslutning af 10de Febr. 1846, ifølge hvilken paa den ene Side Skolevæsenet skal fra 1ste Januar 1846 selv udrede samtlige Pensioner til afgaaede Skoleembedsmænd og tillige overtage Pensioner til deres efterlevende Enker og Børn, men paa den anden Side Finanskasjen skal dels vedblive at udrede de i 1826 overtagne Pensioner, dels overtage paa den aftagende Pensjonsliste Vartpenge for de Skolernes Embedsmænd og Betjente der entleddiges ved den nu forestaaende Reform af Skolerne, dels udrede det aarlige Tilskud der vil være nødvendigt til Iværksættelsen af denne Reform, hvilket Tilskud dog vil være at nedlægge, efterhaanden som det lærde Skolevæsens Fond tillader det.

Under den Forudsætning nu, at der ifølge dette allerhøjeste Tilfagn kunde tilstaaes det lærde Skolevæsen et Tilskud som omtrent svarede til det samlede Beløb af de nuværende Pensioner og af de eventuelle Pensioner til Embedsmænds Efterladte, antog Direktionen, at det ifølge efterstaaende Beregning vel vilde blive muligt med det ovennævnte Indtægtsbeløb af 145000 rb. at iværksætte Reformen, forudsat at de tre Skoler bleve at nedlægge og kun 11 Skoler at reformere.

Det vilde isærdeleshed være til Forbedring af Gager og Lønninger til Skoleembedsmændene, at den betydeligste Forøgelse af de nuværende Budgetsummer vilde behøves. Til 11 udvidede Skoler, hver med 9 faste Lærere, nemlig 1 Rektor, 2 Overlærere og 6 Klasselærere, antoges følgende Lønninger at ville udfordres:

2	Rektorer	à 2200 rb.	4400 rb.
2	—	à 2000 —	4000 —
2	—	à 1800 —	3600 —
2	—	à 1600 —	3200 —
3	—	à 1400 —	4200 —
			19400 rb.
8	Overlærere	à 1400 rb.	11200 rb.
8	—	à 1200 —	9600 —
6	—	à 1000 —	6000 —
			26800 —
10	Adjunkter	à 800 rb.	8000 rb.
10	—	à 700 —	7000 —
11	—	à 600 —	6600 —
11	—	à 500 —	5500 —
24	—	à 400 —	9600 —
			36700 —

hertil ved Rønne Skole til 1 Rektor, 1 Overlærer og 4 Adjunkter, ialt . . . 4400 —
samt til en Huslejeportion og 11 Inspektører, ialt . . . 1700 —

Gager tilsammen 89000 rb.

hvorimod da til Lærere kunde fastsættes en noget mindre Sum end hidtil. Nogle enkelte af de øvrige Poster vilde ligeledes være at undergive nogen, dog ikke betydelig, Modifikation af de hidtil for dem bestemte Summer.

Overensstemmende hermed vilde da, under Forudsætning af 3 Skolers Nedlæggelse og Gjennemførelsen af den provisoriske Plan for Udvidelsen til de øvrige Skoler med Undtagelse af Rønne Skole, Normalsummerne for det lærde Skolevæsen blive følgende:

1.	Udgifter i Anledning af Overbestyrelsen	6620 rb.
2.	Gager til faste Lærere	89000 —
3.	For Limeundervisning	9000 —
4.	Tilskud til Biblioteker og videnskabelige Apparater	5000 —
5.	Bygninger og Inventariers Vedligeholdelse	4000 —
6.	Brandsfæls- og Belysningsforudenheder	3300 —
7.	Skatter og Afgifter	7000 —
8.	Regnskabsføringen	4000 —
9.	Metropolitanskolen for Sangundervisning til 4 Kirkeskoler	480 —
10.	Viborg Skoles testamentariske Forpligtelse	180 —

at overføre 128580 rb.

	Oversført 128580 rb.
11. Bidrag til Fredericia lærde Institut	800 —
12. Forskjellige tilfældige Udgifter	4800 —
13. Extraordinære Udgifter	3000 —
14. Udgifter ved den videnskabelige Realskole i Aarhus	7700 —

ialt 144880 rb.

altsaa endog noget under de antagne 145000 rb. Men herved var da Intet beregnet, enten til Opsamling af en Reservefond til Tilvejebringelsen af Udgifterne til enkelte større Bygningsforetagender, til større Anskaffelser af videnskabelige Samlinger og til at modstaae Virkningen af muligen indtrædende uheldige Kornaar, eller til Ubredelsen af de fremtidige Pensioner. Forjaavidt der strax vilde udfordres til Bortpenge til de nuværende faste Lærere ved de tre Skoler der bleve at neblægge, det ovenanførte Beløb af 5700 rb., maatte bemærkes, at nogle af disse Lærere uden tvivl vilde kunne anbringes ved andre Skoler, muligen endog før Reformens Gjennemførelse, eller paa anden Maade befordres, saa at det tilbageblivende Beløb ikke vilde blive betydeligt, ligesom nogen Lettelse vilde fremkomme derved, at ikke samtlige ved Reformen foranledigede større Befostringer strax vilde indtræde, hvorved i de første Aar, især hvis samtidigen nogenlunde heldige Kornaar maatte forøge Indtægten over det kalkulerede Beløb, kunde gjøres Regning paa at vinde noget Overskud.

Skulde derimod den foreslaaede Neblæggelse af de tre Skoler ikke finde Sted, men derimod Reformen gennemføres ved samtlige 15 Skoler, vilde, ved Anvendelsen af den nylig anførte Vageringskala og forholdsvis Beregning af de øvrige Udgifter, udfordres til samtlige Gager ikke mindre end 116800 rb.
og til de øvrige Udgifter 63400 —

ialt 180200 rb.

hvortil vilde havees i Indtægt, naar denne ansattes som ovenfor beregnet, med Tillæg af de c. 1700 rb., der under denne Forudsætning vilde beholdes . 146700 —
saa at der vilde behøves et Tilskud af det Offentlige, selv efter en mild Udgiftsberegning, af aarlig c. 33500 rb.
foruden de nuværende og samtlige tilkommende Pensioner, hvilket selvfølgelig vilde blive et betydeligt Beløb.

Men om man end vilde erkjende, at et saadant Tilskud fra Statens Side til en for nødvendig erkjendt Indretning af en saa overordentlig vigtig Statsinstitution som det lærde Skolevæsen, ikke vilde være formeget, naar det virkelig var utvivlsomt, at Formaalets Iværksættelse krævede det, og om det end skulde blive muligt at overvinde de Vanskeligheder der maatte stille sig ibejen for dets Ubredelsen (af Statskassen, saa var det dog saa langt fra at Direktionen kunde ansee det for ønskeligt at blive sat istand til at udstrække Reformen saa vidt, at Den meget mere, selv om Pengemidlerne kunde paavises, maatte ansee det for sin Pligt paa det Bestemteste at tilraade, at Skolernes nuværende Antal desuagtet formindskedes noget.

Det er nemlig tidligere udviklet, at vore Lærdoms-skolers Antal, endog uden Hensyn til denne Reorganisation, er for stort i Forhold til den Søgning som de kunne vente. Men denne Betragtning faaer naturligvis langt højere Vægt under Forudsætning af en saadan udvidet Organisation der er beregnet paa et Skolekurjus af 8 Aar eller paa 7 Klasser. Medens der nemlig i de egentlige lærde Skoler — altsaa Opdragelsesanstalterne i Sorø og Herlufsholm ikke medregnede — udenfor Kjøbenhavn har i de sidste 22 Aar efter Gjennemsnit vist sig en Søgning af knap 650, hvilket Antal omtrent holdt sig lige stort efter og før de 3 Skolers Neblæggelse i Aaret 1839, saa at det for hver af de 17 eller 14 Skoler udgjorde respektive 38 eller 46 Disciple, men dette Antal var saa ulige fordelt, at nogle undertiden havde over 80, medens andre endog havde under 20 Disciple, fordi det paa Grund af deres Nærhed ved hverandre ikke kunde undgaaes at den enkelte Skole der for et kortere eller længere Tidsrum havde ved helbige Omstændigheder trukket Søgningen til sig, derved havde trykket Naboskolerne, vilde Misforholdet end stærkere vise sig naar denne Søgning skulde deles paa 14 Skoler med 7 Klasser i hver, idet der, selv om man regnede paa det højeste Antal som i noget af disse Aar er opnaaet, vilde ved en aldeles ligelig Fordeling kun komme 6 à 7 paa hver Klasse, men det, da en saadan Righed var utænkelig, ofte vilde indtræffe at enkelte Klasser kun kunde erholde 4, 3, 2, 1, ja maaske aldeles ingen Disciple. Men en saadan Tilstand, der desuden vilde i dens første Anlæg og fremtidige Vedligeholdelse medføre en Befostring som umuligen kunde tilvejebringes, vilde

aabenbart langt mere skade end gavne, idet de Skoler som derved uundgaaligen vilde faae en sagnende Bestaaen, tillige vilde undergrave Tilliden til den hele Foranstaltningens Hensigtsmæssighed. Derimod vilde ved de foreslaaede tre Skolers Nedlæggelse og ved at Valget af disse blev truffet saaledes at de tilbageblivende fik en passende Beliggenhed mod hverandre, vindes en nogenlunde passende Frekvens for de øvrige. Regnes der nemlig blot paa det nuværende Discipelantal af noget over 850, hvoraf Kjøbenhavns Skole omtrent vilde have 150 og Ronne Skole, der ikke vilde kunne gives den for de øvrige attraaede Organisation, neppe kunde regnes til mere end imellem 20 og 30 Disciple, saa bliver for de øvrige 10 Skoler henved 700 tilbage, altsaa for hver omtrent 70, og naar disse Skoler saavel i Henseende til Lærere som videnskabelige Apparater og i andre Retninger kunde gives den fornødne Udstyrelse efterhaanden som Lejligheden tilhyder sig, var der al Grund til at haabe at de, formedelst den allerede saa almindeligt vakte Interesse for den ny Plan, vilde i den Grad besætte sig i det Offentliges Tillid, at de meget snart vilde haabe i det Hele og for hver enkelt opnaae en saadan Søgning som fra ethvert Synspunkt maa betragtes som en vigtig Betingelse for deres Flor og Undervisningens heldige Fremgang i det Hele. Der var nemlig ingen Anledning til at befrygte, at et Par Skolers Nedlæggelse skulde endog strax, end sige i den fjernere Fremtid, bringe Frekvensen ned under dens nuværende Standpunkt. Kunde det nemlig selv under Skolernes hidtilværende usfuldkomne Forsatning vise sig, at i det første Aar efter Helsingør, Naakföv og Nyborg Skolers Nedlæggelse Søgningen var i det Hele ligesaa stor som i det foregaaende Aar, og at den senere er voret med omtrent 100 Disciple, saa maatte idetmindste et ligesaa godt og efter al Sandsynlighed et langt gunstigere Resultat ventes ved en Nedlæggelse der var motiveret ved og forbundet med en saa vigtig, gennemgribende og med almindeligt Bifald imødekommert Reform. Der mødte iøvrigt paa dette Punkt af Sagen en Betragtning som turde være af særdeles Betydning. Man hører nemlig ofte saavel offentlig som privat den Bemærkning fremsat, at vore Studerendes Antal allerede nu er for stort i Forhold til det Antal af Embeder de i Tiden skulde tjene til at besætte, og det kunde derfor ved første Øjeblik synes at være et tvivlsomt Gode der tilsigtedes, naar man stræbte at tilvejebringe en stærkere Frekvens i de lærde Skoler og saaledes forøge de Studerendes Antal. Herved maatte imidlertid uden Hensyn paa selve Nødvendigheden af den visnok ikke uimodsigelige Paaastand, at vore Studerendes Antal skulde være for stort, bemærkes, at Søgningen i de offentlige Lærdoms-skoler ingenlunde staaer i nødvendigt Forhold til Antallet af de immatrikulerede Studerende; dette sidste er nemlig netop betydeligen aftaget i de senere Aar, medens, som ovenfor meldt, hin paa samme Tid er stærkt tiltaget. Det der hovedsageligen fortjener at komme i Betragtning er ikke om der immatrikuleres færre eller flere Studerende, men om de der komme til Universitetet møde der vel udrustede med Kundskaber og aandelig Dannelse, om den Undervisning de have faaet forinden deres Dimission har været hensigtsmæssig og anlagt efter en god Plan. Hertil er det de offentlige lærde Skolers Opgave at hde den væsentligste Medvirkning. Men nu er det en Erfaring, at af de hvert Aar til Universitetet Dimitterede ere ifkun omtrent de $\frac{1}{3}$ komne fra de offentlige lærde Skoler; Resten er enten dimitteret af private Manuduktører enkeltvis eller fra Undervisningsanstalter udenfor de under Direktionens Besort staaende offentlige lærde Skoler. Dette Forhold kan ikke andet end være foruroligende; thi jo mindre Garantien er for at de offentlige Skoler ved en vel anlagt og konsekvent gennemført Plan, ved en anstændig hdre Udstyrelse og ved de Vilkaar de kunne byde deres Lærere, ville see sig istand til altid at levere de dygtigste Alumner til Universitetet, desto mere vil det blive Ufsaldet, at de Disciple der ønske en fortrinlig Opdragelse søge hen til de bedste Privat-instituter, eller til saadanne Manuduktører som just paa Grund af deres overvejende Dygtighed ere i den Grad søgte, at de ikke kunne være tjente med at ombytte deres Stilling med en slet lønnet fast Ansættelse. Blive derimod de offentlige Lærdoms-skoler organiserede efter den ny Plan, og vil det, som der er al Grund til at haabe, lykkes dem at tilvinde sig en forøget Frekvens, da vil denne komme — ikke fra de bedste Kjøbenhavnske Instituter, hvis Tilværelse og størstmulige Flor siebde maa ønskes, og ogsaa af den Grund tør haabes, at det for dem altid vil blive nødvendigt at tilegne sig de Forbedringer der indføres ved de offentlige Skoler, men — fra de private Manuduktører og mindre Undervisningsanstalter, idet den forøgede Tillid de offentlige Skoler ville nyde vil opfordre Forældrene til at foretrække den mindre kostbare Undervisning de tilbyde, og de forbedrede Vilkaar for Lærerne, der maa være en uadskillelig Folge af Reorganisationen, ville tilskynde de dygtigste Manuduktører til at hellige dem deres Tjeneste. At de maadelige Instituter og udelige Lærere ville gaae tilgrunde, at de Disciple der blot attraae en hurtig Dimission

paa Modenhedens Beføstning, holdes borte, bør neppe betragtes som et Onde. Hvad der vindes for Skolerne vil være en Erhvervelse af flere dygtige Individualiteter blandt Disciple og Lærere; hvad der vindes for det Offentlige vil være, ikke en forøget Masse af Studerende, men en større Dannelse hos disse, ledet efter ensformige Principer og under offentlig Garant. At det ogsaa ved færre, vel organiserede Skoler vil blive mere muligt at sørge for de høje Betingelser for Skolernes Flor i Henseende til Bygninger, Inventarium og videnskabelige Apparater, er en Selvfølge, og kan saameget mindre her lades ude af Betragtning som de pengelige Indtægtskilder hvortil det lærde Skolevæsen er indskrænket opfordre til at tillægge dette Hensyn en ikke uvigtig Betydning.

Ved det saaledes Anførte turde det haabes godtgjort, dels at det efter Nedlæggelsen af tre af de lærde Skoler vilde blive muligt at udstrække Reformen til de tilbageblivende, saaledes at den kan ventes der at bære Frugt, dels at det, naar disse Skoler ikke nedlægges, vilde være umuligt, med de Midler der staae til det lærde Skolevæsens Raadighed, at give samtlige nuværende Skoler den samme Reform, og endeligen, at om end de husholdelige Betingelser for en saa stor Udstrækning af Reformen maatte kunne tilvejebringes, kunde dette dog af Hensyn til Undervisningen ikke ansees ønskeligt. Det vilde deraf skjønnes, at Spørgsmaalet om Nedlæggelsen er identisk med Spørgsmaalet om Reformens Indførelse, og at der selvfølgelig kun blev at træffe et Valg imellem, enten for at vedligeholde alle nuværende 15 Skoler aldeles at opgive Reformen, eller for at gennemføre denne at nedlægge de tre.

Dette havde Direktionen allerede paa Sagens tidligere Stadier udtalt som sin Overbevisning. I Dens første allerunderdanigste Forestilling af 9de Februar 1844 angaaende Udvidelsen af de tre Skoler i Kjøbenhavn, Odense og Kolding blev det klarligen udtalt, at naar Planen blev allernaadigst bifaldet og dens hyderligere Udstrækning blev foreskrevet, da vilde det ingenkunde være nødvendigt at vedligeholde samtlige nuværende Skoler, men nogle af dem vilde kunne nedlægges for at skaffe Midler til de øvriges Reorganisation. Efterat den derpaa faldne allerhøjeste Resolution tilligemed Hovedindholdet af Direktionens Udvikling var bragt til offentlig Kundskab, havde Direktionen i sin allerunderdanigste Forestilling af 28de Marts 1844 dels udviklet de Grunde som gjorde det nødvendigt, at overhovedet nogle Skoler maatte nedlægges, dels under denne Forudsætning henledet Opmærksomheden paa de udtryffeligen udpegede. Herpaa behagede det Hans Majestæt at afgive den anførte allerhøjeste Beslutning af 18de April s. A., hvorved det udtryffeligen paalagdes Direktionen at tage alle de Omstændigheder under nøjeste Overvejelse som kunde bidrage til at skaffe de paatænkte ny Foranstaltninger til Forbedringer ved det lærde Skolevæsen varig Fremgang, og at overveje, om ikke enkelte af de nu bestaaende Skoler kunde nedlægges, for at der saaledes kunde vindes Midler til, uden Tilskud fra Statskassen at virke med mere Kraft for det lærde Skolevæsen. Det var saaledes ved flere allerhøjeste Beslutninger bleven erkjendt, og navnlig i den sidstnævnte udtryffeligen fremhævet, at nogle Skolers Nedlæggelse kan retfærdiggjøres ved Hensynet til et saa vigtigt Anliggende som den nu begyndte Reform, forsaavidt dennes Gennemførelse deraf betinges, og Alt beroede da kun paa, om denne Reform, i den Retning som er antydet ved den provisoriske Plan, burde ansees som et væsentligt Gode.

I denne Henseende maatte erindres, at denne Reform var en Foranstaltning der var besluttet og allerede begyndt, ikke efter en enkelt Autoritets øjeblikkelige Anskuelse, eller efter Direktionens isoleret staaende Overvejelser, men at den blev foreslaaet og allernaadigst approberet først efterat og fordi det længe havde været erkjendt, at vor nuværende lærde Skoleundervisning i høj Grad traengte til en gennemgribende til Tidens Lær og svarende Forbedring, saavel med Hensyn til den lærde Undervisnings indre Organisation, som til dens Forhold til den akademiske, og de mest Sagkyndiges Mening og Stemme faldt her sammen med den offentlige Menings Røst og utaalmodige Fordring. De vigtigste i denne Henseende fremtrædende Mangler vare: at Skoleundervisningen ej i sig optager alle de videnskabelige Elementer der væsentligen høre til den almindelige forberedende Dannelse, men at flere af dem mere eller mindre fattes; at Skoleundervisningen ikke udføres til det Maal den som saadan skulde naae, men at dens Afslutning i visse Retninger er henlagt til den Studerendes første akademiske Semester; at Examen Artium, eller den Prøve som skal godtgjøre Disciplenes Modenhed til at gaae over fra Skolen til Universitetet, ej afholdes ved Skolerne selv men ved Universitetet af dets Professorer. At have disse med flere Mangler var Djemedet med den Reform som nu allernaadigst er approberet for de tre Skoler, Metropolitanskolen, Odense Kathedralskole og Kolding lærde Skole. Det er i den proviso-

riske Plan for disse i § 1 udtalt, at den lærde Skoles Bestemmelse er at meddele de den betroede Disciple en med de aandelige Eyners naturlige Udvikling jevnstides fremstribende Undervisning i alle de Videnskabsfag som maa ansees for bedst stikede til at uddanne Forstandsevernerne, at stærke Dømmekraften og at vække og befæste Erkjendelse af og Agtelse for Sandhed, Ret og Dyd, saa at de, naar de efter tilbagelagt Skolekursus gaae over til Universitetet, kunne være i Besiddelse af den grundige almindelige Dannelse og den Grad af aandelig Modenhed som betinger det mere selvstændige, ved de akademiske Læreres Vejledning understøttede, Studium af de specielle Videnskabsfag til hvilke den af dem valgte Livsbane maatte kalde dem. Med dette Maal for Dje har man bestræbt sig for at anvise hvert enkelt Fag den Plads i den hele Undervisningscyklus som dets egen Natur og Hensynet til den naturlige Udvikling af Disciplenes aandelige Eyrer paa de forskjellige Stadier af Skolens Kurjus fordrede, og at give det en saadan hverken for stor eller for ringe Udstrækning, en saadan Afslutning og tillige Afrunding, at det baade som et selvstændigt Hele og som organisk Led i den vedtagne Cyklus af Undervisningsfag kunde bidrage til at fremme den tilsigtede Uddannelse. Derfor har man søgt at sikkre ethvert Fag en paa Sjæleevnernes Udvikling umiddelbart beregnet Behandling; derfor fastsattes en systematisk fremstribende Dyrkning fra det Lettere til det Sværere, saaledes at ny Undervisningsgjenstande tilføjes efterhaanden, ikke for mange paa engang, derfor blev det, under den Erkjendelse, at den første Grundvold for den formale Dannelse bør søges i det sproglige Element, bestemt, at istedetfor at man tidligere dertil, og navnlig til Vbringelsen af de første og almindelige grammatiske Begreber, saagodtsom ubelukkende benyttede det latinske Sprog, skulde nu Modersmaalet og ved Siden af samme et med det beslagget fremmed Sprog, navnlig det tyske, tjene til dette Djemed og Latinen først sildigere indtræde, hvorved tillige opnaaes det Gode, at i de lærde Skolers lavere Klasser vil kunne tilvejebringes en Undervisning der vil være lige passende som Grundvold for den reale og den lærde Dannelse og med lige Gavn kan være fælles for Disciple af begge Bestemmelser; derfor bestemtes det at de mathematiske Discipliner, som meget stikede til at stærke Forstanden, skulde gives en større Udstrækning og saavidt muligt en praktisk Retning, og at saavel Naturhistorie som Naturvidenskabene, hvis Betydning som almindeligt Dannelsesmiddel mere og mere gjør sig gjeldende, skulde optages blandt Undervisningsgjenstandene; derfor endelig bestemtes det, at ved selve Skolen skulde afholdes en Afgangseramen, hvori der skulde examineres i de samme Gjenstande som hidtil have været Gjenstand for Examen Artium og den philosophiske eller anden Examen, ene med Undtagelse af Philosophi, at denne Afgangseramen skulde afholdes af Skolens egne Lærere under behørig Kontrol og indrettes saaledes, at den, idet den mere betragtes som en Modenheds-, end som en blot Kundskabsprøve, kunde afgive en virkelig Maalestok for, hvorvidt Examinanden har opnaaet en saadan almindelig Dannelse som kan gjøre ham brugbar for Livet, og en saadan sand videnskabelig Dannelse som er nødvendig for med Nytte og Frugt at kunne offere sig til Studiet af et speciellere Videnskabsfag ved Universitetet.

Det var disse Grundsætninger som, efterat de længe og vedholdende vare yttrede af de indsigtsfuldeste Stemmer, der have udtalt sig om vort lærde Skolevæsen, og senere paa det Omhyggeligste vare drøftede af Direktionen og de Mænd med hvilke Den desangaaende havde raadslaaet, udførligen vare udviklede i de allerunderdanigste Forestillinger Den havde nedlagt om dette højt vigtige Anliggende, og som derefter vare gaede over i den allernaadigst approberede provisoriske Plan af 25de Juli 1845 for de tre reformerede Skoler. Det var disse Fordele Man tilsigtede ved den paabegyndte Reform, og som Direktionen med den mest grundede Forventning saae imøde; thi ligesom Direktionen gennem alle Sagkyndiges Erklæring og gennem de omhyggeligste Overvejelser havde vundet den Overbevisning, at det saa længe forventede Reformværk burde paabegyndes, og ligesom den hertil udkastede allerunderdanigst forelagte Plan ogsaa vandt allernaadigst Bifald, saa at Direktionen ikke blot hemyndigedes til at indføre Forandringen ved de tre Skoler, men ogsaa beordredes at paavise Midler til Reformens Gjennemførelse over det hele lærde Skolevæsen, saaledes havde man nu vundet et betydningssfuldt Vidnesbyrd i den almindelige og levende Erkjendelse der overalt havde modtaget den trusne Foranstaltning, og i den Iver hvormed der fra de øvrige lærde Skoler i hele Landet indsendtes Begjæringer til Direktionen om snarest muligt at delagtiggøres i den samme Reform som var bleven de tre udvidede Skoler tiidel. En saa almindelig Anerkjendelse af saa mange og saa kompetente Dommere syntes dog ikke at kunne fratjendes en betydningssfuld Vægt, men meget mere at indeholde al den Garanti for Reformens Hensigtsmæssighed efter den lagte Plan, som ved et Værk af denne

Art kan med Billighed forlanges, og det forekom under disse Omstændigheder Direktionen, at der var Liden eller ingen Grund til at dele den af det kongelige danske Kancelli under Sagens Forhandling udtalte Frygt, at Reformen i Liden dog muligen kunde vise sig ikke at medføre de Fordele man lovede sig deraf; thi naar Kancelliet støttede denne Frygt derpaa, at flere sagkyndige Stemmer skulde have udtalt sig imod Planens Hensigtsmæssighed, da maatte derimod bemærkes, at om der end tidligere af Enkelte havde været ytret nogen Tvivl om Nødvendigheden af at lade Reorganisationen omfatte alle Skoler, idet det antoges, at Tilværelsen af nogle enkelte mindre ikke udvidede Skoler kunde have sin Rytte, og om der endog senere havde været nogen Meningsforskel mellem de Kyndige i Henseende til Udstrækningen af Planen i en eller anden Del af dens Detail, saa var der dog aldrig, og navnlig ikke efter Planens Bekjendtgjørelse, mod dennes Hensigtsmæssighed i det Hele offentlig udtalt nogen Betænkelse. Det var derfor, efter Direktionens Formening, saa langt fra at Skolereformen, saaledes som den ved den allernaadigst approberede Plan er bestemt og saaledes som den i de tre Skoler alt er begyndt, havde mødt enten Indsigelser eller Dtringer af Frygt med Hensyn til dens mulige Resultater, at det tvertimod snarere turde paastaas, at det er sjelden at saa gjennemgribende Forandringer i et saa vigtigt Anliggende af en saadan Art som det her omhandlede har fundet et saa almindeligt Bifald hos de Sagkyndige; og ligesom ingen Reform af den her omhandlede Beskaffenhed nogensinde kunde blive iværksat, dersom enten Enkeltes yttrede Frygt for den mulige Afkeopnaelse af de tilsigtede Virkninger, eller nogenensomhelst Meningsforskjellighed om enkelte Punkter skulde være nok for at standse den, saaledes troede Direktionen at burde vedkjende sig som sin fuldeste Overbevisning, at ikke let nogen Foranstaltning i den Grad vilde fremkalde Mismod baade hos Skole- og Universitetslærere og hos Videnskabsmænd ialmindelig, som en definitiv Indskrænkning af Reformen til de nu udvidede tre Skoler, hvorved derhos vilde fremkomme en Planløshed og Forvirring i det hele lærde Undervisningsvæsen der vilde være saa betænkelig, at det maatte ansees saagodtsom uundgaeligt, hellere at tilbagekalde den alt i de tre Skoler begyndte Reform.

Alt vedkommende Menigbestyrelser skulde ville eller kunne underkaste den Konflikt hvori de aaftedlige specielle Interesser ved Spørgsmaalet om Skolens Nedlæggelse kom til det højere Undervisningsvæsens almindeligere Interesse, en upartisk og alsidig Overvejelse, var vistnok ikke at vente. Det var endog naturligt, at de vilde ansee sig paa en Maade forpligtede til at værne om de dem betroede Interessers Opretholdelse, uden tilberigt at agte paa, hvad højere og mere almindelige Hensyn maatte kræve. Dette var ogsaa skeet, idet samtlige Menigbestyrelser havde været enige i at fordr, og Kancelliet med dem i at ønske, Skolerne konserverede, for at ikke Byerne med nærmeste Omegn skulde lide et Tab; men naar disse Autoriteter vare gaaede ud fra, at den af Direktionen paapegede Nødvendighed af at nedlægge Skoler skulde være ene eller endog blot hovedsageligen grundet paa Nødvendigheden af at skaffe Midler til at reformere de andre Skoler, hvorved der vilde fremkomme den Betragtning af Forholdene, at nogle Byer med Omegn skulde bringe et Offer i intellektuel og pengelig Henseende, uden at opnaae noget Vederlag for sig, men alene for at andre Skoler, ligesom til Fordel for andre Steder, kunde udvides og forbedres, da var det derved overseet, at det, som i det Foregaaende paavist, ikke blot vare pengelige, men fornemmeligen undervislige Hensyn, som krævede Skolernes Antal formindsket. Alt denne Anskuelse var rigtig, troede Direktionen at have paa det Evidenteste godtgjort, hvorimod hverken de aaftedlige Autoriteter eller Kancelliet havde anført det Allermindste til at spakke samme, ja sidstnævnte Kollegium havde endog erklæret, at denne Del af Sagen ene henhørte under Direktionens Resport. Derimod var der, som man kunde vente, fremsat megen Besklagelse fra de paagjeldende Byer og disses nærmeste Omegn, dels over at ved Nedlæggelsen den Intelligens som udbredes af en Samling af kundskabsrige Lærere, og det videnskabelige Præg som derved gives Byen, vilde gaae tabt for denne — en Anke der iøvrigt kun til dels er sand, da der altid ved de tilbageblivende Skoler vilde behøves Lærere, ved hvis Valg Kommunerne selv kunne betrygge sig i Henseende til den Kundskabs- og Dannelsesgrad der behøves —, dels over at de derved vilde miste det Gode at kunne lade deres Sønner fra Hjemmet af, og i en Alder hvor Forældrenes Tilsyn er dobbelt nødvendigt, besøge en i Byen værende Lærdomsskole, uden at behøve i Opdragelsestiden at betroe dem til Fremmede. Men, for ikke at tale om at Beboerne ikke vilde blive værre farne end de mangfoldige Forældre paa Landet, eller i Kjøbstæder som enten aldrig have haft eller dog ikke nu have lærde Skole, saa at Besklagelsen ialtsald kun med Rimelighed kunde fremføres af den nuværende Generation, der vilde miste et Gode som den har besiddet og gjort Regning paa

at beholde, maatte Direktionen ansee det for utvivlsomt, at naar Tidssomstændighederne have ført det med sig, at et saadant Institut ikke kan vedligeholdes uden at forhindre en saadan Organisation af det lærde Undervisningsvæsen ialmindelighed som den i Tidernes Løb vundne Oplysning og Erfaring betegner og foreskriver som den bedste, naar saaledes den enkelte By's Skole ikke kan bestaae uden i en sygnende Tilstand og uden at meddele denne ogsaa til andre Skoler, da kan den enkelte Menighed umulig have Krav paa, da burde den fornuftigvis ikke ville, at den Fordel som nu er nedsunken til en tilsyneladende og uvæsentlig, skulde opretholdes paa Beføstningen af de reellere og højere Fordele som den hensigtsfærende og frugtbringende Undervisning paa et fremmed Sted frembyder fremfor den utilfredsstillende i Hjemmet. Og ved at blive delagtiggjorte i dette Gode, ved at vinde den Betryggelse, at en grundigere, bedre og frugtbare Undervisning og Uddannelse vil blive deres Børn tildel i den fremmede Skole, maa Forældrene vistnok ogsaa antages at erholde Erstatning for den anførte Ulempe, især naar det, som der var Grund til at vente, vilde blive muligt for Byerne, ved de dem lærvede Pengemidler at oprette saadanne forberedende Skoler og Dannelsesanstalter i hvilke de kunne lade deres Børn undervise indtil den Alder da de med større Tryghed kunne lade dem forlade Fædrenehjemmet og gaae over, enten til de højere, nærmest for den studerende Stand bestemte, Klasser i de lærde Skoler, eller til andre vidensfabelige Undervisningsanstalter, saasom den højere Realskole. End mindre Betydning har den Anke der hentes fra det økonomiske Tab, eller fra Betragtningen af, at en lærd Skole i en By dels ved at tiltrage den en Samling af Lærere og Disciple forstærker dens Borgere en Tilvært i deres Næring, dels bidrager til at Byens Indbyggere kunne faae deres til Studeringer bestemte Sønner underviste med mindre Ulejlighed og Beføstning end andetsteds, og at disse Goder ved Nedlæggelsen vilde gaae tabte; thi at en Skole skulde vedligeholdes for at bidrage til Borgernes Næring, har for lidet endog blot Skin af Retts- eller Billighedskrav til at man af et saadant Hensyn skulde ledes til at undlade en for det Heles Vel saa overordentlig vigtig Foranstaltning, ligesaa lidet som et saadant Hensyn i sin Tid afholdt Kong Christian den Sjette fra at iværksætte en lignende Foranstaltning. Hertil kommer endnu den vigtige Betragtning, at alt det her i Henseende til Skolernes Nedlæggelse Anførte, som skulde kunne tillægges nogen Vægt, egentligen kun gjælder selve Indvaanerne af den By hvis Skole skulde nedlægges, og disse kun forsaavidt de have Sønner der ere bestemte til Studeringer; thi hvad Omegnens Beboere angaaer, da kan, naar disse dog skulle sende deres Sønner bort fra Hjemmet for at skaffe dem Skoleundervisning, den Omstændighed, om Skolen er nogle Mile nærmere eller fjernere fra Hjemmet, ikke gjøre noget Udslag hverken i husholdelig Henseende eller med Hensyn til Garantien for et omhyggeligt Tilsyn med Børnene; for Saadanne vil Valget af en Skole hovedsageligen bestemmes efter dennes egen Fortrinlighed, hvilket ogsaa bekræftes derved, at selv nu Indvaanere i de Byer der have Lærdoms-skole, og endmere Omegnens Beboere, ofte foretrakke en fjernere Skole, naar de i den antage at finde en større Betryggelse for deres Sønners aandelige Dannelse. Men det maa dog og erindres, at i en nogenlunde blomstrende Skole er Flertallet af de til Studeringer bestemte Disciple ingenlunde Sønner af Byens Indvaanere; og om saaledes end for nogle, forholdsvis faa, af Indbyggerne den Ulempe vilde indtræde, at maatte bortsende Sønnerne, naar de ønske dem anbragte til Studeringer, saa vilde paa den anden Side for det langt overvejende Flertal af Beboerne det Gode være bundet, at deres ikke til Studeringer bestemte Sønner vilde kunne faae en grundigere Undervisning i de ved Hjælp af de forøgede Indtægtskilder aabnede forbedrede Undervisningsanstalter i selve Byen.

Ofteat Direktionen overensstemmende med alt Foranstaaende havde nedlagt allerunderdanigst Forespørgsling, behagede det Hans Majestæt under 13de Marts allernaadigst at beslutte saaledes:

Vi ville allernaadigst have bestemt, at den lærde Skole i Bordingborg skal med Skoleaarets Udgang den 30te September 1846 nedlægges. Af de til denne Skole hørende Ejendomme og Indtægter ville Vi allernaadigst have Kjøbstadens Kommune tillagt de herefter bestemte Andele for at anvendes til at skaffe Byen en forbedret Undervisningsanstalt.

- a. Skolebygningen med samtlige dertil hørende Inventarier og Apparater, saa og Rektorboligen,
- b. den Del af Skoles og Discipel-Bibliothekerne som Vor Direktion ikke forbeholder det lærde Skolevæsen;
- c. Skolens nuværende rentebærende Kapital, 734 rb., hvilken Kommunen, saasnart

Skolen er nedlagt, modtager i de Obligationer hvori samme da er inde-
staaende, mod at indbetale i den almindelige Skolefond de deraf for $3\frac{1}{2}$ Maa-
ned faldende Renter;

d. Skolens Stipendiefond, som med det derunder hidtil indbefattede Schouske Le-
gat ved Udgangen af Aaret 1844 udgjorde 2317 rb., for hvilket Beløb, fors-
aaavidt det er frugtbargjort, Kommunen modtager de Obligationer hvori det
er anbragt, og forsaaavidt det ikke er rentebærende, kontant Udbetaling, dog at
de Stipendier der ere oplagte for Disciple som i Løbet af Aaret 1846 gaae
over i en anden lærd Skole, indbetales til denne overensstemmende med For-
ordningen af 7de November 1809 § 84.

e. Degnebygget af Landsfognet, der nu giver en aarlig Afgift af 26 Rd. 2 Stp.
Byg, som betaales efter Kapitelstarten.

f. den Stipendiefonden tilhørende Jordlod, der nu giver i Afgift 2 $\frac{1}{2}$ Rd. Byg
aarlig;

begge de sidstnævnte Indtægtsposter at oppebære ubelte den første Gang efter
30 Septb. 1846 de forfalde til Betaling;

g. de saakaldte Kostpenge fra Amtstuen, 104 rb. kvartaliter, der nu ere indbe-
fattede under den fra Finanskasen til den almindelige Skolefond i samlet Sum
indbetalte Refusion af 6138 rb. 88 st.

Om Anvendelsen af Suhrs Legat til den lærde Skole i Vordingborg forbeholdes
det den endnu levende Fundator at tage Bestemmelse.

Derimod forbeholdes det lærde Skolevæsen samtlige øvrige, ikke i det Foregaaende
udtryffeligen nævnte, Gjendomme og Indtægter, navnlig de af Skolen hidtil oppe-
baarne Kongetiender og Degnepensioner, samt de fra Ringsted Skole ved dennes Ned-
læggelse i sin Tid til Vordingborg Skole henlagte 50 Rd. Byg og 45 rb. 78 st.
aarlig.

De ved Vordingborg Skole for Liden ansatte faste Lærere, nemlig Rektor Dr. Lange
og Adjunkt Lembke, ville Vi allernaadigst have entlediget fra deres respektive Embeder
fra den Tid Skolen nedlægges, og have dem tillagt deres hidtil hafte fulde Gage i
Bartpenge indtil de til andre Embeder maatte vorde befordrede, hvilke Bartpenge blive
at overtage paa den aftagende Pensionsliste under Vore Finanser.

Vi ville allernaadigst have Vor Direktion paalagt at indkomme med allerunderda-
nigst Forestilling om, hvorledes den i Overensstemmelse med allerhøjeste Resolution
af 9de Februar 1844 og ifølge den allernaadigst approberede Plan af 25de Juli f. A.
begyndte Reform af de tre lærde Skoler i Kjøbenhavn, Odense og Kolding, kan, saa-
 snart de fornødne Betingelser ere tilstede, udvides til de øvrige tilbageblivende lærde
Skoler — dog med Undtagelse af den paa Bornholm, som udkræver en særegen til
de lokale Forholde afsæstet Organisation, der nærmere vil blive bestemt — samt om
de yderligere Foranstaltninger der som Følge af Undervisningens Reform ville være
at træffe.

Endeligen ville Vi i Forbindelse hermed allernaadigst have Vor Direktion bemyndi-
get til, efter forudgaaet Korrespondance med Vor Finansdeputation, at forelægge Os
et allerunderdanigst Udkast til et Normalreglement for det lærde Skolevæsen.

Ifølge heraf ville saaledes Skolerne i Randers og Horsens blive at vedligeholde og
Reformen ogsaa i dem at indføre saasnart Betingelserne ere tilstede. Der blive altsaa
13 udvidede Skoler foruden den Bornholmske, der faaer sin særegne Organisation, nemlig
4 i Sjælland (Kjøbenhavn medregnet, men foruden Sorø og Herlufsholm), 1 for Smaa-
øerne, 1 i Thy, 7 i Jylland.

Endnu i 1846 skete flere betydeligere Forberedelser til Gjennemførelse af
Reformen, navnlig Gageforhøjelse for den større Halvdel af Skoleembedsmændene, som
Begyndelse til Indførelsen af det paatænkte forhøjede Normalgagereglement, Entledigelse af
flere af de ældre Lærere, og Bestemmelse angaaende Anskaffelse af en ny Bygning for Aal-
borg Kathedralskole, paa samme Maade som tidligere for Skolerne i Odense og Kolding
var sket, nemlig ved Hjælp af rentefrit Laan fra Sorø Akademi's Kasse.

Det havde længe været erkjendt, at de hidtilværende Lønninger for Lærerne ved de lærde Skoler langt fra ikke havde været saadanne der kunde ansees som ret passende og anstændige, eller saadanne som nødvendigen maatte tilhydes, naar man skulde kunne forvente i det Hele at faae ret duelige Lærere, som med den enstelige Lyst og Iver og uden Frygt for Mangel paa Udkomme skulde kunne forrette deres Gjerning. Det var kun den væsentlige Hindring som havde frembudt sig i Mangelen af de fornødne Midler der hidtil havde været iwejen for den længe forønskede Forhøjelse af disse Embedsmænds Lønninger.

Saa vel Direktionen som den kongelige Finansdeputation vare derfor aldeles enige i, at det maatte ansees som en af de mest uafviselige Betingelser for Reformens Gjennemførelse, at en Forhøjelse af de hidtilværende Lønninger for Skoleembedsmændene fandt Sted, medens dog sidstnævnte Kollegium ikke fandt sig foranlediget til at samtykke i at noget Tilskud fra Finanskasjen i dette Hjemed blev tilstaaet Skolevæsenet, henviende Direktionen til de Midler som stode under Dens egen Ræsført. Et saadant Tilskud var ogsaa for Djebkliffet forsaavidt ikke nødvendigt, som de just nu indtraadte ualmindelige heldige Udsomstændigheder, navnlig den højt stegne Kornpriser, bevirkede, at man idetmindste for Aaret 1847 kunde regne paa en langt højere Indtægt end hidtil, og saaledes for den nærmeste Fremtid havde i Skolevæsenets egne Indtægter de fornødne Midler til en betydelig Forhøjelse af Lønningensreglementet.

Ved allerunderdanigst Førestilling androg Direktionen derfor paa, at en saadan Forhøjelse maatte finde Sted allerede ifølge Budgettet for 1847, og da Direktionens Indstilling vandt allerhøjeste Bifald, blev Budgetsummen til „faste Gager, Tillæg og Gratifikationer“ forhøjet fra de tidligere 75000 til 85700 rb., ligesom der fra Begyndelsen af bemeldte Aar tilstodes Gagetillæg til 11 Rektorer, 13 Overlærere og 37 Adjunkter, hvortil endnu i 1847 kom 2 Rektorer og en Overlærer, hvis Gagetillæg ligeledes beregnes fra 1ste Januar 1847. Den samlede Sum af disse Tillæg (de trende sidstnævnte iberegne) udgjorde 10800 rb., og Gagefordelingen var derefter følgende:

4	Rektorer	have	2000 rb.		ialt	8000 rb.
2	—	—	1800 —		—	3600 —
3	—	—	1600 —		—	4800 —
5	—	—	1400 —		—	7000 —
					ialt for Rektorerne	23400 rb.
5	Overlærere	have	1200 rb.		ialt	6000 rb.
3	—	—	1100 —		—	3300 —
6	—	—	1000 —		—	6000 —
4	—	—	800 —		—	3200 —
					ialt for Overlærerne	18500 —
11	Adjunkter	have	800 rb.		ialt	8800 rb.
1	—	—	700 —		—	700 —
14	—	—	600 —		—	8400 —
13	—	—	500 —		—	6500 —
36	—	—	400 —		—	14400 —
					ialt for Adjunkterne	38800 —
					tilsammen	80700 rb.

hvorunder ogsaa er indbefattet Ronne Skole, ligesom det maa bemærkes, at flere ny Adjunkter og Overlærere ere bleve ansatte i 1847, hvortil nogle 1000 rb. maatte forbeholdes. Derimod ere heri ikke indbefattede Realskolens Lærere, hvis samlede Gager, efterat ogsaa ved denne Skole 3 Tillæg vare tilstaaede, udgjøre ialt 6000 rb.

— Foruden de ovenanferte trende Embedsmænd ved Vordingborg Skole, bleve i Efteraaret af de ældre Lærere, efter derom indkomne Ansøgninger, entledigede med Pension eller Vartpenge 3 Overlærere og 6 Adjunkter, hvilke Pensioner og Vartpenge, ligesom de to Forstnævnte, bleve overtagne paa Finansernes aftagende Pensionsliste, med i det Hele

de to fra Vordingborg Skole		1800 rb.
de øvrige		7000 —
	ialt	8800 rb.

— Det havde længe været Direktionen bekjendt, at Aalborg Kathedralskoles Bygning var et i flere væsentlige Henseender saa maadeligt og mangelfuldt Lokale for en større Skole, at dens Ombygning med et bedre og hensigtsmæssigere vilde være højlig at ønske.

Efterat i 1845 en ny Rektor ved denne Skole var bleven ansat, henlede denne ogsaa strax Direktionens Opmærksomhed paa de meget betydelige og væsentlige Ulemper ved Skolebygningen, der formentligen vare af en saadan Betskaffenhed, at de, isærdeleshed hvis Skolen skulde gives den udvidede Undervisning, aldeles ikke lode sig afhjælpe uden ved Opførelse eller Anskaffelse af en ganske ny Bygning. Han fremhævede saaledes navnlig, at Klasseværelserne dels vare for lave dels for faa, idet der kun vare 4 egentlige Klasseværelser, som kun paa en meget ufuldkommen og uhenftgtsmæssig Maade, nemlig ved at benytte det saakaldte Auditorium og Bibliotheksklokalet, kunne forøges til 6, at Pladsen til Skolebibliotheket var for indskrænket og ubekvem, at der saanedes Solennitetsaal og Gymnastiklejlighed, hvilket sidste Savn var saa meget mere føleligt, som der endog var Udset til at miste det hidtil i dette Njemed lejede Husrum; at Gaardsrummet var for lille til Rumleplads for Disciplene, endelig at der ikke ved Skolen var nogen Rektorbolig, hvorfor Rektoren var nødsaget til at boe i Byen mod en ham derfor særligen tillagt Husleje. Han bemærkede, at disse Ulemper ikke engang vilde kunne afhjælpes, om man end indtog til Skolens Benyttelse den Beboelseslejlighed i nederste Etage som nu var overladt til Skolens Overlærer, da baade dens Veligheden og Betskaffenhed var saadan, at ikke synderlige Fordele derved vilde opnaaes.

Direktionen indledede derefter Forhandlinger med Skolens Eforat om, paa hvilken Maade et godt og hensigtsmæssigt Husrum for denne Skole kunde opnaaes, hvorved ogsaa Hofbygmester Etatsraad Koch paa Stedet selv undersøgte jaavel den gamle Skole, som de Byggegrunde og Gaarde i Byen der vare at faae tilkjøbs til Opførelse eller Indretning af et nyt Skolehus. Man havde herved fra alle Sider været enig i, at det vilde være uundgaelig nødvendigt at opføre et nyt Lokale, enten ved at ombygge den nuværende Skole, hvortil dog vilde udfordres at indkjøbe en Nabogaard, da ellers Gaarden var meget for indskrænket, eller ved at indkjøbe og ombygge en anden Gaard i Byen, hvoraf flere vare tilbudne, eller ved dertil at benytte en Tomt der kunde have udenfor Byens Vesterport. Af 6 eller 7 Byggeplaner der saaledes vare fremsatte var dog ingen befunden aldeles tilfredsstillende, da de, enten med Hensyn til Byggegrundens indskrænkede Betskaffenhed eller dens Veligheden udenfor Byen, eller i andre Henseender, vare forbundne med ikke uvæsentlige Mangler, der ikke vilde kunne ganske afhjælpes, hvorhos, efter de af Etatsraad Koch anstillede Underføgelser og optagne Derslag, ingen af dem vilde lade sig udføre for en mindre Sum end den som var medgaaet til den ny Skolebygning for Odense Kathedralskole, eller omtrent 60000 rb., hvilken Udgift baade vilde være for det lærde Skolevæsen i højeste Grad trykkende, og derhos syntes uforholdsmæssig høj, naar dog ikke en i enhver Henseende tilfredsstillende Bygning derved kunde erhøves.

Under disse Omstændigheder kunde Direktionen ikke andet end ansee det som meget heldigt, at modtage et nyt Tilbud af en Gaard i Byen for en saadan Pris og af en saadan Betskaffenhed, at den uden egentlig Ombygning, men blot ved Omdannelse af det Indvendige, vilde kunne forandres til en meget hensigtsmæssig Skole og Rektorbolig, og det for en Bekostning i det Hele der end ikke vilde naae Halvdelen af ovennævnte Sum. Dette var Konsul Wiibroes i Jomfru-Anne-Gaden, altsaa midt i Byen, beliggende Gaard, der var tre Etager høj, foruden Kvist, og hvortil hørte en ikke ubetydelig Have og Grund. Efterat Etatsraad Koch havde overbevist sig om, at denne Gaard, ved nogle Indrømmelser med Hensyn til Kjøbsummens Udbetaling, kunde erhøves for den meget billige Pris af 14000 rb., og efterat han havde gjort Skolens Rektor, Forstanderskab og Eforat bekendte med den Plan hvorefter han eventualiter agtede at omdanne Gaarden til Skole og Rektorbolig, maatte det vel erkjendes, at der ved Bygningens Indretning ikke kunde undgaaes enkelte Ufuldkommenheder, navnlig Skoleværelsernes Henlæggelse i to Etager og deres ringere Højde end ønskeligt, men han havde dog maattet være af den Formening, at der ved de paatænkte Forandringer vilde kunne tilvejebringes et hensigtsmæssigt Husrum for Skolen med passende Rektorbolig, ligesom dette Arbejde med Bestemthed kunde siges at ville koste langt mindre end Opførelsen af en ny Bygning paa en af de tidligere omventilerede Pladser, hvis Veligheden og øvrige Betskaffenhed ansaaes for at staae tilbage for den omhandlede. Saavel Skolens Bestyrer og øvrige Medlemmer af Forstanderskabet, som Eforatet havde ogsaa tiltraadt Etatsraad Kochs Formening om, at en hensigtsmæssig Lejlighed for Skolen ligesom og en antagelig Rektorbolig kunde tilvejebringes paa den af ham foreslaaede Maade.

Efter Etatsraad Kochs Mening vilde Bekostningen ved den omhandlede Gaards Omdannelse til Skolehus og Rektorbolig ikke kunne overstige i det Højeste 14000 rb., den hele Udgift vilde saaledes blive 28000 rb., hvorhos den gamle Skolebygning maatte antages at

funne ved at afhændes udbringes til en betydeligere Sum, hvorved saaledes den hele Beføstning vilde blive nedbragt til en endnu mindre og forholdsvis langt mindre Sum end andre lignende Skolebygninger havde kostet.

Efter den fremlagte Plan vilde Rektorholigen, der blev at anlægge i Stue-Etagen, erholde 7 gode Værelser foruden Havestue og udvendige Bekvemmeligheder, samt en egen Gaardsplads og Have, Skolen, ved at henlægges til 1ste og 2den Etage, faae 7 rummelige Klasseværelser, med Læse eller Forsamlingsværelse for Lærerne og passende Lejlighed for Bibliotheket og de naturvidenskabelige Samlinger, endelig et eget Gymnasiehus blive at opføre, og en Vedlejlighed at indrette, dels i Stuen dels i Kvistetagen.

Da Direktionen under de forhaandenværende Omstændigheder, og navnlig med særdeles Hensyn til det lærde Skolevæsens økonomiske Forfatning, der gjør enhver Indskrænkning som kan forenes med en hensigtsmæssig Opnaaelse af Djemebedet til bydende Nødvendighed, ikke kunde andet end ansee det for det Nødtigste og Hensigtsmæssigste at vælge den af Statsraad Koch saaledes foreslaaede og af samtlige Autoriteter paa Stedet tiltraadte Plan, bemyndigede Den Eforatet til at afslutte Kjøbet med Konsul Wiibroe om hans ovennævnte Gaard for den forlangte Kjøbesum af 14000 rb., og efter derom nedlagt allerunderdanigst Forespørgsmaal behagede det derefter Hans Majestæt Kongen under 18de Decbr. allernaadigst at approbere bemeldte Indkjøb, samt lige allernaadigst at bifalde,

at bemeldte Gaard snarest muligt omdannes til Skole og Rektorbolig for Aalborg Kathedralskole paa den allerunderdanigst nærmere forklarede af Statsraad Koch foreslaaede Maade, for en Sum af indtil 14000 rb. Fornævnte Summe, ialt 28000 rb., blive at udrede af den almindelige Skolefond, forsaavidt dens Indtægter tillade; men, forsaavidt dette ikke er Tilfældet, bemyndigede Hans Majestæt Direktionen til at optage det dertil fornødne Laan af Sorø Akademi's Kasse, om hvis Tilbagebetaling bliver allernaadigst at bestemme i Forbindelse med det tidligere til Skolebygningerne i Kolding og Odense optagne lignende Laan.

— Ligesom i de to foregaaende Aar, ere ogsaa i 1846 ved Kjøbenhavns Skole foretagne betydeligere Forbedringer af dens indre Lejlighed, navnlig i Anledning af Reformens Gjennemførelse, hvorved Beføstningen ogsaa dennegang er afholdt paa samme Maade, nemlig ved Hjælp af Skolens rige Stipendieoverskuds-Fond.

Da der nemlig ved den om ikke lang Tid forestaaende Dpretelse af den syvende Klasse ved Skolen vilde behøves et nyt Læseværelse, og der ligeledes savnedes Husrum til Opbevaring af de naturvidenskabelige Apparater, som hidtil havde maattet fordeles i det saakaldte „Kontor“, et til samme stødende Afstue og et til Rektorlejligheden hørende Kostkammer, blev det foreslaaet, som den hensigtsmæssigste Maade at afhjælpe disse Savn, at det store Bibliotheksværelse ved Skillerum deltes i to, et større og et mindre Værelse, hvoraf det førstnævnte skulde anvendes til Klasseværelse, det sidste til Opbevaringssted for de naturvidenskabelige Apparater. Et nyt Bibliotheksværelse vilde derefter kunne tilvejebringes ved at det nuværende „Kontor“ forlængedes med det til to særskilte Afstuer og en Trappe anvendte Rum og det saaledes forstørrede Værelse derefter deltes i 2 Afdelinger, en større til Bibliothek og en mindre til Kontor. Dette Bibliotheksværelse vilde vel blive betydeligt mindre end det hidtilværende, men ved Anbringelsen af fritstaaende Reoler vilde det dog frembyde den fornødne Plads. Nogle Forandringer med Hensyn til Nedgangen til Portnerholigen og en egen Indgang til den ny Klasse vilde tillige følge af disse Omfordelinger. Til bemeldte Forandringer, tilligemed nogle højt ønskelige Forbedringer i Rektorholigen, ved Anbringelsen af en mindre Forbindelsesgang og et Entreværelse foran Rektors Studerværelse, Anskaffelse af en større Kaffeløvn i et af Værelserne, Afslutning af en egen Gaard til Boligen m. m., var anslaaet en Beføstning af ialt 1656 rb. 90 ft., hvoraf dog noget kunde gaae ind under den til de ordinære Vedligeholdelser bestemte Budgetsum.

Paa Direktionens i denne Anledning nedlagte allerunderdanigste Forespørgsmaal, behagede det Hans Majestæt Kongen, under 5te Juni allernaadigst at bifalde, at de anførte Indretninger og Forbedringer ved Skolen og Rektorholigen maatte foretages, og at dertil et Beløb af indtil 1466 rb. maatte udredes af Skolens Stipendieoverskuds-Fonds Midler.

Iøvrigt har det saaledes til de naturvidenskabelige Samlinger indrettede Værelse vist sig ikke hertil at afgive tilstrækkelig Plads, og man har derfor hertil maattet anvende tvende Kvistværelser paa Loftet hørende til Rektorens Lejlighed, mod en aarlig Godtgørelse til denne.

— Ved i forrige Aargang (S. 222) at berette om den bestemte Opførelse af en

ny Rectorbolig ved **Rønne Skole** er foreløbigen bemærket, at ogsaa **Gymnastikhuset** sammesteds i 1846 blev bestemt at skulle ombygges.

Efterat nemlig Opførelsen af den allernaadigst approberede ny Rectorbolig var paabegyndt, indkom fra den til at lede Arbejdet oversendte Bygningskonduktør et Forslag til, i Forbindelse med den ny Rectorbolig tillige at opføre et nyt Gymnastikhus istedetfor det hidtilværende hertil bestemte Husrum, der saavel efter Gymnastiklærerens og Rectorens, som efter Konduktørens enstemmige Erklæringer kun i ringe Grad var fiktet til at opfylde sin Hensigt. Det var navnlig bemærket, at den nuværende gamle Gymnastikbygning, der var beliggende tæt ved Rectorboligen, led af stor Brofsældighed, og formedelst sin betydelige Lavhed, nemlig $4\frac{1}{2}$ Alen, var lidet tjenlig til sin Bestemmelse, hvortil ogsaa den Omstændighed hidrog, at den for Skolens Bibliothek bestemte Lejlighed havde været anbragt i tvende Værelser i denne Bygning. En anden hidtil følt betydelig Mangel for Skolen vilde ogsaa ved denne Plan kunne afhjælpes, idet nemlig Gymnastikhuset ved en hensigtsmæssigere Indretning tillige kunde benyttes til at tjene som Solennitetsaal, hvilken Skolen hidtil havde savnet. Efter Forslaget skulde Bibliotheket forkaffes Lejlighed i tvende Kvistværelser i Rectorboligen, som uden meget betydelig Bekostning kunde indrettes tilligemed den fornødne Dygang, blot ved en mindre Afvigelse fra den allernaadigst approberede Plan. Den gamle Gymnastikbygning skulde da aldeles ombygges, saaledes at den tillige gaves en heldigere Beliggenhed, hvorved Gaden, i hvilken Gymnastikhuset hidtil havde været udbygget, rektificeredes, og dette ved en Port forbandtes med selve Rectorboligen. Den hele Bygning vilde derefter kunne være til Disposition for Gymnastikundervisningen.

Omkostningerne til det hele Foretagende, derunder indbefattet Indretningen af den anførte ny Bibliothekslejlighed med hvad dertil hører, var af Konduktøren anslaaet til ialt 1800 rb.; da imidlertid heri var medregnet hvad Porten imellem Rectorboligen og Gymnastikbygningen vilde koste, hvilket allerede var indbefattet i det til Rectorboligen allernaadigst approberede Beløb med 55 rb., og da det efter Sagkyndiges Formening paa Stedet kunde antages, at den gamle Bygning, ved at sælges til Nødbrydelse, vilde kunne udbringes til 300 rb., vilde saaledes den Sum som Gymnastikhusets Ombygning vilde koste i Virkeligheden kun udgjøre 1445 rb.

Paa Direktionens derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling blev det derefter under 18de Juli 1846 allernaadigst bifaldet, at der i Forbindelse med den under 9de August forrige Aar allernaadigst approberede Ombygning af Rectorboligen ved **Rønne Skole**, tillige foretoges en Ombygning af det gamle Gymnastikhus ved bemeldte Skole, overensstemmende med den i det Foregaaende forklarede, af vedkommende Bygningskonduktør foreslaaede Plan, saaledes at hertil anvendes et Beløb af indtil 1445 rb., der bliver at udrede paa samme Maade som den til Rectorboligens Ombygning bevilgede Sum.

Bygningsarbejdet ved Rectorboligen kunde ikke paabegyndes før i Foraaret 1846, og var ved Aarets Udgang ikke tilendebragt. Ombygningen af Gymnastikhuset blev snarest muligt iværksat og det ny Hus kunde allerede benyttes til Øvelser i December Maaned.

— Saaledes som forud antaget, blev den **ny Skolebygning** for **Odense Kathedralskole** i Efteraaret 1846 fuldført og taget i Brug, og blev da festlig indviet ved en den 27de November afholdt Højtidelighed. Til denne var indbudet ved et af Skolens Rector Prof. Heinrichsen og Overlærer Dr. Paludan-Müller forfattet Program indeholdende „Bidrag til Odense Kathedralskoles Historie. 1ste Hefte, om de til Skolen hørende Bygninger.“ Efterat Skolens Lærere og Disciple vare dragne i Procession fra den gamle til den ny Skole, holdtes Taler af Biskoppen og Skolens Rector og en Kantate blev affjungen. Festen bearedes med Stiftets Guvernørs, Hans kongelige Højhed Kronprindsens, høje Nærværelse, som i Dagens Anledning gav en Festmiddag, hvorefter om Aftenen var Bal i Skolehuset, bivaanet af henimod 400 Personer.

Den ommeldte særdeles smukke Kantate, forfattet af Overlærer Trojel til Indvielsen af **Kolding Skoles** Bygning det foregaaende Aar, og nu ogsaa benyttet i **Odense**, kan Udgiveren ikke nægte sig den Fornøjelse her at optage, henvisende iøvrigt til den mere enkelt-gaaende Beretning om Festen i Skolens Indbydelseskrift for 1847.

Kor.

Med festligt Sind, med hellig Glæde,
I dette Tempel ind vi træde,
Som vies skal til Aandens Hjem.
En værdig Volsig Aanden træved;
Da bød vor Drot: — og snart sig hæved
En stjon og adel Bygning frem.

Men hidtil stod den taa s og øde;
Kun Hammerslag i Hallen lode,
Dg gjalded i det tomme Rum.
Der stabtes vel ved Kunstnerhaanden
Et Værk som mægtig maaned Aanden;
Men Aanden selv var hidtil stum.

Nu skal, paa Ordets stærke Binge,
Med Kraft, med Liv, sig Aanden svinge,
Dg gjennem disse Sale gaae!
Til Lærdom, Gudsdygt, skal den vie;
Dg nu skal Ordet aldrig tie,
Saalænge disse Mure staae.

Duet.

Dg ej blot Templet som vi skue
Er nyt, men under Tempels Bue
Nu herste skal en anden Aand:
En ny, en bedre Vej skal føre
Den Unges Kraft til sig at røre
Med Frihed, uden trange Baaend.

Koral.

Det som er bygget her med Haanden,
Det som skal bygges her i Aanden,
Befligne Du, o gode Gud!
Et Træ vi plante Dig til Ere,
Din Almagts Kraft dets Spire være,
At det maa slyde adle Stud.

Korfrisk med Vælb af Livets Kilde
Dets Rod! gyd om dets Top de milde
Dg rige Straaler af dit Lys!
Kun Du dets Liv at sifre mægter:
D lad det gennem fjerne Slægter
Bed Dig fornyes og forny's.

Kor.

Dig anraabe vi,
Til Dig haabe vi;
Milde Gud, Du os høre!

Raadig Du smykke
Skolen med Lyfte!
Frem til Hæder den føre!

D! vi prisfe Dig!
Du har viselig
Kaaeret Skolen en Leder.
Klar Du hans Dje!
Sign Du hans Møje!
Hør, o hør hvad han beder.

Kvartet.

D! Held hver den som i Natur og Bøger
Om Visdom og om Lys, om Sandhed søger!
Som lidet agter alle Verdens Gatte,
Mens Himlen selv hans Aand vil sjæk omfatte!
Sin Len han i sin Stræben har,
Den gjor hans Aand og Tanke klar.

Men Held ham ej, hvis ej han ærlig stræber,
At dyrke Gud med Aand, ej blot med Læber!
Kun da han har en Udsæd lagt herved
Som mønes vil til Frugt i Evigheden.
Fra Død og Gray kun Tro og Dyd
Gaaer ned til Evighedens Fryd.

Slutnings-Kor.

Beflig, o Gud! vor Drot med Raade!
Sign dem som ham med Visdom raade!
Sign Skolen og dens Styres Id!
Sign Ordet paa hver Lærers Læbe!
Beflig de Unge! lad dem stræbe
Til Dyd og Visdom frem med Fsid!

Nogen Forandring af den indre Disposition af Bygningen blev isærligt foretaget i Anledning af en af Biskop Faber paa Fyens Stiftsbibliotheks Vegne indgIVEN Ansøgning om at den gamle Gymnasibygning, hvori dette Bibliothek var anbragt tilligemed Skolens, maatte overlades hint alene mod en moderat Kjøbesum, hvilken Ansøgning blev bevilget i 1847, og ved hvilken Lejlighed det tillige opnaaedes, at forskaffe Rektorboligen en noget større og heldigere beliggende Have.

Ved Planen til Bygningen var nemlig bestemt, at Skolens Bibliothek skulde forblive i sin hidtilhaste Lejlighed i den ommeldte gamle Bygning, hvormod tvende større Værelser i nederste Etage skulde indrettes til de naturvidenskabelige Samlinger m. v. Det fandtes nu at disse tvende Værelser, der vilde afgive en langt fortrinligere Lejlighed for Bogsamlingen end den ældre, meget vel kunde undværes for de øvrige Samlinger, da der for en Bekostning af 1000 rb. paa Bygningens Loft vilde kunde indrettes trede meget rummelige og gode Værelser for disse, og Andragendet gif derfor ud paa at denne Forandring maatte skee og Gymnasibygningen overlades Stiftsbibliotheket mod en Kjøbesum af de ommeldte 1000 rb., hvilken Bibliotheket vilde være istand til at tilvejebringe.

Efterat Sagen var forhandlet mellem Direktionen, Foratet og Rancelliet, og efterat den Banskælighed som frembød sig deri, at en til Gymnasibygningen hørende mindre Haveplet, som tilhørte Rektoratet, fra Stiftsbibliothekets Side ønskedes at maatte følge Bygningen, medens det dog syntes betænkeligt at renoncere paa dette, om end ringe, Emolument for Rektoren, var hævet derved at Direktionen for Graabrødre Hospital med megen Liberalitet tilbød at afstaae til Rektoratet et langt nærmere og bekvemmere beliggende og omtrent dobbelt saa stort Havestykke af Hospitalshaven — 1628 □ Alen stort —, blev paa Direktionens allerunderdanigste Forestilling under 19de Marts 1847 allernaadigst bifaldet:

1. at den gamle saakaldte Gymnasibygning i Odense af Kathedralskolen sammefteds overdrages Fyens Stiftsbibliothek til Ejendom, alene mod et Vederlag fra Bibliothekets Side af 1000 rb.;
2. at der ved Hjælp af bemeldte Sum paa den ny Kathedralskoles Loft indrettes det

fornødne Lokale til Opbevaring af Skolens naturvidenskabelige Samlinger, saaledes at de tvende for disse oprindelig bestemte store Værelser i Bygningens Stueetage istedet derfor indrettes til Bibliothekslokale;

3. at Skolen modtager det af Direktionen for Graabroedre Høspital fremsatte Tilbud om, istedetfor den Gymnastibygningen tilliggende Haveplet, der saaledes overlades Stiftsbiblioteket tilligemed Bygningen, uden Godtgjorelse at overlade Skolen som bestandigt Emolument for Rektoratet det paa det allerunderdanigst fremlagte Rids med Bogstaverne c. d. e. f. betegnede Stykke af Høspitalshaven, saaledes at det bliver paa Skolens Bekostning at indhegne med forsvarligt Plankeværk paa den Side hvor saadant ikke havees, samt at forsyne med egen Indgang, dog at Jordstykket igjen falder tilbage, saasnart det ikke længere for Rektoratet maatte behøves;
4. at der til nyåbnante Indhegning m. v. udredes af Skolens Kasse det dertil kalkulerede Beløb af indtil 318 rb. 50 fl., foruden hvad de mindre Reparationer ved det aldre Plankeværk ville beløbe.

Hvad Omkostningerne ved de tvende Skolebygninger i Odense og Kolding angaaer, da kan nu derom, efterat de endelige Regnskaber ere afslagte og deciderede, meddeles fuldstændig Underretning.

Til Bygningen i Odense var, som dels ovenfor dels tidligere berettet, forud approberet: til Grundens Indkjøb	8000 rb. "	fl.
til selve Bygningen, med Indbegreb af de oven anførte 1000 rb. til Lejligheden for Samlingerne paa Loftet,	57352 — 2 —	
	<u>65352 rb. 2 fl.</u>	

der medgif i Birkeligheden: til Grundens Indkjøb med Omkostninger	8060 rb. 5½ fl.	
til Bygningen, forsaavidt angaaer de i Overflaget optagne Poster	56727 — 30 —	
	<u>64787 — 35½ —</u>	
altsaa mindre end beregnet	564 rb. 62½ fl.	

Men hertil kom udenfor Overflaget:

til Ankøffelse af endel nyt Inventarium	979 rb. 24 fl.	
til de tvende Fester ved Grundstenens Lægning og Bygningens Indvielse	1050 — 84 —	
til Honorar for Bygmesteren, dog ikke for dette Arbejde alene, men ogsaa for Tegninger, Rejser m. m. i Anledning af andre Bygningsarbejder	2000 — " —	
Honorar for Regnskabsføreren	300 — " —	
	<u>4330 rb. 12 fl.</u>	
altsaa i Forbindelse med Hovedsummen	64787 — 35½ —	
	<u>ialt 69117 rb. 47½ fl.</u>	

hvortil havdees fra Skolen selv: Kjøbesummen for den gamle Rektorshelig ifølge kongl. Beslutning af 27 Febr. 1846	7000 rb. " fl.	
de for Gymnastibygningen modtagne	1000 — " —	
for Salg af de nedbrudte Bygninger og tiloversblevne Materialier	1431 — 84 —	
	<u>9431 — 84 —</u>	

saar at den Udgift der bliver at affholde af det Sorøske Laan er

	59685 rb. 59½ fl.	
Til Bygningen i Kolding var allernaadigst approberet et Beløb af	23568 rb. 93 fl.	
Der medgif til de i Overflaget optagne Poster, paa Grund af de just da indtraadte højere Priser paa Bygningsmaterialier, og fordi flere Haandværksfolk maatte forskrives fra Kjøbenhavn	25828 — 52 —	
eller 2259 rb. 55 fl. mere end beregnet.		

Men hertil kom til forskjellige Poster udenfor Overflaget, navnlig i Anledning af en Udvidelse af en af Udhushbygningerne, en Berigtigelse af Bygningslinien for at Bygningen kunde lægges mere parallel med Kirken, Bygmesterens Honorar og Resfegodtgjorelser og Diæter (1608 rb. 58 fl.), Honorar til Regnskabsføreren, den i forr. Aarg. anmeldte

25828 rb. 52 fl.

	Fra forr. Side 25828 rb. 52 fl.
Sum til Grundens Sælger, for at fritages for Bygningers Opførelse i for stor Nærhed, Omkostninger ved Indvielsesøjeblikket m. m., tilsammen	7279 — 26 —
hvoraf er dækket fra Skolen selv, ved Realisation af den gamle Rektor- boligs opsparede Kapital	2376 rb. 67 fl.
ved Salg af tiloversblevne Materialier	443 — 8 —
	2819 — 75 —

saar at af det Store Laan bliver at afholde 30288 rb. 3 fl.

Laanet fra Sorø Akademi var ved 1846 Mars Udgang forøget til ialt 100000 rb., hvoraf Restsummen, efter Fradrag af de tvende anførte Summer til Bygningerne i Odense og Kolding omtrent 10000 rb., er medgaaet dels til Rektorboligen i Rønne, dels til Kjøbet af den ny Gaard for Skolen i Aalborg. Ved kongelig Beslutning af 14de Maj 1847, hvorved de ovenangførte Summer til Bygningen i Odense bleve allernaadigt approberede, ligesom lignende Approbation under 9de April næstforhen var meddelt for Kolding Skole, blev tillige allernaadigt billiget, at foruden det ved kongl. Beslutning af 24 Jan. 1845 til Bygningsforetagender for det lærde Skolevæsen bewilgede Laan af 80000 rb., var til Dækning af samtlige de Udgifter som dels ere medgaaede, dels endnu ville medgaae til de tre større Bygningsforetagender for Odense, Kolding og Rønne Skole — efter Fradrag af hvad de gamle Bygninger ved deres Afhændelse have indbragt — af Sorø Akademi's Midler optaget et yderligere Laan af 20000 rb.

Til den for de tre udvidede Skoler givne provisoriske Plans Udstrækning ogsaa til de øvrige og saaledes Reformens Gjennemførelse til dem alle, er i 1845—46 ogsaa derved gjort en væsentlig Forberedelse og Begyndelse, at Direktionen, efter at have dels strax efter den provisoriske Plans Udfærdigelse, dels efter Afgivelsen af den kongelige Beslutning af 13 Marts 1846, opfordret Rektorerne til at yttre sig over, hvilke af Planens Bestemmelser der allerede nu kunde gjøres gjeldende i den dem betroede Skole, bestemte, at følgende Forandringer strax vilde være at foretage:

at allerede dette Mars Hovedseramen afholdes i Slutningen af Juli og Halvaarsseramen i Fremtiden i Slutningen af Februar; at Sommerferien henlægges til hele August Maaned og det ny Skoleaar begynder den 1ste September 1846, dog saaledes at Dimittenderne forpligtes til ogsaa i det ny Skoleaar indtil Examen Artium at deltage i den øverste Klasjes Undervisning i alle de Fag hvori det maatte behøves. (Herfra gjorde dog Slagelse Skole en Undtagelse, idet Forandringen først iværksattes i Skoleaaret 1847—48.)

at Skolerne fra det ny Skoleaars Begyndelse 1846 inddeles i 6 Klasjer, svarende til Planens 6 nederste Klasjer, saa at altsaa de 5 laveste blive etaarige, den øverste eller 6te toaarig. (Herfra er ligeledes den nysnævnte Skole en Undtagelse, saavel som Rønne Skole, ligesom og i Ribe Skole, formedelst det indskrænkede Discipelantal, Klasjernes Antal kun kunde ansættes til 5.)

at Undervisningen i 1ste eller nederste Klasse ganske indrettes overensstemmende med den provisoriske Plan, og at i de øvrige Klasjer saadanne Tillem্পninger til samme foretages som kunne iværksættes uden forstyrrende Afbrydelser af den engang begyndte Undervisnings Gang.

— Nogen Lem্পning i Henseende til Skolepengenes Erlægelse blev en nødvendig Følge af den forandrede Inddeling af Skoleaaret og Direktionen bestemte herom ved Omgangsfrivelse af 12te Maj 1846 følgende Regler:

at medens det i det Hele skal forblive som hidtil, saaledes at Kontingenterne indkræves i Begyndelsen af de ordinære Kvartalsmaaned, altsaa den 1ste Januar, 1ste April, 1ste Juli og 1ste Oktober, vil der for de Disciple der anmeldes til Optagelse i Skolen ved Skoleaarets Begyndelse den 1ste Septbr. være at erlægge, forinden de optages og indskrives i Skolens Protokoller, foruden Indskrivningspenge, en Forudbetaling dels af Kontingentet for Lys og Brænde for Tiden indtil 31te Marts næste Aar, der dog kun beregnes for et halvt Aar, dels af Skolepenge for de 4 Maaned fra 1ste Sept.

til 31te Decb., hvorimod enhver Discipel der indmeldes til Optragelse i Skolen i Løbet af Skoleaaret, vil have forinden Optragelsen at erlægge Skolepenge for hele det Kvartal og Lys- og Brændefontingent for hele det Halvaar i hvis Løb han optages.

— Med Hensyn til den ufuldstændige Afgangsexamen ved de tre udvidede Skoler har Direktionen efter Indberetning og Forslag fra de i 1846 fungerende Examenstkommisjærer, og aldeles i Overensstemmelse med sin Skrivelse af 27de Decbr. f. A. (hv. f. Aarb. 1845 S. 220) ved Skrivelse af 10de Novbr. bestemt, at ved den Afgangsexamen som bliver at afholde i 1847 bliver dels den skriftlige Prøve i Modersmaalet at aflægge overensstemmende med Planens § 11, saaledes at der gives til Besvarelse en frit valgt Opgave uden Hensyn til noget bestemt Kundskaabsfag, dels ved Prøven i Mathematik foruden den mundtlige Prøve tillige at forelægge Kandidaterne Opgaver til skriftlig Besvarelse. Efter Kommisjærernes Forslag bifaldt Direktionen derhos, at der, for dels at tilvejebringe større Enhed i Bedømmelsen af de forskjellige Skolers Præstationer, dels at spare Tid for Examenstkommisjærerne, benyttes de samme Opgaver for samtlige Skoler, til hvilken Ende den skriftlige Del af Examen bliver at holde samtidigt i dem alle, og de skriftlige Opgaver at tilstille Rektorerne under Forsegling til Nabning i Examenlokalet i den opsynshavende Lærers Baaftyn.

Til Examenstkommisjærer udnævnte Direktionen i 1846 Professorene Madvig og Velfschow alene. Afgangsexamen holdtes dog, som ovenfor vil være bemærket, kun ved de to af Skolerne, da ved Odense Skole Ingen indstillede sig. Udfaldet af Examen var dette, at af 8 der indstillede sig ved Kjøbenhavns Skole tilkjendtes 1, D. T. Dreier, første Karakter med Udmærkelse, 4 første, 3 anden Karakter; af 4 ved Kolding Skole 3 første, 1 anden Karakter.

Den fuldstændige Afgangsexamens første Del vil for første Gang blive afholdt i Kjøbenhavns og i Odense Skoler i 1847 og derefter fra det ny Skoleaars Begyndelse den 7de Klasse der blive oprettet.

I en vis Forbindelse med Reformens Gjennemførelse staaer naturligvis Forandringerne i Lærerpersonalet, idet ej alene, som allerede bemærket, flere Entledigelser af ældre Skolemænd foranledigedes ved denne, men ikke saa Lærere ansattes paa Grund af det forøgede Klasseantal, ligesom den ved Spørgsmaalet om nogle Skolers Nedlæggelse givne Foranledning til Ikkebesættelsen i længere Tid af flere Poster nu naturligvis efter dette Spørgsmaals Afgjørelse bortfaldt. Saa stor en Mængde af deslige Forandringer har derfor neppe heller noget tidligere Aar haft at fremvise.

Følgende Skolemænd bleve paa derom indgivne Ansøgninger entledigede i Naade med Pension eller Vartpenge, foruden de tvende, som ovenfor anført, ved Vordingborg Skoles Nedlæggelse entledigede, Rektor Dr. S. O. Lange og Adjunkt L. C. L. Lembcke.

Under 16de Oktober Adjunkt ved Kolding Skole C. S. Christens, paa Grund af Djenstvagthed, med Vartpenge. Konstitueret siden Maj 1844, Adjunkt siden 30 Juni 1845.

Under 28de Oktober:

Overlærer ved Kjøbenhavns Skole J. S. Lund, med Titel af Professor og Rang i VI Kl. Nr. 13. Havde været Lærer siden 1806, Overlærer siden 1817, siden 1819 ved denne Skole;

Overlærer ved Aarhus Skole L. C. Fleischer. Lærer siden 1805, Overlærer siden 1818; Adjunkt ved Slagelse Skole C. P. Andersen, med Prædikat af Overlærer. Blev konstitueret i 1811 ved Helsingør Skole, 1819 Adjunkt i Slagelse;

Adjunkterne ved Romme Skole M. Sommer og S. P. Vesth. Blev ansatte som Lærere ved denne Skole respektive i 1818 og 1819;

Adjunkt ved Randers Skole N. Uesling. Blev i 1818 konstitueret som Lærer, 1820 udnævnt til Adjunkt;

Adjunkterne ved Nykjøbing Kathedralskole J. L. Berg og S. J. Smidth, den Sidste med Vartpenge. Den Førstnævnte var 1819 bleven konstitueret, 1823 udnævnt til Adjunkt, den Sidstnævnte 1834 konstitueret, 1835 befastet til Adjunkt ved samme Skole.

Under 19de Decbr. Overlærer ved Horsens Skole B. Storm. Blev 1815 konstitueret som Lærer, 1818 befastet til Adjunkt og i Begyndelsen af 1835 til Overlærer ved bemeldte Skole.

Ved Døden afgik den 29de Septbr. Adjunkt Ch. Sn. Bjerling, forhen Adjunkt

ved Ronne (1838 konstitueret, udnævnt 1840) og Aalborg Skoler (fra 1813, entlediget 1845), nylig udnævnt i samme Stilling ved Horsens Skole.

Følgende ny Ansættelser eller Udnævnelser have fundet Sted:

Den 3die April blev Overlærer ved Frederiksborg lærde Skole **J. S. S. Nissen** udnævnt til Rektor for Horsens Skole.

Den 20de s. M. de konstituerede Lærere **F. Gundorph** til Adjunkt ved Randers Skole, og **C. E. Salto** og **A. P. M. Leth** til Adjunkter ved Ribe Skole.

Den 12te Juni Adjunkt ved Aalborg Skole **B. Johnsen** til Overlærer, og den 26de s. M. nysnævnte Adjunkt **C. S. Bjerling** til Adjunkt ved Horsens Skole, begge fra 1ste Septbr. at regne.

Den 18de Juli Adjunkt ved Kjøbenhavns Skole **J. A. Ostermann** og konstitueret Overlærer ved Slagelse Skole **S. B. Thrige** til Overlærere, forsnævnte ved Frederiksborg, Sidstnævnte ved Slagelse Skole. **S. D.** konstitueret Lærer ved Vordingborg Skole Rand. Theol. **O. V. Tidemand** til Adjunkt ved Nykjøbing Skole fra 1ste Sept. at regne.

Den 1ste August Adjunkt ved Roskilde Skole **N. E. Riis** til Overlærer ved Ribe Skole; konstitueret Lærer, Rand. Theol. **B. J. Fog** og konst. Lærer Rand. Theol. **L. A. J. S. du Plessis de Richelieu** til Adjunkter resp. ved Roskilde og Frederiksborg Skoler.

Den 16de Oktober konst. Lærer Rand. Theol. **A. A. G. Müller** til Adjunkt ved Kolding Skole.

Den 30te s. M. Overlærer ved Slagelse Skole **S. B. Thrige** forflyttet i samme Egenkab til Roskilde Skole efter Overlærer Riis's Afgang; de konstituerede Lærere Randd. Theol. **L. A. C. Knudsen**, **C. S. V. Bendz** og **J. L. S. Bohr**, samt Rand. Philol. **L. Thornam**, til Adjunkter ved Horsens Skole, og de konst. Lærere Randd. Theol. **A. B. C. Keumert** og **N. B. Krarup** ligeledes ved Aalborg Skole.

Den 13de November Inspektor ved Kjøbenhavns Skole **C. P. J. Krebs** udnævnt til tillige at være Adjunkt ved samme Skole, og konst. Lærer Rand. Theol. **A. E. M. Thomsen** til Adjunkt ved Aarhus Skole.

Den 27de s. M. de konstituerede Lærere ved den nedlagte Skole i Vordingborg Randd. Theol. **J. V. Leth** og **B. O. Vestesen** til Adjunkter, forsnævnte ved Aarhus, Sidstnævnte ved Nykjøbing Skole i Adjunkt Smidths Sted.

Den 17de December Adjunkt ved Kjøbenhavns Skole **J. C. Espersen** til Overlærer ved samme Skole og Adjunkt ved Odense Skole **S. V. Viehe** til Overlærer ved Slagelse Skole i Overlærer Thriges Sted.

Den 19de s. M. Rand. Philol. **L. J. S. Oppermann** til Overlærer ved Aarhus Skole efter Overlærer Fleischer, og konst. Lærer Rand. Theol. **S. P. A. Klein** til Adjunkt ved Randers Skole.

Følgende Lærere ere af Direktionen konstituerede ved efternævnte Skoler, dels for at erstatte den anførte Afgang, dels for at forøge Lærerkraften hvor dette behøvedes.

Under 11te Juli Rand. Theol. **L. T. L. Romme** ved Kolding Skole, istedetfor den i forr. Aarg. omtalte Rand. Theol. **A. V. Smidth**, hvis Konstitution blev hævet. **S. D.** Rand. Theol. **A. L. L. Silfverberg** ved Odense Skole. Under 22de August Randd. Theol. **C. M. Müller** og **S. C. O. S. Broberg** begge ved Randers Skole, den Eine i den i forr. Aarg. omtalte Rand. Theol. Linnemanns Sted, som var bleven beskiftet til Overlærer ved Friiskolen i Randers; Rand. Philol. **C. Berg** ved Kjøbenhavns Skole i Overlærer Ostermanns Sted og Rand. Philol. **S. J. J. Schmith** ved Kolding Skole i Adjunkt Christens' Sted. Under 5te Septbr. Rand. Theol. **M. R. G. Asens** ved Aalborg Skole efter Overlærer Johnsen. Under 14de Novbr. Rand. Theol. **C. L. V. Silfverberg** ved Slagelse Skole efter Overlærer Andersen. Under 21de s. M. Rand. Polyt. **C. L. Petersen** ved Kjøbenhavns Skole efter Professor Lund. Under 24de s. M. Rand. Theol. **L. J. Levinson** ved Randers Skole i Adjunkt Usings Sted. **S. D.** Randd. Theol. **J. C. Jork** og **M. C. Ancher** ved Ronne Skole efter Adjunkterne Sommer og Westh. Under 31te Decbr. Rand. Theol. **M. R. Schmidt** ved Horsens Skole istedetfor den afdøde Bjerling.

Ligeledes under 25de August Rand. Theol. **V. A. Thisted** ved Realskolen i Aarhus.

Man vil see, at Antallet af de ansatte Lærere — ialt 1 Rektor, 7 Overlærere og 19 Klasselærere eller konstituerede Lærere, foruden de tidligere konstituerede der forundtes fast Ansættelse — er noget større end de afsaaedes, og selv om man blandt disse medregner de Tvende ved Vordingborg Skole, og de Tre som ved denne vare konstituerede, men igjen ere blevne ansatte ved andre Skoler, idetmindste ikke mindre.

Befordringerne ved den islandfke Skole skulde blive anførte nedenfor i Afsnittet om denne.

Endnu maa bemærkes, at Bestyrelsen af Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn i dette Aar gif over fra J. C. Bartholin til Kand. Philos. C. V. Rimestad, hidtil Inspektør ved Skolen, hvem det ved Skrivelse fra Direktionen af 15de Juli tillodes at overtage Skolens Bestyrelse.

— Under 16de Januar blev Rektoren for Kolding Skole Mag. C. F. Ingerslev allernaadigt forundt Titel af Professor med Rang i V Kl. Nr. 8.

— Af forhenværende Skolemænd ere ved Døden afgaaede Tvende, forhenværende Bestyrer af Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn, Professor Mikael Nielsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, som døde den 7de Februar i sit 70de Aar, og forhenværende Rektor for Ribe Kathedralskole, Professor Peter Nikolaj Thorup, Ridder af Dannebrog, død den 26de Oktober omtrent 67 Aar gammel.

Omtrent samtidigt med den paabegyndte Reform af det lærde Skolevæsen i Danmark har længe været forberedt og er nu begyndt at iværksætte en lignende **Omdannelse af Skolevæsenet paa Island.**

Forhandlingerne herom gaae endnu meget længere tilbage i Tiden, end med Skolerne i Danmark har været Tilfældet, idet Direktionen allerede under 11te Januar 1831 allernaadigt bemyndigedes til at brevverle med forskjellige Autoriteter angaaende en Udvidelse af den Besæstadsfke Skole og Tilvejebringelsen af de hertil fornødne forøgede Pengemidler. Det var dette Punkt som dengang, ligesom nu, især forarsagede Vanskelighed og bevirkede, at Sagen har trukket sig saa meget i Langdrag. Imidlertid blev dog angaaende Hovedpunktet i denne, nemlig at Skolen skulde udvides og omdannes, saavel som angaaende et andet Hovedspørgsmaal, nemlig dens Flytning fra Besæstad til Rejkavig, allerede taget Bestemmelse i 1841, hvorefter senere de fornødne Foranstaltninger til Skolens Reorganisation der efterhaanden ere trufne; at imidlertid Reformen er paabegyndt i de danske Skoler, har haft den heldige Virkning, at nu de væsentlige Grundtræk i denne ogsaa have kunnet tages til Følge ved den islandfke Skoles Forbedring.

Angaaende Forhandlingerne om dennes Udvidelse og Omdannelse paa Sagens tidligere Stadium og de derefter i Aaret 1841 tagne Bestemmelser er forhen meddelt offentlig Underretning, i Kollegialtidenden for bemeldte Aar S. 521—36, hvortil derfor her kan henvises. Man vil der finde Oplysning om, hvorledes den første Grundvold til en Forbedring af det islandfke højere Skolevæsen kan anses at være lagt ved de tvende Kongebreve af 29de April 1785 og 2den Oktober 1801, som satte samme paa en mere selvstændig Fod i økonomisk Henseende ved at anvise det egne Indtægtskilder, uafhængigt af Biskopstolene, med hvilke de tidligere to Latinskoler hidtil stedse havde været forbundne, idet det forstnævnte bestemte, at den Skalholtfke Biskopstols Jordegods skulde sælges og af Provenyet for samme et fast aarligt Vederlag af 2500 rd. tillægges Skolen, hvoraf dog til Biskoppens Gage blev at afgive 1000 rd., og det sidstnævnte, hvorved Biskopstolen i Holum blev nedlagt og Latinskolen sammesteds forflyttet til Rejkavig og forenet med den derværende Skalholtfke Skole, ligeledes bestemte, at den Holumfke Biskopstols Jorder skulde sælges til Fordel for Latinskolen, som dog deraf skulde afgive 200 rd. aarlig til Forbedring af Biskoppens Lenning. Den forenede Skole flyttedes derefter i Aaret 1805 til Gaarden Besæstad, ikke langt fra Rejkavig, og gaves en tilsvarende Reform som den de lærde Skoler i Danmark paa samme Tid undergik, hvorved den senere nogenlunde havde kunnet holde Skridt med disse, idet der dog jævnliges fertes Anse over væsentlige Mangler ved samme, hvilket da gav Anledning til de som oven anført i 1831 begyndte Forhandlinger om dens Udvidelse og Forbedring. Ved disse foranledigedes dernæst en i det kongelige Rentekammer foranstaltet fuldstændig Opgjørelse af den islandfke Skoles hele økonomiske Stilling (hvorom man hidtil havde savnet al Oplysning, idet navnlig de for det Holumfke Jordegods indkomne Kjøbesummer vare forblevne indestaaende i Jordebogskassen, hvorfra derimod alle Skolens Fornødenheder vare blevne udbetalte efter Anvisning af Rentekammeret), hvilken gav til Resultat, at Skolens Indtægter, dels af det Skalholtfke Vederlag, dels af Kjøbesummerne for det Holumfke Gods — paa Opgjørelsens Tid, 1834, noget over 52000 rd. — og nogle andre, kunde anslaaes til ialt c. 4960 rd., medens Udgifterne i Skolens daværende Tilstand, med Indbegreb af de den paalagte 1200 rd. af Biskoppens Lenning

og nogle andre mindre ligesaa uvekkommende Udgifter, beløb omtrent 6196 rb., altsaa omtrent 1236 rb. mere end Indtægten. Forhandlinger begyndte nu om at forskaffe Skolen de fornødne Tilskud til at dække den udfundne Underbalance, og de fornødne yderligere Summer som til en Reform af Skolen vilde behøves, enten fra Fordebogskassen eller de kongelige Finanser, idet Direktionen gik ud fra, at det hverken med Nødsnødighed eller Vilighed kunde paalægges den almindelige Skolefond eller det danske Lærdomsfællesskabs Midler, som heller ikke paa nogen Maade vilde have været istand dertil, at yde noget Bidrag til Skolevæsenet paa Island. Direktionen fandt herved Undersøttelse af det kongelige danske Kancelli, som meget interesserede sig for, at Gejstligheden paa Island, hvis overvejende Flerhed ikke havde Lejlighed til at erholde anden Undervisning end den der kunde forskaffes dem i Skolen, som altid her havde haft den Bestemmelse, foruden Skole ogsaa at tjene som Dannelseanstalt for dem der søgte at opnaae Præstestald i Landet uden at have haft Lejlighed til at studere ved Kjøbenhavns Universitet, kunde paa denne Maade erholde en mindre mangelfuld Uddannelse end hidtil, nemlig derved at Skolen bedre indrettedes til at opfylde denne sidstnævnte Bestemmelse, eller og fattes i Forbindelse med en særegen højere Dannelesanstalt.

Direktionen tilskrev derefter i Maret 1838 Stiftsoverigheden for at modtage Forslag om, paa hvilken Maade Skolens Reorganisation helst burde iværksættes, og de fornødne Oplysninger om, hvilke Omkostninger dertil vilde udfordres. De væsentlige Mangler hvoraf Skolen hidtil havde lidt, at den nemlig i det Hele var altfor indskrænket, saa at den ikke kunde modtage det tilstrækkelige Antal af Lærlinge, at den kun havde to Klasser, at den fornødne Disciplin eller Tilsyn med Disciplene, med Orden og Renlighed, ikke kunde overholdes, m. m., vilde efter de indkomne Betænkninger ikke paa nogen Maade kunne afhjælpes uden ved Anskaffelse af et udvidet Skolehus og Ansættelse af et større Antal af Lærere, men der opstod herved det Hovedspørgsmaal, om Skolen burde reorganiseres paa Bessæstad, hvor den hidtil havde været, eller om den ikke hellere burde forflyttes til Rejkavig, hvilket syntes at maatte medføre adskillige væsentlige Fordele, som ingenlunde kunde ventes opnaaede paa det isolerede Bessæstad, navnlig blandt Andet den, at det kun i Rejkavig syntes muligt, uden altfor uforholdsmæssig Bekostning at indrette en højere Anstalt særskilt fra Skolen. Angaaende dette Spørgsmaal havde Meningerne paa Landet selv været meget delte, idet selve Stiftsoverigheden var af forskjellig Mening, og af de flere ansete Mænd i Island der havde afgivet Betænkninger i Sagen, saavel som senere af den ifølge allerhøjeste Beslutning af 22de August 1838 i Rejkavig det følgende Aar sammentraadte Forsamling af islandske Embedsmænd, hvilken Sagen blev forelagt, omtrent Halvdelen udtalte sig for og Halvdelen imod Forslyttelsen til Rejkavig.

Hvad nu Omkostningerne angaaer, da vilde der dels behøves en større Sum til den første Indretning, navnlig til Opførelse af en ny Bygning, dels et noget forøget Beløb til de aarlige Udgifter. Til den ny Bygning vilde efter Stiftsoverighedens Formening, hvad enten Skolen forblev paa Bessæstad eller forflyttedes til Rejkavig, ikke behøves en større Sum end 12 til 14000 rb., og til de aarlige Fornødenheder for den udvidede Skole antoges det — ligeledes efter begge Alternativer — at ville være tilstrækkeligt naar der kunde forskaffes Skolen omtrent 500 rb. mere end dens hidtilhaste Udgifter havde beløbet, eller omtrent 1700 rb. mere end af dens egne Indtægter kunde dækkes. Angaaende Tilvejebringelsen af disse Midler, hvorom den ovennævnte Forsamling af islandiske Embedsmænd paa givne Anledning havde erklæret, at den ikke vidste nogenjomhelst Udvej til i Island selv at tilvejebringe nogen Andel af de til Skolens Reorganisation fornødne Bekostninger, havde Direktionen derefter yderligere brevverlet med Rentekammeret, hvorved ogsaa selve den kongelige Finansdeputation i en Skrivelse til dette Kollegium havde erklæret sig enig i, at den større Bekostning som muligen maatte udfordres, eftersom Skolen forblev paa Bessæstad eller forflyttedes til Rejkavig, ikke burde være det afgjørende Motiv ved Valget mellem disse Alternativer, og da Direktionen ikke troede, at der for Øjeblikket lod sig tilvejebringe nogen sikkrere Beregning over de Omkostninger der vilde medgaae til Skolens Reorganisation end den ovenansførte, og Direktionen var af den bestemte Formening, at de Grunde der talede for at forflytte Skolen vare aldeles afgjørende, indgik den i Maret 1841 med allerunderdanigst Forestilling, hvorefter ved allerhøjeste Beslutning af 7de Juni s. A. bestemtes

at Skolen skulde forlægges til Rejkavig,

at den her skulde organiseres efter en udvidet Plan, saaledes

at den fattes i Forbindelse med et Pastoralseminarium,

at en dertil indrettet Bygning skulde opføres,

at Direktionen skulde afhandle med Finansdeputationen om Udbetaling af Skolens egne Midler tilligemed videre bestemte aarlige Tilskud, hvorved Borthygglingen af Besæstet Gaard og Jorder vilde komme i Regning; og vilde det blive at tage i Overvejelse, om ikke de islandste Kollektpenges Overskud*) kunde anvendes til dette Formaal;

at Direktionen skulde indkomme med nærmere allerunderdanigst Førestilling og Forslag angaaende den ny Skoles og Seminariets Organisation.

Direktionen indlod sig derpaa i en vidtløftig Brevveksling med Rentekammeret, Finansdeputationen og Statsgjeldsdirektionen angaaende de økonomiske Forholde. Den indhentede Erklæringer fra Island angaaende Byggeplads i Rejkavig og Oplysninger og Overslag fra et norsk Handelshus angaaende Forførdigelsen af en Træbygning til Skolehus. Om Resultatet af famlige disse Forhandlinger nedlagde Direktionen under 24de April 1843 ubførlig allerunderdanigst Beretning og Førestilling, hvorpaa det behagede Hans Majestæt under samme Datum allernaadigst at beslutte

at Bygningen, det hurtigste ske kunde, skulde forførdiges i Norge, opføres og opsættes paa den dertil bestemte Plads i Rejkavig,

at det dertil kalkulerede Beløb af 12000 rb. skulde udbetales af Kollektpengene,

at af samme Fond skulde refunderes den almindelige Skolefond dens hidtil Udlagte, samt for Fremtiden udredes Skolens beregnede aarlige Underbalance, hvilken nu ansloges til 1912 rb.,

at Direktionen, forinden Bygningen opførtes, skulde forelægge nærmere Plan til Skole og Institut, samt Udkast til et Budget for de til samme fornødne aarlige Udgifter, for at derefter kunde blive allernaadigst bestemt, hvilke Indtægtskilder der endvidere kunde være at anvise til Institutets fremtidige Vedligeholdelse.

I Overensstemmelse med denne allerhøjeste Beslutning indledede Direktionen, samtidigt med at Den drog Omsorg for Træbygningens Udførelse i Norge, en ny vidtløftig Brevveksling med Finansdeputationen angaaende Tilvejebringelsen af de fornødne Midler, navnlig med Hensyn til, at Størrelsen af Skolens Kapital vel var nøjagtigen opgivet af Rentekammeret, men ingen Oplysning tilvejebragt om hvor den berode eller hvorfra Renterne skulde erholdes, da der ingen Foranstaltning blev truffet til Udbetalingen af det Skalholtske Wederlag, og at der fremsattes Vægring imod at udbetale de til Bygningen allernaadigst bevilgede 12000 rb. af Kollektpengene, med Hensyn til at disses Størrelse ikke var endeligen reguleret, hvoraf Følgen blev, at den almindelige Skolefond ikke alene stod i betydelige Forskud for det islandste Skolevesen, men endog maatte udrede de Univeritetet, Kommunitetet og Sorø Akademi tilkommende Refusioner fra Finanskasen, da disse, saavel som det Skolefondens selv tilkommende Tilskud, tilbageholdtes til Dækning af de Udgifter Jordbogskasen i Island forklaredes at have haft for at vedligeholde Skolen i dens nuværende Tilstand. Direktionens Protest herimod ledede til et af Finanserne under 15de Marts 1844 fremsat Forslag og Tilbud om at Skolen skulde af Finanserne aarlig udbetales:

som det Skalholtske Wederlag 2500 rb.

— Wederlag for de for de Holmske Bispestolsjorder indkomne Summer*) 2880 —

aarlig 5380 rb.

hvorhos blev givet Anvisning paa nogle mindre, dels visse dels eventuelle, Indtægter som antoges at maatte være Skolen tilhørende. Og da imidlertid Bygningen var bleven forførdiget i Norge og stod færdig til at overføres til Rejkavig, forklarede Direktionen i allerunderdanigst Førestilling af 12te April 1844 alt det saaledes Passerede, og efter at have kalkuleret det ny Instituts aarlige Udgifter til et betydeligt højere Beløb end tidligere, nemlig til cirka 8700 rb.

*) Kollektpengene vare en Beholdning som af de milde Gaver der bleve indsamlede i Anledning af de Island i Aarene 1783 og 84 overgaaede Ulykker blev tilovers, og var bestemt til Islands Nytte.

**) At en saa høj Ansættelse af denne Sum var en betydelig Begunstigelse fra Finansernes Side, idet de for de Holmske Jorder indkomne Kjøbesummer nu ikke kunde beregnes til et højere Beløb end omtrent 40000 rb., er allerede bemærket i Aarb. 1844 S. 235.

Fra forr. S. 8700 rb.

og Indtægterne, nemlig:

de ovennævnte Vederlagssummer	5380 rb.
samt Tiender og Renter af en liden Kapital	720 —
	til —————
	6100 rb.

altsaa et aarligt Manglende af 2600 rb.

foruden den fra Skolen hidtil udbetalte Andel 1200 rb. af Biskoppens Gage, hvorimod der til Skolen in statu quo kun behøvedes 6310 rb., altsaa kun et aarligt Tilskud af cirka 200 rb., udbad Direktionen sig allerhøjeste Bestemmelse for, hvorvidt de fornødne Pengemidler maatte allernaadigt bevilges, eller den paatænkte Reform af Skolen skulde stilles i Bero.

Ved allerhøjeste Beslutning af samme Datum bestemtes da allernaadigt:

- at Skolen som aarligt Vederlag for de fra begge Bispestolene bortfolgte Jorder skulde tillægges 5380 rb. af Finanskasen;
- at den hidtil af Skolen udrede Udgift til Post- og Medicinalindretningen, tilsammen 78 rb. 4 fl. aarlig, skulde overtages af den islandske Jordebogkasse;
- at af Finanskasen skulde anvises til Bygningen et Forstud af 12000 rb.;
- at Direktionen skulde brevverle med Finanserne om Skolens fritagelse for Udredelsen af de 1200 rb. af Biskoppens Gage, samt fritagelse for nogle mindre Afgifter til islandsk Præsteskald, nemlig et ved Salget af de Holumske Jorder opstaaet Erstatningskrav af noget over 200 rb aarlig;
- at der ligeledes skulde underhandles om, hvilke yderligere Tilskud der kan tilstaaes Skolen for at iværksætte den befalede Udvidelse af samme.

Ved en senere allerhøjeste Resolution af 25de Juli 1844, der blev kommuniceret Direktionen fra Finansdeputationen, blev det allernaadigt bestemt, at de ommeldte 12000 rb. til Bygningen skulde tilvejebringes dels ved Realisation af et andet Island vedkommende Aktium, nemlig de saakaldte „Melbøders“ Kapital paa 7500 rb., dels ved at tages af Kollektpengenes Kapital, hvis øvrige Del skulde bevares til en Understøttelsesfond for Island. Og endelig blev det, efterat Direktionen ved allerunderdanigst Førestilling af 2den Maj 1845 havde henledt Hans Majestæts allerhøjeste Opmærksomhed paa de for Direktionen aldeles uforudsigelige Omstændigheder der havde bevirket, at der vilde behøves, for at udføre det endnu fra det foregaaende Aar tilbagestaaende Arbejde til Fuldførelsen af den ny Skolebygning, et Tilskud til det allerede Erholdte af ikke mindre end 18000 rb., ved allerhøjeste Beslutning af samme Datum bestemt, at de saaledes yderligere fornødne 18000 rb. maatte skaffes tilveje ved at den nævnte islandsk Understøttelsesfond skulde afgive 11000 rb., og til Resten benytttes de ovenberørte af Finansministeren paaviste mindre og uvisse Kapitaler, om hvilke der tildels kun havde Formodning om at de tilherte Skolen, og som om trent kunde med paaløbne Renter anslaaes til 7000 rb.

Hvad Bygningen angaaer, da blev den i Norge bestilte og udførte Træbygning, der leveredes for den i Overlaget beregnede Sum af henimod 9700 rb., i Sommeren 1844 opsendt til Island, hvor den, efter Røgningen af et kostbart Fundament, blev oprejst paa den for samme udsejgte Plads, Tingholt kaldet, i den østlige Udkant af Byen, og saavidt fremmet, at den allerede i samme Efteraar havde kunnet tages i Brug, hvis det ikke var besundet utilraadeligt at foretage Flytningen til Rejskavig forinden den ny Skole var fuldstændig forsynet med Lærere og den ny Undervisningsplan kunde sættes i Gang. I Sommeren 1845 benyttedes Bygningen til Forsamlingssted for det da førstegang sammentraadte Alting.

Angaaende Beføstningerne ved dette Bygningsforetagende, der som oven bemærket forud alene vare anslaaede til 12 til 14000 rb., da kan derom ikke endnu gives nogen endelig Beretning, da Regnskabet ikke er opgjort og muligen flere Udgifter staae tilbage, men det skal alene bemærkes, at de i Virkeligheden ere opløbne til 2 à 3 Gange saa meget som den beregnede Sum, idet store Summer medgik til den i Norge anskaffede Bygnings Overførelse til Island, til Venning af de fornødne norske Haandværksfolk, som maatte opsendes for at forestaae Bygningens Oprensning paa Stedet, og til de ualmindelig høje Arbejds-lønninger i Rejskavig selv, endelig til Anskaffelse af det fornødne Inventarium m. m. Det hele Beløb vil udgjøre mellem 30 og 40000 rb., hvorved saaledes den tidligere Er-

faring bekræftes, at det ikke skal være muligt, forud at erholde paalidelige Overflag over Bygningsarbejder i Island*).

Hvad angaaer Skolens egne økonomiske Forholde, da bestaae dens Indtægter, der ved de trykte Budgetter for Aarene 1845 og 46 ere forudsatte at være tilstrækkelige til at dække dens Udgifter i Skolens nuværende Tilstand, foruden de Skatboldige og Hønluffe Vederlagssummer af ialt 5380 rb., i Kongetienderne af Skagefjords og Fjords Eysler, der udgjøre mellem 500 og 600 rb. aarlig. Af de mindre Obligationer var den ene paa 500 rb., med vedhængende Renter 620 rb. samt senere Renter 20 rb., modtaget**), og en anden paa 109 rb. 42 fl., hvorved hængte Renter til Beløb 142 rb. 62 fl., var vel bortkommen, men paa samme kunde forventes Mortifikation (hvilken i 1847 er erhvervet). Derimod var der, ifølge de fra Kancelliet, Islands Stiftsøvrighed og Sjællands Biskop modtagne Oplysninger, liden eller ingen Udfigt for Skolen til at komme i Besiddelse af de øvrige af de ovennævnte af Finansbestyrelsen ligeledes paaviste Summer af ialt 5619 rb. Hvorvidt Skolen kunde forvente sig fritaget for at udrede den hidtil erlagte Andel af Biskoppens Gage, 1200 rb., samt Erstatning til nordlandske Præstekald og derhos erholde de yderligere fornødne Tilskud til Skolens Reorganisation, derom var endnu ikke modtaget nogen Tilfjendegivelse fra Finansdeputationen.

Hvad Lærerne ved den islandske Skole angaaer, da var den hidtilværende Lektor ved Skolen i Besæftad, Johnsen, under 29de Novbr. 1844 bleven allernaadigt entlediget fra 31te Maj 1845 at regne med Pension af hans fulde Gage af Finanskasjen. Imidlertid havde Direktionen formaaet ham til at vedblive den Besæftadste Skoles Bestyrelse, indtil den ny Skole kunde træde i Virksomhed. Af de tre ved Skolen værende Adjunkter havde man ladet den Eine, Dr. Egilson, i Efteraaret 1845 rejse ned til Kjøbenhavn, dels for at kunne gjøre sig bekendt med Undervisningen herovre, dels for at der med ham kunde konfereres om de aastedlige og for Næstavig ejendommelige Forholde som vilde faae Indflydelse paa den Plan der burde følges ved den ny organiserede Skole.

Der var saaledes ifølge det Anførte Intet til Hinder for i Sommeren 1846 at iværksætte Skolens Gjytning og at lade den ny Skole i Næstavig begynde sin Virksomhed med Skoleaaret til 1ste Oktober samme Aar, og det var altsaa nu paa Tiden allerunderdanigst at forelægge et foreløbigt Udkast til en Plan for den ny islandske Undervisningsanstalt, hvilket saameget mindre kunde udsættes, som dens Indførelse vilde kræve adskillige forberedende Foranstaltninger i Landet selv, og det derfor var af Vigtighed, at den tilkommende Rector snarest muligt kunde blive fuldkommen bekendt med Grændserne for og Omfanget af den ham og de øvrige Lærere anviste Virksomhed, saavel som om Skolens Indretning i det Hele.

Hvad Organisationen af det paatænkte Institut angaaer, da havde det været tilstgjet, at samme skulde bestaae af to Afdelinger, den egentlige lærde Skole og en dertil knyttet Dannelsesanstalt for dem af Skolens Dimissit der uden noget Studium ved Kjøbenhavns Universitet attraae at ansættes som Præster i Island, et Slags Præstefeminarium, ved hvilket de, efter fuldendt Skolekursus, kunde erholde nogen Undervisning i de uundværligste theologiske Discipliner og den nødvendige Forberedelse til deres tilkommende Stilling.

Med Hensyn nu til Skolen, maatte man, for at danne sig et klart Begreb om hvad der ved samme bør og kan præstæres, tage i Betragtning de særegne islandske Forholde, og den, væsentlig som en Følge af disse, hidtil stedfundne Organisation, hvorved man lettest og sikkest vilde overbevise sig om, hvorvidt man tør gaae i sine Fordringer. Det var nemlig klart, at det maatte anses for ønseligt, ved en Reorganisation af den islandske Skole, der indtræder samtidigen med den allernaadigt befalede Reform af det lærde Undervisningsvæsen i Danmark, at kunne benytte de samme Principer som ere lagte til Grund for denne Reform; men hvormeget det end maatte ønses, at en fuldkommen Vished i denne Henseende kunde opnaaes, og hvor indstændigen end det islandske Alting i en Direktionen i det foregaaende Efteraar allernaadigt tilstillet Petition havde anholdt om, at den islandske Skole maatte sættes paa lige Fod med de bedste lærde Skoler i Danmark, vilde dog et

*) Saaledes skulle i sin Tid ved Opførelsen af Bispegaarden ved Næstavig Omkostningerne have været forud anslaaede til 10000 rb., men i Birkeligheden have opløbet til 25000 rb., altsaa omtrent det samme Forhold som nu ved Skolebygningen.

**) Det var ved Hjælp af denne indkomne Rentesum at Udbetalingen af det Stulesenske Legat med noget over 300 rb. i 1845 blev iværksat, se Aarb. 1845 S. 53.

nærmere Blik paa de tidligere Forholde ved det islandske Undervisningsvæsen, saavel som paa Nationens og Sprogets Ejsdommeligheder og paa de der i Landet stedfindende Indretninger, latteligen overbevise om at man, om end de samme Grundtræk ved Reorganisationen kunne følges der som her, dog maatte i flere Henseender tillempe Planen efter Forholdene, og at dette ialtsald gjaldt om den nærmeste Fremtid.

Hvad Skolens Bestyrelse angaaer, da havde vel tidligere Stiftsoverigheden, og navnlig Biskoppen, vist sig villig til at deltage i Administrationen af saavel de videnskabelige som de husholdelige Anliggender, men da der for Grændsen af deres Deltagelse ikke gaves nogen fast Bestemmelse, maatte Direktionen ansee det for rigtigst, at der gaves Stiftsoverigheden en udtrykkelig Befaling til som Eforat for den ny Skole i Rejkavig at overtage de samme Forpligtelser og Forretninger som ifølge Forordningen af 7de November 1809 paaaligge Eforaterne her i Landet, og at denne Autoritet navnlig bemyndigedes til at træffe alle de Foranstaltninger som ikke efter deres Natur kræve en foregaaende Bestemmelse af Direktionen eller allerhøjeste Beslutning, eller som ikke taale Dyrættelse indtil denne kan indhentes. Derimod antoges Organisationen af et særegt Forstanderskab, saaledes som dette finder Sted ved de lærde Skoler i Danmark, ikke at være fornøden, eftersom dets Virksomhed dog kun vilde omfatte de økonomiske Forholde, men disse ved den islandske Skole blive af en saalidet indviklet Natur og af saa ringe Omfang, at det, naar først et Budget for de enkelte Aar er foreskrevet, vil for det i samme By værende Eforat blive let, ved almindelige specielle Ordre til en af Eforatet antagen Regnskabsfører at besørge de pængelige Anliggender, med hvilket det saaledes lettere kan have det fornødne stadige Tilsyn.

Den hidtilværende islandske Skole paa Besjeftad havde kun haft to Klasser, hver i Regelen bestemt til 3 Aar. Undervisningen havde udstrakt sig til 1) Latin, 2) Græsk, 3) Hebraisk, 4) Dansk, 5) Religion, 6) Geografi, 7) Historie, 8) Regning, 9) Geometri.

Af disse Discipliner havde ikke andre end de gamle Sprog været drevene omtrent til det samme Maal som i de danske Skoler. Med Hensyn til alle de øvrige Fag havde Undervisningen i større eller mindre Grad været af ringere Omfang. 3 Islandsk havde der vel i den nederste Klasse været givet 2 Timers ugentlig Undervisning, men denne havde indskrænket sig til skriftlig Oversættelse fra Dansk.

Skoleaaret havde hidtil omfattet de 8 Maaneder fra 1ste Oktober til Slutningen af Maj. De fire Maaneder Juni - September havde Skolen været lukket, fordi Disciplene i denne Tid begave sig til Hjemmet, dels for at gaae deres Familier tilhaande med landlige Syssler, dels for ogsaa selv ved legemligt Arbejde om Sommeren at erhverve Noget til Klæder og Bøger.

Discipelantallet havde i mange Aar været 40, hvorved er at bemærke, at de alle først i en ældre Alder havde begyndt deres Skolekursus. Saaledes var i Aaret 1838 Disciplenes Alder:

under 18 Aar	3
over 20 —	26
— 25 —	7
— 28 —	1
— 29 —	1

Blandt det hele Antal af 40 Disciple havde været uddelt aarlig 24 Stipendieportioner paa 60 rb., men da nogle af disse havde været delte i halve Portioner, havde Stipendiaternes Antal — dog uden Forøgelse af Stipendiesummerne $24 \times 60 = 1440$ rb. — været større end 24, saa at ikke engang $\frac{2}{3}$ eller 16 Disciple havde været betalende.

I Aaret 184 $\frac{1}{2}$ havde saaledes

20 Disciple helt Stipendium 60 rb.	1200 rb.
8 — halvt — 30 —	240 —
12 — intet —	

1440 rb.

Undervisningen saavel som Boligen havde været fri for alle uden Undtagelse, og Stipendieportionerne havde været anvendte som Erstatning eller Bidrag til Erstatning (hvis øvrige Del Disciplene selv havde maattet afholde) til Skolens Episevert for Kost, Varme, Lys, samt Besørgelse af Skotøj, Dyrættning og Rengjøring, samt Klæders Reparation for Disciplene, hvorimod alt Inventariet var anskaffet for Skolens Regning. Stipendierne havde hidtil ikke været tildelte Noget i det første Skoleaar.

Nu strar at foreskrive en definitiv Plan for den ny Skoles Organisation, eller endog

blot at lade emanere en offentlig bekendtgjort provisorisk Plan desangaaende, maatte Direktionen endnu ansee for ubetimeligt, da Den, om Den end havde til sine Overvejelser desangaaende kunnet benytte Vejledning af en enkelt sagkyndig og kundskabrig Mand, dog hidtil havde haft saaliden Væglighed til at kjende de ældre Forholde paa Besæstiad og saa ganske saaned Erfaringens Vidnesbyrd om, hvilken Indfyldelse selve Rlytningen til Rejskavig vilde have, enten til at fremme eller muligen endog til midlertidigen at hindre en saadan Plans Gjennemførelse i det Hele eller i dens Enkeltheder, at Den i enhver Henseende maatte ansee det for rigtigst at oppebie nogen Tids, s. Gr. det første Skoleaars, Resultater, forinden Den indgif med noget definitivt Forslag derom. Derimod troede Den, da det som anført syntes i højeste Grad ønskeligt, at den ny Undervisningsanstalt allerede til Efteraaret fattes i Gang, og at en Bestemmelse meget snart toges om de Hovedgrundsaetninger som ved denne burde følges, at burde udbede sig allernaadigst Bemyndigelse til at maatte meddele saavel Eforatet som Skolens Lærere, naar disse vare beskikkede, følgende Grundtræk for den Plan som man forelobigen maatte ansee for den rigtigste.

Skolen maatte have 4 Klasser, paa hvilket Antal Bygningen ogsaa er beregnet, og disse maatte da, dels fordi Skoleaaret bliver kortere end i Danmark, dels fordi flere aldrig forhen paa Island docerede Sag komme til, i Regelen være toaarige, dog med Undtagelse af den anden eller næstnederste, der formentes at kunne afslveres i et Aar, saaledes at et fuldstændigt Skolekursus altsaa beregnedes paa 7 Aar.

Hvad Udgaangen til Skolen angaaer, da horte det til en af de paaflegede Mangler, at der hidtil i Besæstiad Skole kun havde kunnet modtages 40 Disciple (for en endog betydligere Forøgelse af dette Antal lægge de lokale Forholde i den ny Skolebygning ingen Hindring i vejen), og da Konkurrencen af Aspiranter havde været større, havde man fulgt et Slags Anciennitetsystem, saa at de ældre Ansøgere var givet Fortrinnet, hvoraf var fulgt den Usik, at alle Skolens Disciple havde, som ovenfor bemærket, været temmelig fremrykkede i Alder. Man turde imidlertid ved en Reform i denne Henseende ikke tilsideaette Hensynet til de islandste Forholde. Det havde nemlig hidtil været og maatte forudsættes for Fremtiden at ville blive Tilfaeldet, at Størstedelen af dem der ønske Optagelse i Skolen, og navnlig den der komme fra fjernere Dele af Landet, ikke ere saadanne der, saaledes som hos os, fra tidligere Aar ere paa Grund af Forældrenes Livsforholde bestemte til og danne for den studerende Bane, men saadanne hos hvem der, enten formedelst en indre Trang eller formedelst hder Paavirkning, senere er opstaaet en Uttraa efter højere Viden, og som da, naar de ved den private Undervisning — der paa Island, hvor Skoler saannes, er langt mere hyppig end her — befindes at være vel flikkede til Studeringer, overgives til Skolen for der at erholde dens systematiske Undervisning. Men burde man nu, idetmindste i den nærmeste Tid, ikke lægge Hindringer i vejen for denne private Forberedelse, der, om den end ofte vil være mangelfuld, dog unægtelig har sine gode Sider, navnlig i den derved vundne større Garanti for Disciplenes aandelige Bekvemhed, og burde man fastholde det Princip, at der imellem Disciplene af samme Klasse og paa samme videnskabelige Udviklingstrin ikke bør være en altfor stor Forskjellighed i Alderen, saa antoges det, at Bestemmelserne i Henseende til Alderen ved Optagelsen kunde, ved at lempes dels efter de naturligste og andetsieds fulgte Grundsaetninger, dels efter det der paa Grund af aafstedlige Forholde mest vilde konvenere Islanderne, fastsaettes saaledes, at Vedkommende i Regelen bør være konfirmeret, men paa den anden Side ikke over 16 Aar. Ved at foreskrive den førstnævnte Betingelse — der for de fleste Aspiranter vilde være overflødig — vilde man undgaae den Afbrydelse i Skoleundervisningen som Disciplenes Forberedelse til Konfirmation medfører; for Skolen, der tillige for en Del er Opdragelsesanstalt, vilde man derved have den Banskilighed der var forbundet med at have ukonfirmerede Elever, og de udenbys Forældre vilde undgaae den Ulempe at lade deres Børn konfirmeres paa et fremmed Sted. Naar 16 Aars Alderen fattes som Maximum, vilde det nogenlunde passe til et Skolekursus af 7 Aar, hvorefter da den Paagjeldende vilde forlade Skolen med en Alder af 23 Aar, altsaa, hvis Præsteseminariet beregnes til et Kursus af 2 Aar, blive færdig i sit 25de Aar, hvilken Alder han dog maa have opnaaet forinden han kan befordres til Præst; og dersom Dimissus gaaer til Universitetet, vil en Alder af 23 Aar heller ikke være altfor uforholdsmæssig. I Overensstemmelse hermed maatte det da, naar Nogen var tilstrækkelig forberedt til strax at indtræde i en af Skolens højere Klasser, gøres til Betingelse herfor, at han ikke maa være ældre, end at han kan dimitteres senere ved det 23de Aar, hvorefter i dette Tilfaelde en yngre Alder end den for vedkommende Klasse forudsatte vilde være mindre betænkelig.

3 Henseende til de Forkundskaber der bør fordres for at optages i Skolens nederste Klasse, da troede Direktionen, med Hensyn til den højere Alder Disciplene have inden de indtræde i Skolen, den udstrakte og lette Lejlighed til at erholde privat Undervisning, og den for Tiden herskende Sædvane at have benyttet saadan Undervisning forinden Skolegangen, at det ingen Betænkelse kunde have at fordre Følgende: at Discipelen kan læse Islandsk og skrive det med en tydelig Haand, at han har lært Hovedtrækkene af den latinske og græske Grammatik og læst et Quantum af en lettere Forfatter i begge Sprog, at han kan læse og forstaae Dansk, i Regning har gennemgaaet de 4 Regnearter i hele Tal, har lært det Almindeligste af Geografien, samt det Vigtigste af Danmarks, Norges og Islands Historie. Hvorhos dog Tillempling efter Forholdene og yderligere Modifikationer i denne Henseende altid maatte være overladt til Rektor og øvrige Lærere.

Afgangens burde betinges af Udfaldet af en ved Skolen afholdt Afgangsprøve. At overlade Prøven for de fjernere Boende til en eller anden Videnskabsmand, saasom Herredsprovsten, saaledes at denne stod til Ansvar for det Vidnesbyrd han afgav om Examinationsens Udfald, synes vel at frembyde nogen Fordel for saadanne Forældre som ikke selv besidde Kundskaber til at kunne, forinden de sende deres Sønner til den fjerne Skole, forvisse sig om, at de her vilde blive antagne; men ligesom en saadan privat Prøve dog ikke kunde være bindende for Skolen, foresom det ogsaa Direktionen at være i flere Henseender betænkelig at tillægge den nogenjomhelst lovbestemt Virkning, og det antoges, at Prøven stedse bør holdes ved Skolen selv, idet det, naar Omfanget af Betingelserne for Optagelsen er tilstrækkeligen bekendtgjort, maa være Vedkommendes egen Sag at have stiftet sig disse Betingelsers Tilstedeværelse inden de fra fjerne Steder nedsende deres Sønner til Skolen. Ialtfald staaer det Vedkommende aabent, isorvejen at brevverle med Rektor og af en paalidelig og kyndig Mand at lade ansulle en Prøve hjemme, men denne Prøve bør dog altid blive privat Sag.

At Vidnesbyrd om sædeligt Forhold bør medbringes til Skolen, ansaaes som en Selsølg.

Gjenstand for Undervisningen burde være de hidtil docerede 9 Fag, hvortil burde føjes følgende: 10. Tysk, 11. Fransk, 12. Naturhistorie, 13. Naturlære, 14. Islandsk, af hvilke de 13 førstnævnte ere de samme som i de danske Skoler foredrages. Hebraisk, som i Skolerne i Danmark kun skal tilbydes, burde paa Grund af de særegne Forholde i Island optages som almindeligt Undervisningsfag. Med Hensyn til Omfanget hvori ethvert af disse Fag skulde drives, maatte Direktionen, under Forudsætning af at den ny Skole i Neskavig erholder den fornødne Tilvært af dygtige Lærere, holde for, at der derom kunde foreskrives de samme Regler som i den provisoriske Plan af 25de Juli 1845 § 4 sammenholdt med § 11 ere foreskrevne, kun med de Modifikationer: a. at i Islandsk gjøres samme Fordringer som her i Dansk, altsaa at Disciplene skulle bringes til at kunne præstere skriftlig Behandling af et frit valgt Emne og bibringes Kundskab om den islandske Literatur; b. at Dansk træder i samme Forhold til Undervisningen, som her det tyske Sprog, og altsaa indøves ved Oversættelse fra Dansk paa Islandsk og dansk Stil eller skriftlig Oversættelse fra Islandsk paa Dansk; c. at i Tysk og Fransk gjøres de samme Fordringer som her til det Franske, altsaa at de bringes til at forstaae og oversætte paa Islandsk en tysk og fransk Forfatter; d. at i Latin indøves skriftlig Oversættelse fra Latin verelvis paa Islandsk og Dansk og til Latin ligeledes verelvis fra disse Sprog.

Fordelingen af Timeantallet paa de forskjellige Fag og Bestemmelse af Lektionstabellen kan ikke saale es som i Danmark være Gjenstand for Direktionens Approbation, men maa overlades til Rektor; dog maatte Direktionen ansee det for rigtigt, at Approbation erberveredes af Foratet, med hvilket Konference i Tilfælde af Meningsulighed letteligen kan finde Sted, ligesom det burde foreskrives, at der aarligen gjøres Indberetning til Direktionen om de desangaaendetagne Bestemmelser, for derved at give Den Lejlighed til at fremsætte de Bemærkninger hvortil der muligen fra et mere universelt Standpunkt maatte findes Anledning.

Hvor meget Direktionen end maatte ønske, at det allerede nu lod sig gøre at træffe en saadan Bestemmelse, at i Analogi med det her ved de reformerede Skoler Indførte Undervisningen skulde begynde med Islandsk og Dansk, for gennem disse Sprog at bibringe de grammatiske Begreber, og først senere at lade Latin indtræde, maatte Den dog indromme, at dette for Øjeblikket vilde altfor meget støde an mod Forholdene, navnlig den ved, at paa den ene Side Lærere savnes der kunne give en dertil sigtende forberedende Vejledning, paa den anden Side Alle der anmeldes til Optagelse i Skolen allerede have

modtaget en Del Undervisning i Latin og endog i Græsk. Men ligesom Direktionen vilde lade det være sig magtpaaliggende at forberede Overgangen til en saadan hensigtsmæssigere Ordning af Undervisningens Cyklus i Skolen, saaledes nærede Den ogsaa det Haab, at dette vilde blive muligt, naar om nogle Aar Skolen vil have dimitteret nogle bedre Underviste, som da kunde overtage den paa Island nødvendige private Forberedelse af dem der skulle indtræde i Skolen.

Af Færdigheder udenfor de egentlige Videnskabsfag ansaaes det tilstrækkeligt at optage Skjenkskrivning, hvorimod for Liden Tegning, Sang og Gymnastik vel maatte kunne undværes.

At den aarlige Skoletid hidtil har været indskrænket til 8 Maaneder og Undervisningen altsaa hvert Aar afbrudt i fulde 4 Maaneder, var alt fra Begyndelsen af Forhandlingerne om den islandske Skoles Reorganisation udhævet som en stor Mislighed. Hvor ønskeligt det nu end vilde være at dette Onde aldeles kunde hæves, saa at Undervisningen gik gjennem hele Skoleaaret fra 1ste Oktober til 30te September, kun afbrudt ved en Sommerferie af 1 Maaned, saa havde dog de aastedlige Autoriteter, navnlig Stiftsøvrigheden, i sine tidligere Betænkninger og Forslag ikke troet at burde anbefale en saadan Forandring, der altsor meget vilde komme i Strid med Forholdene paa Island, men ment, at man ikke vilde kunne udstrække Skoleaaret længere end til den 24de Juni, og Direktionen vovede derfor ikke at tilraade Skoleaarets Udstrækning, idetmindste foreløbigen, til en længere Tid end de 9 Maaneder fra 1ste Oktober til 30te Juni, for at Disciplene i de tre Sommermaaneder Juli, August og September kan gives Lejlighed til noget Erhverv, og tillige Omkostningerne ved deres Ophold paa det dyre Levested Rejkavig indskrænktes til tre Fjerdedele af hvad de ellers vilde beløbe sig til. Som Følge deraf maatte det imidlertid anses nødvendigt, at de øvrige Ferier ansattes saa kort som muligt, og Juleferien burde derfor indskrænktes til at vare fra 24de December til 2den Januar begge inklusive, Paaskeferien fra Skjærtorsdag til 2den Paaske dag begge iberegne, og Pinteferien til de 2 Helligdage alene.

Skoleexamina burde ligesom hidtil være tvende, nemlig en Halvaarsseramen, der passende kunde henlægges til Midten af Februar, for at dele Skoleaarets 9 Maaneder i to omtrent lige Dele, og en Hovedexamen, som maatte afholdes ved Skoleaarets Slutning sidst i Juni Maaned.

Ligesom hidtil vilde den sidste (men ikke den første) være offentlig, og dertil være at indbyde ved et Program, som helst burde skrives paa Dansk, for at derved Kundskaben om den islandske Skole bedre og lettere kunde udbredes i Danmark; og skrevet i dette Sprog vilde det altid kunne forstaaes af de islandske Embedsmænd, medens det for andre Islændere, som uden at forstaae Dansk maatte ønske at gjøre sig bekendte med dets Indhold, altid vilde være let at staae sig det oversat, eller at blive bekendte med Indholdet.

Examinationen burde foretages af hver Lærer i hans egne Fag og Censuren meddeles af ham og en anden af Skolens Lærere samt en i Faget Kyndig af Rektor indbudten Videnskabsmand udenfor Skolen, hvorhos Foratets Medlemmer, om de ønske det, kunne deltage i Censuren. Af Censureres særskilte Karakterer maatte udbrages en Specialkarakter for Faget, og derpaa efter Udfaldet af Examen Bestemmelse om Opflytning i højere Klasse afgives af Rektor, efter Overlæg med de vedkommende Lærere.

En Afgangseramen efter fuldendt Skoleundervisning forventes at burde afholdes ved Skolen selv. Vel kunde ogsaa, i Righed med hvad hidtil har fundet Sted ved Skolerne i Danmark, en Dimission skee enten til Seminariet, med Forpligtelse til her at tage en Afgangseramen, eller til Universitetet, saaledes at her eller ialtsald ved Metropolitan skolen toges Examen Artium. Men en saadan Forskjel i Proven og Afvigelse fra hvad der nu bliver Regel i Danmark burde dog ikke finde Sted uden bydende Nødvendighed, og naar, som der var Grund til at haabe, Skolen, organiseret paa den her foreslaede Maade, strax kunde forsynes med dygtige og paalidelige Lærere, burde man vistnok ogsaa betroe dem selv at affige Dommen over Disciplenes Modenhed. At nægte dem dette vilde robe en Mistillid, som man burde undgaae, saameget mere som Forholdenes Natur forbyder, at Noget i Danmark kunde falde paa at vælge Rejkavig Skole fremfor nogen af de lærde Skoler her, for derved at komme lettere til Examen. Ogsaa lode flere andre Anliggender ved Skolen sig bedre ordne, naar Examen henlagdes til denne selv. Dens Indretning og Omfang kunde da passende bestemmes fuldkommen i Overensstemmelse med de i den provisoriske Plan § 11 for Danmark foreskrevne Regler, blot med de Modifikationer som følge af det ovenfor Bemærkede om det Omfang hvori Disciplinerne i Skolen skulle foredrages, altsaa: at i Islandsk blot holdes skriftlig Prøve paa samme Maade som her i Danmark; i Dansk aflægges en dobbelt

Prøve, nemlig i dansk Stil (skriftlig Oversættelse fra Islandsk paa Dansk) og mundtlig Oversættelse af en dansk ikke læst Forfatter; Tysk og Fransk blot blive Gjenstand for mundtlig Prøve, som vel maatte indskrænke sig til Oversættelse paa Islandsk af et Stykke af en ikke læst lettere Forfatter; i Latin aflægges dels skriftlig Prøve ved en Stil af passende Omfang og en Oversættelse af Latin til Islandsk, dels mundtlig; i Græsk og Hebraisk anstilles mundtlig Prøve, hvorved oversættes til Islandsk.

Tiden til Afgangseramens Afholdelse vilde mest passende kunne ansættes til Juli eller August Maaned, saaledes at de der vilde begive sig til Kjøbenhavns Universitet endnu kunde finde Skibslejlighed til Danmark. Det ansaaes nemlig for rigtigst at forlægge Examen saa langt hen i Sommerferien som det, uden at afskære de Vedkommende fra Skibslejlighed, er muligt, for derved at give dem Tid til Repetition. I Ferien, hvor der haves rigelig Tid, kan ogsaa Examen bedst afholdes under al mulig Kontrol og uden at forstyrre Skoleundervisningen.

Som kontrollerende Autoritet ved denne Examen burde være tvende Examenkommisjærer, hvortil formentes at burde vælges Biskoppen og en af Stadens Præster. De skriftlige Opgaver maatte meddeles af Kommisjærerne og Udarbejdelseerne skrives under Tilsyn af en af Skolens Lærere, som Rektor dertil vælger, og som ikke maa være Læreren i det Fag hvortil Opgaven hører. Ved den mundtlige Examen i hvert Fag bør foruden den examinerende Lærer være tilstede som Censorer en anden af Skolens Lærere, dertil af Rektor valgt, samt en af Kommisjærerne. Disse tvende Censorer opgibe de Steder af Forfatterne og de Gjenstande af Videnskaberne hvori der skal examineres, men tage iøvrigt ikke Del i Examinationen.

For hvert Examenfags Vedkommende bl've saavel de skriftlige Udarbejdelse, forsaavidt disse finde Sted, som den mundtlige Prøve at bedømme af Examinator og de tvende Censorer i Faget, hvilke meddele Karakter i Overensstemmelse med de samme Regler som i den provisoriske Plan § 13 ere bestemte for Danmark, kun med den Forskjel, at der, da Islandsk kommer til og Hebraisk som almindeligt Undervisningsfag ogsaa bør tælles med ved Bestemmelse af Hovedkarakteren, blive ialt 15 Specialkarakterer, hvoraf følger, at der til Hovedkarakteren Udmærket godt vil udfordres en Talværdi der svarer til idetmindste 8 Udmærket godt og 7 Meget godt, og saa fremdeles.

Ligesom her burde Afgangseramen fordeles paa to Prøver, og deraf den første eller Afgangseramens første Del afholdes ved Udgangen af Skolens tredje Klasse, hvorhos det antoges, at den da, ved Anvendelse paa Island af de her gjeldende Regler, vilde komme til at omfatte følgende 7 Fag: Islandsk, Tysk, Fransk, Religion, Geografi, Historie og Naturhistorie; og Afgangseramens 2den Del afholdes ved Udgangen af Skolens fjerde Klasse i de øvrige 7 Fag, nemlig: Dansk, Latin, Græsk, Hebraisk, Arithmetik, Geometri og Naturlære. Iøvrigt vilde det saameget mindre være nødvendigt, i Henseende til dette Punkt nu at tage nogen endelig Bestemmelse, som selve denne Examen ikke vilde kunne ventes afholdt i de nærmeste Aar og der saaledes vilde blive tilstrækkelig Lejlighed til, ifølge de senere indkommende paa Erfaring grundede nærmere Forslag fra Rektor og øvrige Lærere, at foretage de Modifikationer i Henseende til Fagene's Fordeling paa Examen's tvende Afdelinger der maatte anses ønskelige.

Overensstemmende med Reglen i den provisoriske Plan for Danmark § 15 maatte da Enhver, som har tilbragt 2 Aar i Skolens 3die eller 4de Klasse, have Afgang til at indstille sig til respektive første eller anden Del af Afgangseramen, uden at Skolen kan nægte ham saadant. Ogsaa maatte den som, efter at have gennemgaaet 3die Klasse, er efter afholdt Hovedexamen erklæret umoden til at oprykke i 4de Klasse, have Ret til, hvis han ikke vil forblive i Skolens 3die Klasse for at opnaae den manglende Modenhed, at forlange sig admitteret til Afgangseramens første Del, forinden han forlader Skolen, og kan han derefter, naar han ved privat Vejledning anseer sig tilstrækkelig forberedt, indstille sig ved Skolen til Afgangseramens 2den Del.

Ligesom der ved hver Afgangseramens saavel første som anden Del bør føres en særegen dertil autoriseret Protokol, saaledes vilde Examenkommisjærerne have efter Examen's Tilendebringelse at indgive til Direktionen Beretning om Examen's Udfald tilligemed de Bemærkninger hvortil de maatte have fundet Anledning, hvilken Beretning bør ledsages af en Udskrift af Examen'sprotokollen og af samtlige skriftlige Udarbejdelse.

Efter afholdt Examen bør meddeles Enhver som har bestaaet samme et Testimonium, der affattes efter den derfor foreskrevne Formular.

Hvad de økonomiske Forholde med Hensyn til Skolens Disciple angaaer, da maatte Direktionen holde for, at følgende Regler kunde være at fastsætte:

- a. I Skolen kan antages som Elever indtil et Antal af 40, som her nyde frit Logis og ikke uden Rektors Tilladelse maa forlade Skolen;
- b. Ingen maa have Madvarer i sit Logis paa Skolen;
- c. Frokost og Aftensmad forkaffes paa Skolen hos den ansatte Portner, men for Betaling, som efter privat Overenskomst med Portneren udredes af den Paagjældende selv uden Ansvar for Skolen;
- d. Middagsmad maa forkaffes Disciplene i Byen, efter privat Overenskomst, uden at Skolen herfor paatager sig noget Ansvar;
- e. paa samme Maade maa der af den Paagjældende selv være draget Omhu for Elevers anstændige Beklædning og Forsyning med de fornødne Skolebøger;
- f. enhver Elev skal have en økonomisk Formynder i en af Skolens Lærere eller en Embedsmand eller paalidelig Borger i Rejskavig, til hvem han selv og Skolen i alle ham vedkommende økonomiske Anliggender kan henvende sig;
- g. for at komme trængende Elever til Hjælp, uddeles ved Skolen indtil 24 Stipendier paa 80 rb. aarlig (færre eller mindre Portioner turde Direktionen med Hensyn til Forholdene paa Island ikke foreslaae), ved hvis Uddeling maatte iagttages, at
 1. Stipendierne kunne uddeles i 24 hele Portioner; dog her det ogsaa være tilladt, at uddele i det Højeste 8 af disse i halve Portioner, hver paa 40 rb.;
 2. Stipendierne uddeles hvergang kun paa et Skoleaar, efter et dertil af Rektor forfattet Stipendieforslag, som ved Begyndelsen af hvert Skoleaar indgives til Forsatet til Afgjørelse, og hvorved saaledes ny Stipendier kunne tildeles, halve Stipendier forøges til hele, hele Stipendier nedsættes til halve, eller Stipendier ganske fratages dem der ikke mere dertil findes kvalificerede;
 3. de bevilgede Stipendier udbetales til Disciplenes økonomiske Formynder, for af denne at anvendes til Disciplenes Fornødenheder.

Foruden de paa Skolen boende Elever, maatte Direktionen ansee det for rigtigst, at der indrømmedes Forældre og Forsørgere Tilladelse til, i Righed med hvad der finder Sted ved Sorø Akademi, at lade deres Sønner eller Myndlinger, naar disse anbringes hos Familier i Rejskavig, besøge Skolen og deltage i Undervisningen ganske under samme Betingelser som Skolens Elever, hvilket endvidere bør gjælde om alle i Rejskavig By Bosiddende, der ville lade deres Sønner frekventere Skolen. Med Hensyn til disse skolejægende Disciple ansees det ikke nødvendigt at foreskrive den for Eleverne bestemte Indskrænkning i Henseende til Alderen ved Optagelsen, at de skulde være konfirmerede, hvorimod de ligesaa lidt som Eleverne burde optages i en Alder af over 16 Aar. Hvorvidt der for dem burde fordres noget Skolekontingent, kunde vel være tvivlsomt, imidlertid maatte Direktionen, med Hensyn til at Undervisningen i den islandske Skole stedse har været meddelt Alle uden Betaling, antage det for rigtigst, at ogsaa disse gives fri Undervisning, ligesom det ogsaa, sjønt Skolens Forpligtelse med Hensyn til dem indskrænker sig til deres Undervisning, syntes billigt, at de ikke udelukkes fra Afgang til dens Stipendier, naar Rektor og Forsatet finde dem dertil kvalificerede.

Det er ovenfor bemærket, at Privatundervisningen paa Island er meget udbredt, og det har heller ikke forhen været ualmindeligt, at der, foruden dem der ere dimitterede fra Besøstads Skole, ere ankomne til Universitetet Studerende som ere dimitterede af Privatinisforer, navnlig Præster paa Island. Forsaavidt som der nu er Grund til at antage, at denne Undervisningsmaade ogsaa fremdeles vil blive hyppig paa Island, og at det stundum vil indtræffe, at Vedkommende, dels for at undgaae den større Bekostning ved et flereaarigt Ophold i Rejskavig, dels paa Grund af personlige Forholde til Privatlærerne, kunde ønske at fuldende sine Studier under hans Vejledning, maatte der tages en Bestemmelse for, hvorledes Proven for saadanne Dimittender skulde være. Og maatte Direktionen da ansee det for billigt, at det, naar en Afgangseramen ved Skolen er fuldfommen organiseret, tilstedes Alle som have ladet sig privat undervise i Island, ved Medbringelse af fornødent Testimonium at indstille sig til den aarlige Afgangseramen ved Skolen, for, efter at have bestaaet denne Examen, at meddeles et Testimonium fra Skolen, der maatte give Afgang til at indskrives ved Universitetet eller at antages ved Præstefeminariet. Naar dette maatte blive bifaldet, vilde derved vindes, at der for Skolen vilde være mindre Betænknelighed ved at bortvise de Elever og Disciple som det ikke ansees godt her at beholde;

ligesom ogsaa paa den anden Side derved vilde forebygges, at Disciple som ikke ville følge Skolens langsomme, men sikkre Gang, udmelde sig for at lade sig privat dimittere til Universitetet, idet Enhver som forlader Skolen førend fuldendt Skolekursus vel kan lade sig privat dimittere, men skal underkaste sig Examen ved Skolen, hvor der vil blive fordret Kundskab, Dannelse og Modenhed i ikke større og ikke mindre Omfang, end om han var dimitteret fra Skolen selv.

Forsaauidt som nu Direktionen maatte blive allernaadigst bemyndiget til at træffe Foranstaltning til den islandske Skoles Organisation, foreløbigen efter disse Grundtræk, troede Den at turde nære den Overbevisning, at dette vilde møde Indbyggernes Paaskjønelse som imodkommende alle deres billige Ønsker i Henseende til et forbedret Skolevæsen i Landet, og at saaledes et væsentligt Skridt vilde blive gjort til at fremkalde for de islandske Studerende en dybere og mere omfattende Indsigt, en grundigere almindelig Dannelse og en langt større Grad af aandelig Modenhed end den der hidtil ialmindelighed findes hos dem, ligesom det allerede af Direktionen tidligere var bleven fremhævet, at selve Skolens Flytning til Rejkavig, hvor Eleverne i en befolklet By tidligen ville komme i Berørelse med den højeststaende Kultur paa Den, ikke vilde kunne andet end ialmindelighed udøve en gavnlig Indflydelse paa deres hdre Politur og aandelige Dannelse.

Vel var det ikke umuligt, ja vel endog saa ikke usandsynligt, at Bekostningen ved Opboldet i Rejkavig og de ny Indskrænkninger med Hensyn til Alderen vilde i Begyndelsen svække Frekvensen; men ligesom dette ialtsald ikke vilde have nogen Indflydelse paa Skolens økonomiske Velvære, saaledes vilde det heller ikke kunne skade dens Flor. Thi naar Planen i sig selv er fornuftig og hensigtsvarende og naar den gennemføres med Konsekvens og Interesse for Sagen, saaledes at den, styrket og afrundet efter de efterhaanden vundne Erfaringer, udvikler sig til et bestemt og fastere System, saa vil det ikke kunne være længe, inden den vil vinde den offentlige Mening for sig og blive vurderet af Folket, saaledes at de vrangte Forestillinger og Anskuelser der muligen ved et i lang Tid forfaldet Skolevæsen ere blevne gangse, snart ville forandres.

hvad dernæst angaaer det paatænkte Seminarium eller Dannelsesanstalten for vor-
dende Højskole i Forbindelse med Skolen, om hvilket i den ovennævnte allerunderdanigste Petition fra det islandske Alting var — idet der fremhævedes den overordentlige Vigtighed af at de verdende Præster erholde en saa god Forberedelse og Dannelse som muligt i Landet selv — yttret den Formening, at i samme burde doceres Pastoraltheologi, Exegetik, Moral, Dogmatik og Kirkehistorie, foruden de propædævistiske Videnskaber, hvortil antoges at udfordres et Lidsrum af 2 Aar, da, ligesom der ingenfinde og navnlig ikke i den her berørte allerunderdanigste Petition var udtalt nogen Nødvendighed af at dette Seminariums Ordning, Plan og Lærerbesætning skulde skee samtidig med Skolens Organisation, maatte Direktionen være af den Formening, at der være overvejende Grunde for, ikke nu at træffe nogen definitiv eller endog blot foreløbig Bestemmelse i denne Henseende, og at dette Instituts Organisation helst burde opsættes indtil Skolen var kommet i Gang. Man vilde nemlig først da kunne danne sig et tydeligt Begreb om, hvorledes saavel de videnskabelige som de økonomiske Kræfter ved begge Instituter kunde sættes i en passende Forbindelse med hinanden til en harmonisk Samvirken; man vilde da kunne bedømme, om en eller flere af Skolens Lærere kunde overtage nogen Virksomhed ved Seminariet, eller om maaske nogen af dets Lærere kunde tildeles Limer paa Skolen; man vilde kunne erholde Forslag fra Skolens Rektor eller dens Lærere, grundet paa det da vundne Kjendskab til Forholdene i Rejkavig, der nu for største Delen vare dem fremmede; man vilde da kunne være bekendt med hvad der med Hensyn til Huslejlighed, Inventarium o. s. v. vilde behøves mere end der alt var anskaffet til Skolen. Overhovedet vilde Omkostningerne sikkre og nøjagtigere lade sig kalkulere, naar først Skolen var ordnet og havde faaet sit Normale, end saalænge Beregningerne med Hensyn til denne for en stor Del vare usikkre. Endelig kunde der ikke skjønnes at være nogen paatrængende Nødvendighed for en saadan samtidig Organisation af begge Instituter, da det tværtimod maatte anses for mere end tvivlsomt, om de der i 1846 dimitteredes fra Skolen, vilde være tilstrækkeligen forberedte til at besøge Seminariet, naar dette ikke skulde gives en Litempning efter deres ufuldstændigere Fremgang; maaske vilde neppe de til det følgende Aar dimitterede være modne til en saadan Undervisning, naar denne skulde gives det videnskabelige Præg den bør have.

Af disse Grunde foreslog derfor Direktionen allerunderdanigst, at det ovenmeldte Seminariums Organisation maatte udsættes, saaledes at det vilde heroe paa de Dølysninger

om selve Skolens Fremgang der til Foraaret 1847 vilde være indkomne, om det til Efteraaret samme Aar vilde kunne organiseres*).

Hvad angaaer Antallet af de Lærere der burde ansattes ved selve Skolen, da vilde der, naar man herved gik ud fra, at enhver af Klasserne bør have det samme Antal af Undervisningstimer som er foreskrevet for de reformerede Skoler i Danmark, nemlig 36 Timer ugentlig, saaledes være 144 ugentlige Timer ialt at bestride. Dertil vilde, ifølge hvad her i Landet er almindeligt, behøves, foruden Rektor, der ikke formeget burde besværes med Undervisningen, men indskrænkes til færre, saasom 18 à 20 Timer, en Overlærer og 4 Adjunkter, der saaledes hver vilde faae omtrent 25 ugentlige Timer. Imidlertid antog Direktionen, at det vilde være rigtigere, for Djeblippet at indskrænke Antallet til 3 Adjunkter eller ialt til 5 Lærere, hvoraf Følgen vilde blive, at foruden de tre nu ved Skolen ansatte Lærere ifkun to ny vilde være at beskikke, og disse vilde da faae at overtage Islandst, Dansk, Tysk, Fransk, Hebraisk, Geografi og Historie, uden at dog nogen aldeles bestemt Beslutning i denne Henseende nu kunde tages. Vel vilde derved saavel Adjunkterne som Overlæreren i de første Aar faae et Antal af cirka 32 Timer hver at besørge, foruden det Extraarbejde der vilde paalægges dem ved større Tilfald med Eleverne og Deltagelse i disses økonomiske Formynderskab; men dels havde Direktionen netop med Hensyn til disse Bibe-ffæstigelser ment at burde foreslaae for de underordnede Lærere en noget højere Gage end her i Danmark er almindelig, dels kunde, om det skulde findes billigt, nogen Godtgjørelse ydes dem af det der foreholdtes til Limeundervisning, som for det første vilde indskrænke sig til nogle faa Timer i Kalligrafi, dels endelig burde det ogsaa væsentligen komme i Betragtning, at et noget forøget Timeantal uden Ubillighed kan paalægges Lærerne, da de lønnes for hele Aaret, men kun gjøre Tjeneste i de tre Fjerdingaar. Hertil kom endnu, som en Grund mere til helst at lade Skolen træde i Virksomhed blot med de 5 Lærere, den Omstændighed, at man da langt bedre senere hen, ved Oprettelsen af Dannelsesanstalten for Gejstlige, kunde med Hensyn til Lærerne lempe begge Institutets Løn efter hinanden og bringe dem i Samvirkning. Saaledes vilde det lettigen kunne indtræffe, at en af Seminariets Lærere vilde være vel stiftet til ved Skolen at overtage enkelte Fag, som for sig ikke vilde være tilstrækkelige til at udfylde en Adjunkts hele Tid, og omvendt kunde muligen en af de Lærere der nu ansattes ved Skolen paatage sig at docere ved Anstalten et enkelt Fag. Hvad der i denne Henseende kunde præsteres og til hvilke Fag der vilde behøves ny Lærerkrafter, saavel ved Skolen som ved Dannelsesanstalten, derom vilde bedst kunne gjøres Forslag, naar Skolen og dens Lærere i nogen Tid havde været i Virksomhed, hvorimod det stod til at befrygte, at man, ved nu at ansatte det fulde Antal af 6 Lærere ved Skolen, vilde affære sig Lejlighed til, naar det behøvedes, at gjøre et hensigtsmæssigt Arrangement for begge Institutioner.

Med Hensyn endelig til de Udgifter der vilde være forbundne med den ny Skoleindretning, da burde formentligen Udarbejdelsen af et fast Normalreglement for Skolen forbeholdes et senere Tidspunkt, naar efter nogle Aars Prøve en paalidelig Erfaring kunde være vundet om Skolen, dens Fremgang, Løn og Fornødenheder. Derimod vilde et Budget for Skolen være allernaadigst at fastsætte for det første Skoleaar, fra 1ste Oktober 1846 indtil 30te September 1847. Med Hensyn til dette vilde man omtrent kunne holde sig til den Kalkule der var benyttet i Direktionens ovenfor omtalte allerunderdanigste Forsøgning af 12te April 1844, ved hvilken Udgifterne ansloges til ialt 8700 rb.

Indtægterne til 6100 —

det aarlige Manglende altsaa til 2600 rb.

Vel kunde nemlig Indtægterne ikke anslaaes til mere end 5900 rb., idet der foruden det fra Finansklassen erholdte Weberlag af 5380 rb.

ikke kunde regnes paa mere end det der indkommer af Tienderne 520 —

5900 rb.

eftersom Erholdelsen af de mindre Kapitaler paa hvilke der dengang var gjort Regning, dels for største Delen endnu er usikker, dels ikke vilde komme Skolen tilgode som Rentesindtægt, da de ifølge allerhøjeste Beslutning af 2 Maj 1845 skulde benyttes som Bidrag til Skolebygningens Fuldførelse. Men paa den anden Side kunde Udgifterne vel ogsaa ansattes lidt lavere end dengang var beregnet, nemlig saaledes:

*) Denne Anstalt er, ifølge kongelig Beslutning af 21de Maj 1847, traadt i Virksomhed fra 1ste Oktb. s. A., hvorom det nærmere i næste Aargang.

1. Til Gager til Rektor, Overlærer og 3 Adjunker, ialt	3800 rb.	
— Husleje til de to Forstnævnte og den ældste Adjunkt (de to yngre faae Bolig i Skolebygningen)	400 —	
		4200 rb.
2. Til Limeundervisning	400 —	
3. Portnerens Løn	200 —	
4. Bibliotheket og videnskabelige Apparater	400 —	
5. Bygnings og Inventariums Vedligeholdelse	600 —	
6. Brændsel og Velysning	250 —	
7. Regnskabsføring	100 —	
8. Forskjellige tilfældige Udgifter (herunder Programmer og Højtideligheder)	430 —	
9. Stipendier, 24 Portioner à 80 rb.,	1920 —	
		8500 rb.
Indtagten ovenfor anslaaet til	5900 —	

faa at der altsaa vilde behøves et Tilskud ikkun af 2600 rb. om hvilket Tilskuds Tilvejebringelse, saavel som om den for Skolen aldeles nødvendige Fritagelse for Udredelsen af de 1200 rb. til Biskoppen og af de noget over 200 rb. i Godtgørelse til nogle Præstekald paa Nordlandet, Direktionen forbeholdt sig, naar de fra Finansdeputationen begjærede Oplysninger desangaaende vare modtagne, at indkomme med nærmere allerunderdanigst Indstilling.

Paa Direktionens overensstemmende med alt Foranførte nedlagte allerunderdanigste Forsøg behagede det Hans Majestæt under 24 April 1846 allernaadigt at beslutte saaledes: Efter at have ladet Os denne Sag allerunderdanigst foredrage, ville Vi allernaadigt have Vor Direktion for Universitetet og de lærde Skoler bemyndiget til:

at lade Flytningen af den islandske lærde Skole fra Bessøstød til Rejskavig iværksætte i forestaaende Sommer;

at lade den ny Skole fra næste Skoleaars Begyndelse den 1ste Oktober dette Aar træde i Virksomhed, efter en Plan udkastet i det Væsentlige i Overensstemmelse med de her allerunderdanigst anførte Grundsætninger.

Hvad den Dannelsesanstalt angaaer som det er Vor allerhøjeste Villie at der skal oprettes for vorrende Gejstlige paa Island, da ville Vi, efter de her allerunderdanigst forklarede Omstændigheder, allernaadigt have tilladt, at det med sammes Organisation maa beroe indtil Vor Direktion, efter det første Skoleaars Udløb, kan see sig istand til at neblægge allerunderdanigst Forsøg om, hvorledes en saadan Anstalt paa bedste Maade kan sættes i Forbindelse med Skolen.

Ligesom Vi allernaadigt ville have bestemt, at den af den islandske Skole hidtil udredeede Andel af Biskoppens Gage, 1200 rb. aarlig, samt den ydede Godtgørelse til nogle Præstekald paa Island, til Beløb 218 rb. 92 sk. aarlig, overtages af den islandske Fordebogskasse, saaledes ville Vi ogsaa have tilladt, at det til Skolens Vedligeholdelse i Rejskavig fornødne aarlige Tilskud, kalkuleret til 2400 rb., foreløbigen maa forestydes af Vor Kasse, indtil det har fundet Vor nærmere allerhøjeste Afgørelse, hvorledes Refusion herfor skal tilvejebringes.

Overensstemmende hermed har Direktionen under 30te Maj næstefter udfærdiget følgende foreløbige

Reglement for Rejskavig lærde Skole.

§ 1. Den lærde Skole i Rejskavig har det dobbelte Formaal, dels at bibringe Disciplene det Forraad af Kundskaber og den aandelige Udvikling som, forsaavidt de agte at optages som akademiske Borgere ved Københavns Universitet, udfordres til at uddanne sig i de speciellere videnskabelige Retninger, dels at forberede dem der ønske saadant til Indtrædelse i den Dannelsesanstalt der skal oprettes paa Island og sættes i Forbindelse med Skolen, til Dannelses for vorrende Gejstlige paa Island. Det lokale Tilsyn med Skolen bliver at føre af Stiftamtmanden og Biskoppen, der som Efører have at overtage de samme Forpligtelser og Forretninger som ifølge Forordningen af 7de November 1809 paaaliggende Eføraterne ved de lærde Skoler i Danmark, og navnlig have at bestikke en Regnskabsfører, hvem de meddele Ordre paa enhver Indtægt og Udgift, og hvis Regnskaber de indsende til Direktionen til Revision og Decision. Hvorvidt han vil have at stille Kaution for Opbeholdelse, bliver i de enkelte Tilfælde at afgjøre af Eforatet. § 2. Skolen inddeles i 4 Klasser, af hvilke den anden eller næstnederste er etaarig, alle de øvrige toaarige, saaledes at et fuldstændigt Skolekursus er beregnet paa 7 Aar. § 3. De som optages

i Skolen, antages enten som Elever, saaledes at de have Bolig paa Skolen, eller som blot skoleføgende Disciple, til hvilken sidste Klasse henregnes Nestavig By's Indboerens eller udenby's Boendes Sønner eller Myndlinger, der efter at være anbragte hos Familier i Nestavig ønskes optagne i Skolen for der at deltage i Undervisningen, ganske under samme Betingelser som Skolens Elever. — For at kunne optages som Elev i Skolens første eller nedre Klasse, udfordres: 1) at Vedkommende er konfirmeret og ikke over 16 Aar, samt at han er vaffineret, hvorom der fornødn Attester blive at fremlægge; 2) at han a. kan lase Islandsk og skrive det med en tydelig Haand, samt lase og forstaae Dansk, b. har lært Hovedtraktene af den latinske og græske Grammatik samt læst et Kvantum af en lettere Forfatter i begge Sprog, c. har lært det Almindeligste af Geografien, samt det Vigtigste af Danmarks, Norges og Islands Historie, d. i Regning har gjennemgaaet de 4 Regnearter i hele Tal, hvilket Alt bliver at godtgjøre ved en Afgangsprøve, afholdt ved Skolen selv af dennes Lærere; 3) at hans Sæder ere ufordærvede. — Saafremt Noget attraaer at optages i en af de høiere Klasser uden at have gjennemgaaet de lavere i samme Skole, udbraves: 1. at hans Alder staaer i et saadant Forhold til den Klasse der efter hans Kundskaber kan anvises ham, at han kan tilbagelægge det ham foreslaaende Skolekursus til det fyldte 23 Aar, 2. at hans Kundskaber ere fyldestgjørende efter den Prøve hvoraf Skolen betinger dens egne Disciples Udrykning til den Klasse i hvilken han attraaer at optages, 3. at han producerer Vidnesbyrd om ufordærvede Sæder. — I Skolens fjerde Klasse kunne ingen andre Disciple optages end de som have gjennemgaaet dens tredje Klasse. — De samme Betingelser ere anvendelige paa de skoleføgende Disciples Optagelse, dog med den Untagelse, at de ikke behøve at være konfirmerede. § 4. Gjenstande for Undervisningen ere følgende Sprog, Videnskaber og Færdigheder: 1) Islandsk. Undervisningen heri meddeles gjennem samtlige Skolens Klasser, og har til Formaal, dels gjennem dette Sprog at bibringe Disciplene de almindelige grammatikalske Begreber, dels at bringe dem til at skrive Modersmaalet korrekt, rent og med Smag, dels at gjøre dem bekendte med den islandiske Litteraturs Historie. 2) Dansk. Ved Undervisningen i dette Sprog ved Siden af Islandsk maa Skolens Bestræbelse gaae ud paa, at Disciplene opnaae Færdighed i at oversætte fra Dansk, kunne korrekt skrive Sproget og ere bekendte med det Væsentligste af den danske Litteraturs Historie. — I de nedre Klasse blive saaledes Islandsk og Dansk Hovedsagene, medens derimod Undervisningen i Latin og Græsk nærmest gaaer ud paa at vedligeholde den Kundskab heri som Disciplene have medbragt til Skolen. 3) Lyf sk maa læres saaledes, at en Forfatter kan forstaaes og oversættes, og Forbringerne ved den i § 11 foreskrevne Prøve kunne fyldestgjøres. 4) Latin. Ved Undervisningen heri, hvis Maal nedenfor i § 11 Nr. 4 er foreskrevet, maa navnlig inagttages, at Disciplene jævnlig øves i skriftlig Oversættelse til Latin, afværende fra Islandsk og Dansk og omvendt til disse tvende Sprog fra hint. 5) I Græsk rettes Undervisningen paa at kunne fyldestgøre den i § 11 Nr. 5 foreskrevne Prøve. Med Undervisningen i Latin og Græsk maa i Skolens høiere Klasser, hvor disse Sprog, ifølge det under Nr. 2 Anførte, indtræde som Hovedsag, forbindes Meddelelsen af en Oversigt over disse Sprogs Litteraturhistorie, over Oldtids-Videnskaben og Mythologien, hvortil benyttes saavidt muligt trykte korte Lærebøger, medens derimod Disciplene alene lejlighedsvis gjøres opmærksomme paa det Vigtigste og Værdifulde af den græske Kunsthistorie. 6) Undervisning i Hebraisk samt i Fransk og Engelsk, i et saadant Omfang som svarer til de nedenfor i § 11 Nr. 6 fremsatte Fordringer, bliver at tilbyde samtlige Skolens Disciple. Forpligtelse til heri at deltage indskrænker sig imidlertid for dem der ere bestemte til at frekventere Danmarks-anstalten for vordeinde Gejstlige paa Island, samt for dem der agte ved Universitetet at forberede sig til theologisk Embedsøramen, alene til Hebraisk, og for de Dyrige, naar de ikke ønske at lære Hebraisk, til et af de tvende andre Sprog. 7) Religion. Undervisningen heri gaaer dels ud paa Bibelhistorie, dels paa den kristelige Religions Lærdomme, og meddeles først efter en kortere Lærebog, senere i en udførligere og mere videnskabelig Behandling; og bør Religionslæreren lade det være sig magtpaaliggende at bibringe Disciplene en levende Erkendelse af den kristelige Religions Sandheder og at gjøre samme frugtbar for Gemnet. — Med Religionsundervisningen forbindes Bibelundervisning, til Slutning af det ny Testamente i Grundsproget. 8) Historie. Under Undervisningen heri maa Disciplene ledes til, uden al ufordærvede Detail, at erhverve et sikkert Overblik over alle mærkelige Begivenheder i den gamle og ny Verdenshistorie, med en klar Indsigt i deres indbyrdes Forbindelser og Sammenhang; og bør der, efterhaanden som Undervisningen skrider frem til de nyere Tider, tages et stedse mere omfattende Henyn til Kulturens Udvikling og Folkens indre Tilstande. 9) Geografi. Ved Undervisningen heri maa den fysiske først doceres, og lægges til Grund for den politiske Geografi. 10) Arithmetik. Under Undervisningen heri indbefattes ogsaa Ligninger af første og anden Grad, Algebra og Logarithmer. 11) De geometriske Discipliner, som saavidt muligt bør begynde med geometrisk Tegning, indbefatte: almindelig Geometri, Stereometri og Plantrigonometri; hvortil føjes en kort sammenhængende Oversigt over Astronomien i et saadant Omfang, at den, dog uden vidtløftig Kalkul eller Detail, kan give en tydelig Anskuelse af Himmellegemernes Forhold, af Lovene for deres Bevægelse, og af Maaden hvorpaa disse Love erkjendes; og til denne Oversigt knyttes da det vigtigste Indhold af den mathematisk Geografi. 12) Naturlære. Undervisningen heri maa gradvis følge den videre fremrykkede mathematisk Undervisning, og optage Elementerne af samtlige Physikkens Dele. 13) Naturhistorie. Denne Disciplin bør mindre gaae ud paa en Fremstilling af Slægter og Arter eller detaljerede Beskrivelser, end paa en Udbygning over Mineralernes, Planternes og Dyrernes Væsen og karakteristiske Udviklingsformer i Hovedgrupper, oplyst ved Slægter og Arter som Exempler og anskuelsegjort ved Kundskab til de vigtigste indenlandske Mineraler, Planter og Dyr. — Foruden disse Lære- og Examenssag, skal der i Skolen ogsaa gives Disciplene Lejlighed og Besejning til at øve sig i: 14) Skrivning, og 15) Sang. Tegning, der dog ikke bør gaae ud paa Kunstfærdighed, men alene paa at give Djet og Haanden Sikkerhed, samt Gymnastik, bør søges indførte naar og saavidt Omstændighederne tillade

det. § 5. Angaaende de Regler hvorefter Undervisningen i enhver af de i foregaaende § nævnte Discipliner skal fride frem, saavel for Klasse til Klasse, som i hver Klasse isærdeleshed, saa og om de Auteurs og Lærebøger som paa ethvert Stadium af Undervisningen skulle benyttes, vil det Nærmere blive bestemt ved de Lektionstabeller som for hvert Skolesemester af Forsøret, efter detil af Rektor indsendte Forslag, blive approberede. — Indberetning om de i denne Henseende truffene Foranstaltninger bliver aarlig af Forsøret at indsende til Direktionen. § 6. Paa samme Maade vil ved Lektionstabellerne de daglige Skoletimers Fordeling paa de forskjellige Fag for hvert Semester blive reguleret; kun fastsættes her som almindelig Regel, at den ugentlige Skoletid til samtlige Discipliner og Øvelser, alene Gymnastik undtagen naar denne indføres, for hver Discipel saavidt muligt indskrænkes til et Antal af 36 Timer. § 7. Skoleaaret tager sin Begyndelse den 1ste Oktober og sluttet den 30te Juni, saaledes at der holdes Sommerferie i de 3 Maaneder Juli, August og September. Dog bør denne Indretning kun betragtes som en ved Hensyn til de hidtilværende Forholde paa Island fremkaldt foreløbig Foranstaltning, der, saasnart Omstændighederne tillade det, bør forandres, og Skolen ogsaa i denne Henseende saavidt muligt indrettes i Overensstemmelse med hvad ved de danske Skoler finder Sted. § 8. Skoleundervisningen bør i Skoleaarets Løb istun afbrydes ved Som- og Helligdagene, samt ved følgende Ferier: a. Juleferien fra 24de December til 2den Januar, begge inklusive, saa at Undervisningen igjen begynder den 3die Januar, eller, hvis denne falder paa en Lørdag eller Søndag, da den paafølgende Mandag; b. Paaskeferien, fra Efterårsdag til 2den Paaskefestdag, begge iberegne; c. Sommerferien eller Hovedferien, der, saaledes som i § 7 bemærket, vedvarer i de tre Sommermaaneder, dog kun foreløbig. § 9. I hvert Skoleaar afholdes tvende Skoleexamina, nemlig: a. en Halsaarsexamen, som afholdes i Midten af Februar Maaned og Skolens Lærere; b. en Hovedexamen, som foretages i Slutningen af Juni Maaned umiddelbart for Sommerferien. Ved denne Examen, som er offentlig, bliver at iagttage: 1) Detil indbydes paa samme Maade som hidtil ved et Skoleprogram, som bør affattes paa Islandst, med vedføjet dansk Oversættelse. 2) Ved Examinationen i ethvert af de i § 4 nævnte Lærefag bør, foruden den examinerende Lærer, være tilstede tvende Censorer, hvoraf den ene er en af Skolens andre Lærere, men den anden kan være en af Rektor indbudne, i Faget kyndig Videnskabsmand udenfor Skolen, hvorhos ogsaa, foruden disse tre Censorer, den examinerende Lærer inklusive, Medlemmer af Forsøret kunne deltage i Censuren, naar de ere tilstede og ønske det. 3) Ingen kan betragtes som Censor og deltage i Censuren over Proven i noget Fag i en Klasse, med mindre han har overværet den hele Examination i samme fra Begyndelsen til Slutningen. 4) Saasnart Examinationen er tilendebragt, meddeler enhver af Examinatorerne, den examinerende Lærer inklusive, en af de i den følgende § 13 bestemte ser Specialkarakterer, og af disse Censorenes særskilte Karakterer udtrages derefter en samlet Specialkarakter for hele Faget. 5) Efter Udfaldet af Hovedexamen, i Forbindelse med Disciplinens Tid, Fremgang og Forhold i den vedkommende Klasse, bestemmer derpaa Rektor, efter Overlæg med de vedkommende Lærere i de Fag som have været Gjenstand for Examen, hvorendt Disciplin kan anses moden til at opflyttes i en højere Klasse for det næste Skoleaar. Dette gjælder ogsaa om Dyrkningen fra tredje til fjerde Klasse, hvorved dog blive at iagttage de nærmere Bestemmelser som herom findes foreskrevne i den følgende § 15. § 10. Efter fuldbendt Skolekursus afholdes ved selve Skolen en Afgangsexamen, der ogsaa træder istedetfor Examen Artium ved Universitetet i de Tilfælde hvor denne hidtil har fundet Sted, og i Overensstemmelse med Grundsætningerne og Formaalet for den hele her foreskrevne Reform af den lærde Skoleundervisning, skal indrettes saaledes, at den ikke indskrænker sig til en blot Kundskabsprøve, men at den tillige bliver en sand Modenhedsprøve, hvoraf det, saavidt saadant overhovedet ved en Examen er muligt, kan kjendes, hvilken almindelig videnskabelig Dannelse og aandelig Modenhed Kandidaten under det tilbagelagte Skolekursus har erhvervet og opnaaet. § 11. Gjenstandene for Afgangsexamen ere de i § 4 nævnte Undervisningsfag, i hvilke Proverne blive følgende: 1) 3 Islandst bliver Proven alene skriftlig, og skal bestaae i en Udarbejdelse over et opgivet Æmne, ved hvis Bedømmelse ikke bør sees paa nogen Kundskabsmæssig i et eller andet enkelt Fag, men paa Kandidatens Evne til Selvtænkning i Forbindelse med Klarhed, Korrekthed og Smag i Fremstillingen. 2) 3 Dansk aflægges dobbelt Prøve, nemlig: a. en dansk Stil, og b. mundtlig Oversættelse af en ikke læst dansk Forfatter. 3) Tyfke er alene Gjenstand for mundtlig Prøve, som bestaaer i: dels Oversættelse af en tyfke ikke læst lettere Forfatter, dels Oversættelse fra Islandst til Tyfke. 4) 3 Latin aflægges dobbelt Prøve: a. skriftlig ved en Stil af et passende Omfang, og en Oversættelse fra Latin til Islandst, begge uden Brug af Lexikon; b. mundtlig prøves Kandidaten, dels i hvad der hiatarist er læst, hvilket maa indbefatte idetmindste saa meget som omtrent kan svare til: af profaiske Stribenter, Cicero de officiis, 100 Kapitler af hans Taler og 4 Bøger af Livius; af Digterne: Horats's Breve, 2 Bøger af hans Oder og 3 Bøger af Virgills Æneide; dog at, forsaavidt andre Forfattere end de her nævnte vælges, disse da maa høre til de bedre og ikke for lette; dels ved at oversætte og forklare lettere Steder af en ikke læst Forfatter. — Med den mundtlige Examination forbindes tillige en passende Prøve i den gamle Literatur og Oldsager. 5) 3 Græsk anstilles alene mundtlig Prøve i det læste Pensum af historiske, didaktiske og oratoriske Forfattere, saasom Herodot, Thucyd, Xenophon, Plato og Demosthenes, hvilket idetmindste maa have et Omfang som svarer til: af profaiske Forfattere 1 Bog af Herodot, 2 Bøger af Xenophons Anabasis og 3 Bøger af hans Sokratiske Markværdigheder; af Digterne 4 Bøger af Homer og en Tragædie. — I Forbindelse med denne Prøve examineres tillige i den gamle græske Literatur og Oldsager. 6) Proven i Hebraisk, samt i Fransk og Engelsk, forsaavidt disse Sprog skulle være eller opgives som Examinationsgjenstande, indskrænkes til Grammatik og mundtlig Oversættelse paa Islandst, hvad de to sidstnævnte Sprog angaar, af en lettere ikke læst Forfatter, og hvad det Hebraiske angaar, af det i Skolen læste, som maa udgjøre idetmindste 40 Kapitler af Genesis og et Pensum der svarer til 15 Psalmer.

7) Proven i Religion, der alene er mundtlig, gaaer ud paa det i Skolen Gjennemgaende, og derunder tillige af det ny Testamente et af de større Evangelier, eller Markus's Evangelium i Forbindelse med et Par af Brevene. 8) Historie, og 9) Geografi ere alene Gjenstande for mundtlig Examination. 10) 3 Arithmetik er Proven dobbelt, nemlig: dels skriftlig ved Besvarelse af en Opgave, dels mundtlig. 11) 3 de geometriske Discipliner bliver ligeledes dels at give en Opgave til skriftlig Besvarelse, dels at anstille mundtlig Examination, under hvilken tillige medtages hvad der i Skolen er læst af Astronomi med mathematisk Geografi. 12) 3 Naturlære og 13) i Naturhistorie anstilles alene mundtlig Examination. § 12. Afgangsexamen afholdes i Juli eller August Maaned, og bør anfaaet faa langt hen i Sommerferien som det, uden at afstaae dem der agte at begyde sig til Repetition. Den afholdes af Skolens egne Lærere i Forening med to Examenkommisfærer, hvis Forretninger man antager at Biskoppen og en af Stadens Præster ville findes villige til at overtage; og blive i Henseende til Examen's Afholdelse følgende Regler at iagttage: 1) De skriftlige Opgaver meddeles af Examenkommisfærerne, 2) Tilsynet med de skriftlige Udarbejdelser føres af en af Skolens Lærere, som dertil af Rektor vælges og ikke maa være Læreren i det Fag hvortil Opgaven hører. 3) Ved Examinationen i hvert Fag ere, foruden Examinator, tilfæede som Censorer en anden af Skolens Lærere, som Rektor dertil udbælger, og en af Examenkommisfærerne, hvilke tvende Censorer opgibe de Steder af Forfatterne og de Gjenstande af Videnskaberne hvori der skal examineres, men tage iøvrigt ikke Del i Examinationen. 4) For hvert Examenfags Vedkommende blive saavel de skriftlige Udarbejdelser, forsaavidt disse finde Sted, som den mundtlige Prøve bedømte af Examinator og tvende Censorer i Faget, hvilke derfor meddele Karakterer i Overensstemmelse med de i efterfølgende § 13 givne Regler, ligesom ogsaa den skriftlige Udarbejdelse i Modersmaalet bedømmes af en af Examenkommisfærerne og tvende af Skolens, dertil af Rektor valgte, Lærere. § 13. Med Hensyn til Karaktererne for de under Afgangsexamen afslagne Prøver, fastsættes følgende Regler: 1) Karaktererne ved Afgangsexamen ere dels Specialkarakterer, som tillægges Prøverne i de enkelte Fag, dels Hovedkarakterer, som meddeles for Udfaldet af Examen i det Hele. Specialkaraktererne ere følgende sex: Udmærket godt, Meget godt, Godt, Temmelig godt, Maadeligt, Slet; Hovedkaraktererne ere tre, som benævnes: Første Karakter, Anden Karakter, Tredie Karakter, hvilke svare til og gjælde lige med de nu ved Examen Artium brugelige latinske Karakterer Laudabilis, Haud illaudabilis, Non contemnendus; og ligesom hidtil Karakteren Laudabilis har kunnet forhøjes med Tillægget præ ceteris, saaledes skal ogsaa første Karakter kunne gives det Tillæg: „med Udmærkelse.“ 2) For at danne Specialkarakteren, have de tre Censorer som bedømme de skriftlige og mundtlige Præstationer, umiddelbart efter Bedømmelsen, at give hver for sig efter sin Overbevisning en af de ovennævnte sex Karakterer, og af de herved fremkomne tre Karakterer udbrages derpaa, i de Fag i hvilke ifkun en Prøve afslages en samlet Specialkarakter for denne, men i de Fag i hvilke baade skriftlig og mundtlig Prøve afslages, udbrages paa samme Maade en Karakter for hver af disse Prøver, hvilke to Karakterer, forsaavidt angaaer Latin, holdes afsilte som to Specialkarakterer, men for de øvrige Fags Vedkommende sammenlægges til en Specialkarakter for hele Faget. 3) Der vil saaledes for samtlige i § 4 nævnte Examinationsfag, der, forsaavidt Noget maatte opgibe baade Hebraisk, Fransk og Engelsk, udgjøre et Antal af 15, kunne falde 16 Specialkarakterer; men da af de sidstnævnte trede Sprog ifølge § 4 Nr. 6 ifkun et er nødvendigt, bliver ifkun den for dette gjvne Specialkarakter at medregne til Hovedkarakteren, der saaledes altid vil være at udbrage af 14 Specialkarakterer. 4) Forholdet mellem disse 14 Specialkarakterer, med Hensyn paa deres Indflydelse til at danne Hovedkarakteren, bestemmes saaledes, at to Karakterer af en højere Grad og en Karakter som staaer to Grader lavere, regnes lige med tre Karakterer af den mellemliggende Grad, saa at to Udmærket godt og et Godt ere lige med tre Meget godt og saa fremdeles. 5) Overensstemmelse med dette Forhold tillægges disse Karakterer følgende Talværdier: Udmærket godt = 8, Meget godt = 7, Godt = 5, Temmelig godt = 1, Maadeligt ÷ 7, Slet ÷ 23. 5) Hovedkarakteren bestemmes ved Specialkarakterernes sammenlagte Talværdi efter følgende Forhold.

Til første Karakter med Udmærkelse fordres idetmindst en Talværdi af

	8 Udmærket godt og 6 Meget godt	eller 106 Points
— første Karakter	7 Meget godt og 7 Godt	eller 84 Points
— anden Karakter	7 Godt og 7 Temmelig godt	eller 42 Points
— tredie Karakter	6 Godt og 8 Temmelig godt	eller 38 Points

Med Specialkarakterer af en mindre Talværdi end den sidstnævnte, antages den Vedkommende ikke at have bestaaet Examen. § 14. Den hele Afgangsexamen fordeles paa tvende Prøver, af hvilke den første eller Afgangsexamen's første Del afholdes ved Udgangen af Skolens tredie Klasse, og den sidste eller Afgangsexamen's anden Del ved Udgangen af fjerde Klasse. Endskjønt den endelige Fordeling af Undervisningsfagene paa disse to Afdelinger af Afgangsexamen først senere kan, efter nærmere modtagne Indberetning om Skolens Fremgang, blive definitivt reguleret, troer Direktionen dog at kunne antyde som en Fordeling der omtrent vilde stemme med det der er foreskrevet for Skolerne i Danmark, at til den første Afdeling kunde henlægges Tykt, Fransk, Engelsk, Religion, Geografi, Historie og Naturhistorie, til den anden Afdeling: Islandsk, Dansk, Latin, Græsk, Hebraisk, Arithmetik, Geometri og Naturlære. § 15. Enhver af Skolens Disciple som har gennemgaaet tredie eller fjerde Klasse, har Udgang til at indstille sig til respektive første eller anden Del af Afgangsexamen, uden at Skolen kan nægte ham saadant.

Ogsaa i det Tilfælde at en Discipel, som har gjenneegaet tredie Klasse, efter afholdt Hovedexamen er erklæret umoden til at oprykke i sjerde Klasse, har han dog Ret til, hvis han ikke vil forblive i Skolens tredie Klasse for at opnaae den manglende Modenhed, at forlange sig admittet til Afgangsexamens første Del, forinden han forlader Skolen, og fan han derefter, naar han ved privat Besjebning anseer sig tilstrækkelig forberedet, indstille sig til Afgangsexamens anden Del. § 16. Ligesom der ved hver Afgangsexamens saavel første som anden Del bør føres en særegen dertil autoriseret Protokol, saaledes have Examenskommisssarerne efter Examens Tilendbringelse at indgive til Direktionen Beretning om Examens Udfald, tilligemed de Bemærkninger hvortil de maatte have fundet Anledning, hvilken Beretning ledsages af en Udskrift af Examensprotokollen og af samtlige skriftlige Udarbejdsler. § 17. Efter afholdt Examen meddeles Enhver som har bestaaet samme et Testimonium, der affattes efter den derfor foreskrevne Formular. § 18. Den her foreskrevne Undervisningsplan træder i Kraft fra næste Skoleaars Begyndelse eller fra 1ste Oktober 1846, fra hvilken Tid altsaa Skolens Disciple ville være at fordele i 3 Klasser, saaledes at Undervisningen i Skolens nederste Klasse indrettes aldeles overensstemmende med nærværende Plan, og i de andre Klasser forsaavidt det lader sig iværksætte uden ubillige Fordringer til Disciplene, og uden at gjøre Afbræk i den af dem tidligere nyde Undervisning. — For de Disciple som ved Udgangen af næstkommande Skoleaar 1846—47 vilde ifølge de hidtilgjældende Regler have kunnet dimittes fra Skolen som tilstrækkelig modne, enten til at ansættes som Præster paa Island, eller til ved Kjøbenhavns Universitet at fortsætte deres Studeringer, bliver til den Tid ved Skolen at afholde en extraordinær Afgangsexamen, der bliver at indrette paa den i det foregaaende foreskrevne Maade, men ved hvilken Fordringerne dog underkastes de Indskrænkninger som Undervisningens mindre Omfang gjør nødvendige. Paa samme Maade forholdes i de nærmest følgende Aar, dog med succesiv Udvidelse af Fordringerne, efterpaanden som den her foreskrevne Reform i Undervisningen frider frem, og indtil denne er saa vidt gjenneført, at Disciplene kunne antages tilstrækkelig forberede til at underkaste sig Afgangsexamens første Afdeling i dens fulde Omfang, og efter forsat Undervisning i Skolens sjerde Klasse, som da bliver at oprette, ogsaa tillige Afgangsexamens anden Afdeling, hvorom Direktionen forbeholder sig at give nærmere Bestemmelse, og til den Ende forbenter Den aarlig at modtage fra Foratet detaljerede Oplysninger om Reformens Fremme ved Skolen. § 19. Med Hensyn til de økonomiske Forholde i Henseende til Skolens Elever foreskrives: a. 3 Skolen antages indtil videre som Elever et Antal af indtil 40, som her nyde frit Legis, og ikke uden Rectors Tilladelse maa forlade Skolen; b. Ingen maa have Madverer i sit Logis paa Skolen; c. Frokost og Aftensmad forkaffes paa Skolen hos den ansatte Portner, men for Betaling, som efter privat Overenskomst maa forkaffes Eleven i Byen, efter privat Overenskomst, uden at Skolen paatager sig noget Ansvar; d. Middagsmad maa forkaffes Eleven i Byen, efter privat Overenskomst, uden at Skolen paatager sig noget Ansvar; e. paa samme Maade maa der af den Paagjældende selv være draget Omsorg for Elevens anstændige Beklædning og Forsyning med de nødvendige Skolebøger; f. enhver Elev skal have en økonomisk Formyndet i en af Skolens Lærere eller en Embedsmand eller paalidelig Borger i Neskavig, til hvem han selv og Skolen i alle ham vedkommende økonomiske Anliggender kan henvende sig. § 20. For at komme trængende Elever til Hjelp, uddeles ved Skolen indtil 24 Stipendier paa 80 rb. aarlig, ved hvis Uddeling maatte iagttages: a. Stipendierne kunne uddeles i 24 hele Portioner, dog bør det ogsaa være tilladt at uddele i det Højeste 8 af disse i halve Portioner, hver paa 40 rb.; b. Stipendierne uddeles hvergang paa et Skoleaar, efter et dertil af Rektor forfattet Stipendieforslag, som ved Begyndelsen af hvert Skoleaar indgives til Foratet til Afgjorelse, og hvorved saaledes ny Stipendier kunne tildeles, halve Stipendier forøges til hele, hele Stipendier nedsættes til halve, eller Stipendier ganske fratages dem der ikke mere dertil findes kvalificerede; c. de bevilgede Stipendier udbetales til Disciplens økonomiske Formyndet, for af denne at anvendes til Disciplens Fornødenheder. § 21. Forsaavidt Nogen maatte ønske giennem Privatdimission paa Island at opnaae de samme Rettigheder som de fra Skolen selv Dimitterede, da skal det være tilladt dem der have labet sig saaledes privat undervise, ved Medbringelse af fornødent Testimonium, at indstille sig til den aarlige Afgangsexamen ved Skolen, for, efter at have med tilfredsstillende Udfald bestaaet denne Examen, at meddeles et Testimonium fra Skolen, der giver dem Adgang til at indskrives ved Universitetet eller at antages ved den Dannelsesanstalt som skal oprettes for vordende Gejstlige paa Island.

At den hidtilværende Bestyrer af den Besjefstadske Skole, Lector Theologiæ J. Johnsen, Ridder af Dannebrog, allerede i 1844 var bleven efter Ansigning entlediget i Naade og med Pension, fra 31te Maj 1845 at regne, men dog efter Direktionens Ønske havde vedblevet Skolens Bestyrelse indtil dens Aftning, er ovenfor bemærket.

Lærerpersonalet for den ny Skole blev under 27de April 1846 allernaadigst bestemt saaledes, at de tre hidtilværende Adjunker udnævntes

Dr. Theol. Sv. Egilson . . . til Skolens Rektor,

Dr. Philos. Hg. Sn. Scheving — — Overlærer,

Bjørn Gunløgson. — — 1ste Adjunkt, hvorhos

Kand. Philos. Cn. Gislason udnævntes til 2den Adjunkt, alt fra 1ste Okt. at regne.

Og da Sidstnævnte paa Grund af literære Sygler erholdt Tilladelse til at forblive i Danmark foreløbigt i Winterhalvaaret, konstituerede Stiftsøvrigheden med Direktionens Be-

myndigelse for det første Skoleaar, dels i Gislaßons Sted, dels som tredje Adjunkt, Kand. Theol. Sg. Mølsted og Kand. Theol. Jens Sivertsen. Skolen begyndte saaledes med det bestemte Personale af Rektor, en Overlærer og 3 Adjunkter.

Ovennævnte Adjunkt Gunløgsen blev under 18de Sept. 1846 benaadet med Dannebrogordenens Middertors.

Skolens Styrtning blev ved Stiftsøvrighedens Foranstaltning iværksat i Sommerens Løb. Den ovennævnte Skoleplan bragtes til offentlig Kundskab ved, oversat paa Islandsk, at indrykkes i Maanedsskriftet „Rejsfavigsposten“.

Efter Afholdelsen af Hovedexamen i Bessfestad Skole udgjorde Discipelantallet 33, hvilket Antal suppleredes til 60 ved at 27 ny Disciple af Stiftsøvrigheden optoges dels som Elever (7), dels som skoleføgende Disciple (20), og den ny Skole tog saaledes den 1ste Oktober sin Begyndelse med det anførte forøgede Antal af Disciple fordelte i de 3 Klasser, saaledes at øverste eller 3die havde 20, 2den Kl. 28, 1ste Kl. 12. Efter Forældrenes Stilling vare af de 60 Disciple

Sønner af gejstlige Embedsmænd	22
— — civile, lægelige eller Skoleembedsmænd	14
— — Studenter	3
— — Altingsmænd	2
— — Bønder	16
— — to Handlende og en Haandværker	3

60

Efterat det ny Skolehus den 1ste Oktb. var bleven højtidelig indviet ved en Tale af Biskop Thordersen og derefter en kort Tale af Rektor, i Overværelse af Stiftamtmand Kammerherre Hoppe, samtlige Lærere og Disciple, og en talrig Forsamling af Byens Embedsmænd og Borgere, og efterat de nyoptagne Disciple vare bleve prøvede den 2den, 3die og 4de Okt., og de fornødne Skolebøger udsolgte til Disciplene, begyndte Undervisningen den 9de efter følgende Dagfordeling:

Lærefag	Ugentligt Timeantal			Lærerne
	3die Kl.	2den Kl.	1ste Kl.	
Græsk	4	5	5	} Rektor, 17 Timer.
Islandsk	1	1	1	
Latin	6	7	7	} Overlærer Sæving, 23 Timer.
Latinsk Stil	1	1	1	
Mathematik	6	7	7	} Adjunkt Gunløgsen, 22 Timer.
Fysik	2	"	"	
Religion	3	3	4	} Konst. Lærer Mølsted, 25 Timer.
(med Bibelhistorie eller N. T.'s Ereger)				
Historie	3	3	3	
Geografi	2	2	2	
Dansk	3	3	3	
Dyff	2	3	2	
Hebraisk	2	"	"	
Latinsk Stil	1	1	1	} Konst. L. Sivertsen, 21 Timer.
Tilsammen	36	36	36	

Undervisning i Sang blev desuden givet af en Time lærer, Organist og Skolelærer P. Gudjonson, i 2 ugentlige Timer.

Salvaarsexamen afholdtes af Skolens Lærere fra 15de—20de Febr. 1847. Under denne laae dog endel af Disciplene, ialt 9, syge af en i Byen og paa flere Steder græsferende Nervefeber, hvoraf endog to Disciple døde, den ene i Januar, den anden i Februar. Efter denne Examen's Tilendebbringelse, bleve 9 Disciple, som anfaaes modne til at underkaste sig Afgangsexamen, og som havde faaet Stiftets Tilladelse til foreløbigen at underkaste sig en Del af denne, examinerede heri, nemlig i mundtlig Dansk, Græsk og mundtlig Latin.

Hovedexamen afholdtes fra den 24de til den 26de Juni, og efter dens Tilendebbringelse inddeltes de tilbageværende 49 (efter de 9 Afgangere og 2 Bortdøde) saaledes i de 3 Klasser, at den øverste havde 21, den 2den 18, den 1ste 10 Disciple, hvortil dog senere rimeligvis ville komme endel Nyindmeldte.

Fra 1ste—3die Juli holdtes **Afgangseramens** resterende Del med de ommeldte 9 Afgængere, dog tilbøstes dem ingen Hovedkarakter, da de to Fag Naturhistorie og Naturlære manglede, hvorimod Udfaldet iøvrigt var følgende, at 5 af dem, Poul Jonsen, Benedikt Kristjansen, Thoraren Bødvarsen, Jon Snæbjørnsen, og Arne Thorstensen, ved at examineres i to Fag endnu, rimeligvis vilde have opnaaet første Karakter, idet Antallet af de dem tilkjendte Talværdier i de 12 Fag, herunder for dem alle Hebraisk indbefattet, udgjorde resp. 77, 82, 71, 76, 73, medens de andre 4, Magnus Thorlacius, Thord Jonasen, Poul Vidalin, Jakob Gudmundsen, hvis Talværdier kun udgjorde ialt 64, 61, 64 og 58, ikke kunde have opnaaet mere end anden Karakter. Som Examenkommisjer fungerede i Februar Biskop Thordersen, i Juli Forstanderen for den ny gejstlige Dannelsesanstalt Lector Theol. Dr. Petursen.

Hvad Skolevæsenets husholdelige Anliggender angaaer, da er dels i foranstaaende Efterretninger meddeelt Oplysning om nogle af de vigtigste Punkter af samme, dels vil i de efterfølgende Meddelelser om Aarets Regnskabsvæsen være Lejlighed til at omtale flere andre, ligesom deraf vil erfares, at Skolevæsenet i det Hele i 1846 har i formuelig Henseende haft en ikke ubetydelig Fremgang af henimod 28000 rb., hvorved imidlertid det hos Sorø Akademi optagne store Laan til Bygningsforetagender er holdt udenfor Betragtningen, hvilket, som oven anført, i Aarets Løb foregædes med 20000 rb.

Udg. har tidligere, i Akad. Tdd. IV D. S. 543 ff., omtalt den Rets sag som paa Lærdoms-skolevæsenets Vegne i 1840 blev anlagt mod Slagelse By's Kirker i Anledning af disses Vagring ved, overensstemmende med Lovgivningen at bekoste Skolebygningens og Rectorboligens Vedligeholdelser. Denne for Skolevæsenet meget vigtige Sag er i 1846 ved Højesteretsdom af 7de Oktb. bleven endelig paakjendt i Gunst af samme, idet Kirkerne forpligtedes til, af den paaafsevnte Fordring at erlægge et saadant Beløb som af uwillige af Retten udmeldte Mænd kan fjernes at være medgaaet til selve Skolebygningens Reparationer i det paaagjældende Aar, tilligemed Renter af Summen paa sædvanlig Maade. Ved denne Højesteretsdom er saaledes Principet anerkjendt, at Kirkerne, i de Kjøbstæder hvor Lærdoms-skoler ere, ubetinget, og uden Hensyn til deres Uformuenhed eller Skolens muligen større Evne, idet Slagelse Skole, naar den ikke betragtes som en Del af det hele Skolevæsen, er en rig Stiftelse, ere forpligtede til at bekoste Skolebygningens Istandsættelser, og at denne Forpligtelse ikke ved Præskription kan bortfalde, hvilken ellers netop i dette Tilfælde maatte have kommet Kirkerne tilgode, da Forpligtelsen ikke i Virkeligheden var bleven opfyldt. At Kirkerne frikjendtes for Rectorboligens Reparationer, maa antages at være begrundet i et Kongebrev af 14de Juli 1797, der hjemlede disse Kirker en særlig fritagelse for at udrede Huslejlighed til Skolens Lærere, hvorved under Sagen var oplyst, at ingen af disse paa den Tid havde haft Bolig in natura. I dette Tilfælde, som i flere andre, hvor Kirkerne ligeledes ere uformuende, vil denne Forpligtelse saaledes være at betragte som et Menigdommen paaahvilende Bidrag til den derværende Lærdoms-skoles Fornødenheder.

Efterat denne Afgjørelse har fundet Sted, ere senere Underhandlinger bleve indledede med de Kirker hvor ikke allerede en saadan Foranstaltning tidligere har fundet Sted*), om Forpligtelsens Afløsning imod Erlæggelse af et efter Billigheds Hensyn fastsat bestemt aarligt Vederlag fra Kirkenes Side til vedkommende Skolers Kasse. En saadan Afløsningssum er i 1847 ifølge kongelig Beslutning af 24de Marts allerede fastsat for Horsens Skole til 100 rb. aarlig.

— Angaaende den i forrige Aargang omtalte ligeledes ved Højesteretsdom bundne Sag mod Kjøge Kirke, betræffende Tilbagebetalingen af et Restbeløb af et for over 50 Aar tilbage forstrakt Laan, skal her alene tilføjes, at den ved Dommen tilkjendte Sum vel ikke blev indbetalt i Juni, men i Decb. Termin 1846, efterat det ved en ny kongelig Beslutning var allernaadigst tilladt, at den tidligere tilstaaede Eftergivelse af de ældre Renter ogsaa saaledes maatte komme Kirken tilgode. Herved er saaledes en i Skolefondens

*) Saadan Foranstaltning er truffet i Roskilde 1838 og i Kjøbenhavn 1844, se Akd. Tdd. anf. St. S. 544, Aarb. 1844 S. 223.

Bøger i lang Tid henstaaende betydelig ikferentebærende Formuepost af meget tvivlsom Værdi i dette Aar forvandlet til en rentebærende Kapital.

Ifølge de aflagte Regnskaber for den almindelige Skolefond og samtlige enkelte Lærdomsskoler og Fionds, har Skolevæsenet i 1846 haft efternævnte Indtægter og Udgifter, og som Ifølge deraf den nedenangførte Formueforøgelse.

Indtægt.	Indtægt i 1846.		Mere end Budgetsummerne.		Mindre	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
1. Refusion fra Finanserne	6042.	88			104.	"
Formindsfelsen hidrører fra, at de den ferrige Skole i Bordingborg tillagte Kjøppe fra Amtstuen, 416 rb. aarlig, som oven anført, ved den kongelige Beslutning af 13de Marts bleve overladte Menighdommen og saaledes allerede for det sidste Kvartal af Aaret ere indbetalte fra Finansassisen umiddelbart til Menigbestyrelsen med 104 rb.						
2. Renter af Skolefondens rentebærende Formue..	5277.	31	301.	73		
Den større Indtægt er bestemt dels ved et ekstraordinært indkommet Rentebeløb af c. 107 rb., der indbetales tilgæmmed den gamle Forbring paa Njoge Kirke Ifølge Højesteretsdom af 7 Maj 1845, dels derved at Bantaltterne i 1846 gave 6¼ Proc. Udbytte.						
3. Renter af Skolernes og tilhørende Fionds' rentebærende Formue	14317.	56	797.	56		
Den betydeligt højere Indtægt har væsentlig sin Grund i at Skolernes Formue ved Udgangen af 1845 var, for medelt de indkomne Kjøpesummer for det folgte Viborgske Gods, henved 19000 rb. større end der ved Budgettets Affattelse var beregnet.						
4. Jordebogsindtægter, i Korn og Penge	92711.	31½	15946.	16½		
Jordebogsindtægterne have vel lidt nogen Afgang ved det Viborgske Gods's Salg, og ligeledes i 1846 en mindre Forringelse ved at det Bordingborg neblagte Skole tilkommende Degnebu, 26 Tdr. 2 Eldr., for Fremtiden skal tilfalde Menighdommen, saavel som ved Salget af de 2 Fastegaarde fra Dnse og Aarhus Skoler; men paa den anden Side have forbedrede Tiendaafforder givet en saadan Forøgelse af Indtægten, at denne nu er 11 Tdr. 8ug, 70 Tdr. Byg og 28 Tdr. Havre større end da Budgettet for 1845 affattedes. Dette, men dog hovedsageligen den høje Kapitalstart hvorefter Kornet er betalt, har forarsaget den betydeligt højere Indtægt.						
5. Indtægter af Kirker og Præstebald, i Korn og Penge	3546.	60	131.	42		
6. Fra Amtstuer, til 2 Skoler, i Korn og Penge	1835.	12	127.	19		
Marsagen til at der for disse 2 Væster er indkommet noget mere end beregnet, er ligeledes den højere Kapitalstart.						
7. Skolekæntingenter	21408.	42	1408.	42		
Ved Budgettets Affattelse var forudsat omtrent den samme Sogning som i det foregaaende Aar; men den har været i saavidt Tiltagende, især ved de udvidede Skoler.						
8. Indtægter af Høspitaler til 6 Skoler	27042.	64½	5592.	64½		
Grunden til den saa betydeligt højere Indtægt end det tallukkere maa søges i, at en meget væsentlig Del af Høspitalindtædterne bestaaer i Korn, som for Storstedelen er betalt efter den højere Kapitalstart.						
9. Fra Universitetet til 2 Skoler	114.	"				
10. Metropolitanskolen, Børnehøsets Afgift	500.	"				
11. Samme, Jords, Sang- og Kopulationspenge..	2321.	88	281.	88		
12. Samme, Privatlivpenge	490.	"			200.	"
13. Rønne Skole, Lærløse	66.	7	6.	7		
14. Viborg Skole, Indtægter af Den Læse	376.	92½			223.	3½
Disse tilfældige og foranderlige Indtægter vare beregnede efter Gjennemsnitt af de 5 foregaaende Aars virkelige Indtægt.						
15. Horsens Skole af Ebanes Legat	550.	"				
16. Dnse Kommunitet og Kolding Skole, Konsumtionsgodtgjørelse	94.	"				
17. Forskellige ubestemte og ekstraordinære Indtægter	1500.	66	279.	42		
18. Indtægter fra Aarhus Realskole, Skolepenge ..	2365.	67	315.	67		
Summa Indtægt	180561.	34	25188.	37½	527.	3½
Kradrages det som er indkommet mindre end beregnet			527.	3½		
er i det Hele indkommet over Budgetsummerne			24661.	34		

Udgift.

	Udgift i 1846.		Mere end Budgetsummerne.		Mindre	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
1. Halvdelen af de med Overbestyrelsen forbundne Omkostninger	7090.	82	470.	82		
Ursagen til at denne Konto, hvis anden Halvdel bæres af Sorø Akademi, er overskredet med ialt 941 rb. 68 fl., ligger dels i en ekstraordinær Anskaffelse for Direktionens Bibliotek, dels i Tilskaaelsen af nogle ekstraordinære Gratifikationer til de underordnede Arbejdere.						
2. Kaffe Gager, Tillæg og Gratifikationer	76613.	47	1613.	47		
3. Til Timeundervisning	10164.	4			835.	92
Den paa disse to Poster tilsammen fete Overstridelse af henimod 800 rb. er foranlediget ved Nødvendigheden af at tilskaae et betydeligt Antal af Gratialer eller temprære Understøttelser i Aarets Løb.						
4. Pensioner	17297.	63			2702.	33
Besparelsen er tildeels bevirket ved indtrufne Dødsfald blandt Pensionisterne. Pensionernes Beløb, som ved Aarets Begyndelse havde udgjort 18213 rb. 64 fl. blev i Aarets Løb ved 3 Pensionisters Død formindstet med 2850 — " — til 15363 rb. 64 fl. hvorimod det, ved at 1 ny Pensionist og 3 ny Pensionistinder tilkom, forøgedes med 646 — 64 — og udgjorde herefter ved Aarets Udgang 16010 rb. 32 fl.						
5. Tilskud til Biblioteker og videnskabelige Apparater	4576.	23			423.	73
6. Bygningers og Inventariers Vedligeholdelse	4841.	60			158.	36
7. Brandfæls- og Velysningsforholdenheder	3231.	11			188.	85
8. Skatter og Afgifter	7625.	9	625.	9		
Overstridelsen er for endel tilfældig, men iøvrigt synes Erfaring at vise, at den i Budgetterne for 1846 og 47 foretagne Medfattelse af denne Konto med 400 rb. ifte herefter kan beholdes.						
9. Regnskabsføringen	4271.	82½	71.	82½		
10. Metropolitanstolen til 4 Kirkestoler for Sångvifartering	480.	"				
11. Viborg Skoles testamentariske Forpligtelse	180.	"				
12. Bidrag til Fredericia lærde Institut	800.	"				
13. Forskjellige Løbende og tilfældige Udgifter	5208.	73			291.	23
Besparelsen er væsentlig bevirket ved at der til den nedlagte Skole i Bordingborg medgif betydeligt mindre end forhen.						
14. Ekstraordinære Udgifter	3722.	"			278.	"
Foruden Udgifter af mere almindelig Natur, ere under denne Post udredeede overfløede Omkostninger i Anledning af det Viborste Godes Salg, 319 rb. 34 fl., til Forbedring af Næstborlligen i Ribe endvidere 357 rb. 31 fl., til en til Værn mod Havets Indbrud paa Aarhus Katbedralskoles Grund opført Stenmøse 494 rb. 58 fl. m. m.						
15. Udgifter til den videnskabelige Realskole i Aarhus	7835.	67	135.	67		
Overstridelsen er foranlediget ved Drettelsen af en ny Klasse og Ansættelse af en Lærer mere.						
Summa Udgift	153938.	41½	2916.	95½	4878.	54
Fradrages det som er udgivet over Budgettet					2916.	95½
er i det Hele udgivet mindre end efter Budgettet					1961.	54½
Som oven anført var indkommet over dette					24661.	34
Totalindtægten var	180561.	34				
altsaa Overskud	26622.	88½			26622.	88½

Men hertil komme dog følgende aldeles ekstraordinære Indtægter udenfor Budgettet:

- a. Nogle ved Realisation af gamle Bankkvitteringer samt ved det paa Udgiftsiden anførte Suppleringsbeløb erhvervede Bankaktier 600. "
- b. af Restføbesummen, 2000 rb., for den i forr. Aarg. S. 239 omtalte Ddenfe Skole i 1844 frafulgte Kæstegaard, tilligemed et halvt Aars Rente 1440. "
- c. hele Rføbesummen for den fl. omtalte Aarhus Skole i 1845 frafulgte lignende Gaard 2000. "

4040. "

efter Fradrag af følgende ekstraordinære Udgifter:

- a. det til Erhvervelsen af de som Indtægt udenfor Budgettet anførte Bankaktier udredeede Suppleringsbeløb 414. 69

at oversføre 414. 69 4040. " 26622. 88½

	Overført	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
b. det i forrige Aar til Indtægttagne Beløb for fulgte Materialier ved Odense Skole, hvilket er afgivet som Bidrag til Omkostningerne ved den ny Skole.....		414.	69	4040.	"	26622.	88½
c. eftergivet ved kongelig Beslutning et gammelt Gageforstud		825.	26				
d. det ved Vordingborg Skoles Nedlæggelse til Byen afgivne Kapitalbeløb		1000.	"				
				2973.	95	1066.	1

og det endelige Overstud bliver da 27688. 89½
 Dette Overstud er indgaaet som Forøgelse i Skolekasens Formue, der ved Udgangen af 1845 og 1846 har været fordelt saaledes som følgende Tabel udviser:

	A. den almindelige Skolefonds					B. de lærde Skolers og tilhørende Fonds'					A. og B. ialt				
	rente-bærende Kapital		ifferente-bærende Formue		tilsammen	rente-bærende Kapital		ifferente-bærende Formue		tilsammen					
	rb.	fl.	rb.	fl.		rb.	fl.	rb.	fl.						
ved Udgangen af 1845	125515.	81	13659.	64	139175.	49	356527.	28	20406.	22½	376933.	50½	516109.	3½	
ved Udgangen af 1846	122787.	73	30658.	42½	153446.	19½	362949.	10	27402.	63½	390351.	73½	543797.	93	
altsaa formindsket med	2728.	8					6421.	78	6996.	41					
forøget med ..			16998.	74½	14270.	66½					13418.	23		27688.	89½

Af der paa den angivne Formue hviler Gjelden til Sorø Akademi, 100000 rb., er ovenfor erindret.

Skolefondens rentebærende Formue bestod i følgende Effekter:

Prioritets- og andre Panteobligationer	79850	rb.
kongelige Obligationer, indskrevne i Statsgjeldsprotokollerne	13800	—
Obligation uden Pant fra den brugsbidenskabelige Læreaanstalt, stor til Rest..	4201	— 29 fl.
Engelske 3 pC. Obligationer £ St. 1500, i sin Tid indkjøbte for	12036	— 44 -
Bankaffier	12900	— " -

er ovennævnte 122787 rb. 73 fl.

Af denne Sum ikke stemmer med den oven S. 140 anførte Sum af de i Kvæturen indseende Effekter, er fordi i denne tillige ere indbefattede de hjemfaldne Stipendiærs Fond, 4500 rb., det Vendisenske Stipendielegat, 535 rb., en kgl. Obligation paa 500 rb. tilhørende den islandske Skole, og en do. paa 300 rb. tilhørende Kjøge nedlagte Latinskoles Fond.

Skolefondens ifferentebærende Formue bestod i følgende:

Obligationer mod Pant i Livsforfæring, hvortil ikke svares Rente, men til dels Afdrag,	5400	rb.
Udsaaende Forstud	161	— 80 fl.
Udlæg for den islandske Skole	18319	— 7 -
Kontant Kassebeholdning	9501	— 27½ -
	33382	rb. 18½ fl.

hvorfra gaar følgende Skyldposter:

hjemfaldne Oplagspenges Beholdning	35	rb. 81 fl.
indfærdte, endnu ikke hævede, Oplagspenge	2687	— 87 -
	2723	— 72 -
er ovennævnte	30658	rb. 42½ fl.

Saad Skolernes og tilhørende Fonds' rentebærende Kapitaler angaaer, da udgjorde disse, som forr. Aarg. S. 244 bemærket, ved Udgangen af 1845 356527 rb. 28 fl. de forøgedes i Løbet af 1846, uagtet Afgangen af de 734 rb. fra Vordingborg Skole, ved de indkomne Kjøbesummer for tvende bortsolgte Fæstegaarde og ved andre Summers Udfættelse til 362949 — 10 -

hvilket er en Forøgelse af 6421 rb. 78 fl.

Skolernes ifferentebærende Formue udgjorde

	Kassebeholdninger.	Restancer.	tilsammen.
den 31 Decbr. 1845	14751 rb. 47½ ff.	5654 rb. 71 ff.	20406 rb. 22½ ff.
— 31 Decbr. 1846	18555 — 30 —	8847 — 33½ —	27402 — 63½ —

altsaa foreget med 3803 rb. 78½ ff. 3192 rb. 58½ ff. 6996 rb. 41 ff.

Koruden de ovennævnte Kapitaler tilhørende de enkelte Skoler, komme endnu til de forskjellige Skolers Bibliotheker tilhørende sinaa Kapitaler 2983 rb. 32 ff.
og det Thura-Falsterke Legat til Ribe Skole 575 — " —

ialt 3558 rb. 32 ff.

hvorimod den Kolbing Skole hidtil tilhørende Rektorboligs-Kapital, som oven omtalt, nu er ind-
draget i Anledning af den ny Bygnings Opførelse.

De fra de anførte Skolernes egne Kapitaler aldeles affondrede Stipendiefonds' Kapitaler,
som ved Udgangen af 1845 havde udgjort tilsammen 118141 rb. 45 ff.
vare i Løbet af 1846 opvoxede til 119374 — 89 —

altsaa foregede med 1233 rb. 44 ff.

De Skolerne i Kjøbenhavn, Odense og Kolding tilhørende Stipendieoverskuds Fonds, som
den 31te December 1845 havde beløbet tilsammen 39548 rb. 76 ff.
vare den 31 December 1846 foregede til 42023 — 17 —

eller mere 2474 rb. 37 ff.

uaagtet der, som oven S. 175 anført, var af denne Fond ved Kjøbenhavns Skole udrebet et Beløb
til Bygningsarbejder af 1466 rb. Forsøgelsen af de til Understøttelser for trængende Disciple be-
stemte Kapitaler beløb saaledes i det Hele 3707 rb. 81 ff.

Alle tre Fonds udgjorde nemlig

	d. 31 Decbr. 1845.	d. 31 Decbr. 1846.
Kjøbenhavns Skoles	21142 rb. 33 ff.	20866 rb. 70 ff.
Odense —	8406 — 43 —	9256 — 43 —
Dorferns —	10000 — " —	11900 — " —

Tilsammen 39548 rb. 76 ff. 42023 rb. 17 ff.

Endelig var den med Skolefonden forbundne hjemfaldne Stipendiers Fond, som den 31te
Decbr. 1845 havde udgjort 4100 rb. i kongelige Obligationer, ved Indkjøb af lignende Obliga-
tioner til Beløb 400 rb., opvoxet til 4500 rb.

Hvad den islandse Skole angaar, da have dens Indtægter og Udgifter for Aaret
1ste August 1845 til 31te Juli 1846, ifølge det aflagte Regnskab, som omfatter dette
Årstrum ligesom de tidligere Budgetter, været følgende sammenholdte med Budgettet *):

Indtægt.	Indtægt i 1846.		Mere end Budgets- summerne.	
	rb.	ff.	rb.	ff.
1. Aarsindtægten fra Finanserne:				
a. den Statsholste Vederlagssum	2500	rb.		
b. den Holumste —	2880	—		
	5380,	"		
2. Kongetienden af Stageffords og Djords Syster	524.	86	1.	65
ialt paa Budgetposterne	5904.	86	1.	65
3. udenfor Budgettet er indkommet:	396.	29	396.	29
a. For solgte Skolebøger				
De til Disciplene fornødne Bøger og Korter ere hidtil				
anskaffede her og foreløbigen betalte af den alminde-				
lige Skolefond, hvis Udlæg dertil opføres paa den i				
sammes Regnskab anlagte Konto for Mellemværende				
med den islandse Skole, indtil Bestemmelse toges om				
hvoreledes samtlige dens Udlæg for denne Skole skulle				
refunderes. Det ved Bøgenes Salg til Disciplene				
efterhaanden indkommende Beløb kommer Skolen tils-				
gode.				
b. Refunderet det i Regnskabsaaret 1843 urig-				
tigen udbetalte Gebyr til Postindretningen				
paa Island	14	rb. 28 ff.		
ligeledes for Regnskabsaaret 1844 14 — 28 —				
samt de for sidstnævnte Aar til				
Medicinalindretningen betalte ...	63	— 72 —		
	92.	32	92.	32
	6393.	51	490.	30

*) Ligefom her for 1845—46, er i Statregnskabsoversigten for 1845 forklaret angaaende Skolens virkelige Ind-
tægter og Udgifter i Aaret fra 1ste August 1844 til 31 Juli 1845. De vare følgende:

	Indtægt i 1846.		Mere end Budgets-	
	rb.	fl.	rb.	fl.
	6393.	51	490.	30
c. Det Beløb hvormed de refunderede Forstud fra forrige Aar oversege de tilgodehavende Forstud ved Regnskabsets Afslutning	105.	"	105.	"
d. Restance fra foregaaende Aar, beregnet til Indtægt med.....	12.	81	12.	81
Summa Indtægt indkommet mere end Budgettet	6511.	36	608.	15

Udgift.	Udgift i 1846.		Mere end Budgets-		Mindre end Budgets-	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
1. Gage til Lærerne.....	2075.	"			325.	"
Besparelsen er foranlediget ved at der, isædetfor en afgaaet Lærer med 800 rb. Gage, er antaget en midlertidig Lærer med ifkun 500 rb. i Godtgjorelse, samt at Husleje-hjælpen 50 rb. aarlig til en af Adjunterne kun er beregnet tilgode for et halvt Aar.						
2. Økonomens Løn.....					217.	19
Konnen til Økonomen var sedse betalt ham forud for det kommende Aar, hvorfor der Intet kunde tilkomme ham for nærværende Aar, ved hvis Slutning hans Virksomhed ved Skolen ophørte.						
3. Sognepræsten for Ministerialia	24.	"				
4. De reglementerede Stipendier.....	1440.	"				
5. Erstatning til nordlandske Præstefald.....	211.	4			7.	88
Den tilsyneladende Besparelse forklæres ved, at disse Godtgjorelser opkræves i meget uregelmæssige Terminer.						
6. For indkjøbte Bøger og Korter.....					200.	"
7. Forskjellige Udgifter	233.	72	130.	66		
Aarsagen til Overforbrøden maa søges fornemmeligen i, at der til Smaa-reparationer ved den gamle Skolebygning og dens Inventarium er medgaaet beløb 120 rb., hvorpaa iffe var regnet.						
8. Regnskabsførerens Godtgjorelse	100.	"				
9. Bidrag til Biskoppens Gage.....	169.	30			1030.	66
Denne ogsaa blot tilsyneladende Besparelse forklæres ved, at dette Gagebeløb efter den forrige Biskops Død tilkom hans Enke, dels den i Valanien Konstituerede, dels den ny Biskop, og at det her iffe der er beregnet til Ud-gift, vil vise sig at være udbrøet i det naafølgende Aar, forsaavidt det iffe er udlagt af den almindelige Skolefond.						
Summa Udgifter.....	4253.	10	130.	66	1780.	77

laft paa Budgetsposterne

Indtægt.		
1. Aarsindtægten fra Finanserne		5380 rb. " fl.
3. Kongetienderne		506 — 35 -
3. Udenfor Budgettet:		
a. for solgte Skolebøger		241 — 35 -
b. Erstatning for forliden indbetalt Lønbeholdning i tidligere Aar		24 — 25 -
c. det Beløb hvormed de refunderede Gageforstud fra forrige Aar oversege de tilgodehavende Forstud ved Regnskabsets Afslutning		400 — " -
Summa Indtægt		6552 rb. 19 fl.

Udgift.		
1. Gage til Lærerne		2482 rb. 19 fl.
2. Biskopens Løn		217 — 19 -
3. Sognepræsten for Ministerialia		24 — " -
4. De reglementerede Stipendier.....		1440 — " -
5. Erstatning til nordlandske Præstefald.....		165 — 60 -
6. For indkjøbte Bøger og Korter		— " -
7. Forskjellige Udgifter		243 — 20 -
8. Regnskabsførerens Godtgjorelse		100 — " -
9. Bidrag til Biskoppens Gage		1200 — " -
10. Udenfor Budgettet:		
a. ældre Erstatningskrav for nordlandske Præstefald		601 — 24 -
b. Refusion til Forbeholdskassen for et tidligere Udlæg til Forstud		100 — " -
c. til Post- og Medicinalindretningen (nu bortfaldet og refunderet i næste Regnskab)		78 — 4 -
d. som Restance udbetød		12 — 81 -
Summa Udgift		6634 rb. 35 fl.
Indtægten var		6552 — 19 -

altsaa Manglen 82 rb. 16 fl.

hvilket Beløb er udlagt af den islandske Forbeholdskasse, tilligemed det der i samme Aar er anvendt til den ny Skolebygningens Opførelse, og senere foreløbigt refunderet af den almindelige Skolefond.

	Udgift i 1846.		Mere end Budgetsummerne.		Mindre end Budgetsummerne.	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
Fra forrige Side	4253.	10	130.	66	1780.	77
10. Endvidere udgiwet udenfor Budgettet:						
a. Rest af ældre Erstatningskrav for nordlandske Præstefald	569.	36	569.	36		
b. Som Restance udestod ved Regnskabsets Afslutning	12.	81	12.	81		
Summa Udgift	4835.	31	712.	87	1780.	77
Naar fra det Beløb der er udgiwet mindre end Budgettet drages det der er udgiwet mere end Budgettet					712.	87
er i det Hele udgiwet mindre end Budgetsummerne					1067.	86
Som oven anført var indkommet over Budgettet ...					608.	15
Totalindtagten var	6511.	36				
Der var altsaa i det Hele et Overskud af	1676.	5			1676.	5

hvilket Beløb er indbetalt i den islandske Fordebogskasse til Dækning af en Del af dennes til Udgifterne ved den ny Skolebygning gjorte Udslag, hvilket foreløbigen er refunderet af den almindelige Skolefond og opført paa Fondens Tilgodehavende for den islandske Skole.

Følgende er det allernaadigst approberede Budget for 1847.

Indtægt.	Budget for 1847.	
	rb.	fl.
1. Refusion fra Finanferne	5730.	88
Fra denne Post hidtilværende Beløb, saaledes som samme senest ved kongelig Resolution af 26 September 1845 var fastsat, nemlig 6146 rb. 88 fl., ere dragne de den nu nedlagte Vordingborg Latinskole forhen tilkommende, men ved kongelig Beslutning af 13de Marts 1846 til Kommunen skjænkede Restpenge fra Amtstuen, 416 rb. Bemeldte 416 rb. ere derimod nu overførte paa det danske Kamelli's Budget under Konto 3.		
2. Renter af Skolefondens rentebærende Formue	5020.	"
Renten er beregnet af det ved Udgangen af 1845 frugtbargjorte Beløb 125515 rb. 81 fl.		
3. Renter af Skolernes og tilhørende Fonds' rentebærende Formue	14200.	"
Ligesom i Budgettet for 1846 Renten findes, af den der angivne Grund, et være beregnet af 33000 rb., saaledes er den her, efterat den rentebærende Formue, navnlig paa Grund af det virksomste Gods salg, er forøget med cirka 17000 rb., beregnet af 355000 rb.		
4. Fordebogs-Indtægter i Korn og Penge	89000.	"
Den Formindstelse i Fordebogs-Indtægterne som er foranlediget ved det ovennævnte Gods salg og ved Vordingborg Skoles Nedlaggelse, er omtrent opvejet ved samtidigen indtraadte forbedrede Lænde-Afforder, og den beregnede Forhøjelse paa denne Konto hidrører saaledes blot fra de usadvanligt høje Kornpriser, der have foranlediget, at der maatte kalkuleres paa de betydeligt højere Tarter, nemlig de samme som for de andre under Direktionen forterende Stifter er antagne som omtrentlige Priser for Afgaeden af 1846, det er pr. Tde. Aug 33 mt., Byg 22 mt., Havre 17 mt., Vogsbeede 16 mt.		
5. Indtægter af Kirker og Præstefald, i Korn og Penge	3500.	"
Disse to til bestemte Korn- og Penge-Afgifter stipulerede Poster ere beregnede efter de i forrige Post nævnte Tarter.		
6. Fra Amtstuen til 2 Skoler, i Korn og Penge	1800.	"
7. Skole-Kontingenter	20000.	"
8. Indtægter af Hospitaler til 6 Skoler	20800.	"
ad 8, 11, 13. Ansatte efter Gjennemsnittet af de virkelige Indtægter i de sidste 5 Aar.		
9. Fra Universitetet, til 2 Skoler	114.	"
10. Københavns Skole, Børnehushers Afgift	500.	"
11. Samme, Jord-, Gang- og Kopulationspenge	2100.	"
12. Samme, Privatistpenge	500.	"
Denne Post har ligeledes hidtil været ansat efter Gjennemsnit af 5 Aars virkelige Indtægt; men da Antallet af de Privatimitterede i de senere Aar har været i stadigt Afstagen, er det anseet for rigtigst, kun at kalkule paa en saadan Indtægt som i det sidste Regnskabsaar 1845 er indkommet, nemlig 500 rb.		
13. Rønne Skole, Lævepenge	60.	"
14. Viborg Skole, Indtægter af Den Læse	600.	"
15. Horsens Skole, af Euanes Legat	550.	"
16. Odense Kommunitet og Kolding Skole, Konsumtions-Godtgjørelse	94.	"
17. Forskellige ubestemte og ekstraordinære Indtægter	1181.	8
Der er, ligesom hidtil, gjort Beregning efter Gjennemsnit af 5 Aar, med nogen Modifikation for at afrunde Budgettets Totalsum.		
18. Indtægter for den videnskabelige Realskole i Aarhus	2050.	"
Summa Indtægt	167800.	"
Udgiften	164500.	"
Altsaa Overskud	3300.	"

De paa det foreløbige Normalreglement's Udkast beregnede

Budget for
1847.

Udgifter.

	rb.
1. Halvdelen af de med Overbestyrelsen forbundne Omkostninger	6620
2. Faste Gager, Tillæg og Gratifikationer	85700
3. Til Time-Undervisning	10500
ad 2 og 3. I Budgettet for 1846 er forklaret, at og hvorfor disse trende Poster ikke ret vel kunne holdes skarpt afsondrede. I Henhold hertil, og da i Indværende Aar begge Budgetsømmer ere aldeles medgaaede, har man til disse's samlede Beløb 86000 rb. laant de ved allerhøjeste Beslutning af 10 Decbr. 1846 allernaadigt bevilgede Sagetillæg af ialt 10200 rb., og fordelt de derved udfomne 96200 rb. efter de nu bestaaende Forholte	
4. Pensioner	17000
Efterat endel Entledigelser have fundet Sted i 1846 og de Afgaaedes Pensioner ere overtagne paa Finansernes aftagende Pensionliste, vil Skolevæsenets egen Pensionkonto, der nu udgjør noget over 16000 rb., neppe i 1847 komme til at overstige det 1000 rb. højere ansatte Beløb.	
5. Tilskud til Bibliotheker og videnskabelige Apparater	5880
Denne Konto er ansat med det Beløb som omtrent vil behøves efter Reformens Gjennemførelse, idet der, saalange denne endnu handes ved Mangel af tilstrækkelige Lokaler, ikke har kunnet gjøres Regning paa Anstaltens af fuldstændige videnskabelige Samlinger.	
6. Bygningernes og Inventariets Vedligeholdelse	4750
7. Brændsel og Belysnings-Fornødenheder	3840
8. Statter og Afgifter	7000
9. Regnskabsføring	4000
10. Kjøbenhavns Skole til 4 Kirkefæder for Sangvitariering	480
11. Viborg Skoles testamentariske Forpligtelse	180
12. Bidrag til Fredericia lærde Institut	800
13. Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter	5600
14. Extraordinære Udgifter	3550
15. Udgifter til den videnskabelige Realskole i Aarhus	8600
Er forøget med 900 rb. med Hensyn til at der dels ved en ny Klases Oprettelse har maattet ansættes en ny Lærer, dels er ved den ovennævnte allerhøjeste Beslutning bevilget Sagetillæg af ialt 500 rb.	
Summa Udgift	164500

Hvad den lærde Skole paa Island angaaer, da er det ved allerhøjeste Beslutning af 24de April 1846 bestemt, at sammes Rytning fra Besættid til Rejstavig skulde iværksættes i Sommerens Løb og den ny Skole fra Skoleaarets Begyndelse den 1ste Oktober samme Aar træde i Virksomhed efter en af Direktionen udkastet Plan. Det bestemtes endvidere, at den allernaadigt befalede Oprettelse af en Dannelsesanstalt for vordeende Gejstlige maatte udsættes indtil nærmere allerunderordnet Forestilling efter det første Skoleaars Udløb kunde nedlægges. Endeligen bevilgedes, at den islandske Forbedingskasse maatte fra 1ste Oktober 1846 overtage den Stolen hidtil paahvilende Andel af Biskoppens Gage, 1200 rb., samt den yder Godtgjørelse til nogle Præstefald paa Island til Beløb 218 rb. 92 sk. aarlig, samt at det til Skolens Vedligeholdelse i Rejstavig fornødne aarlige Tilskud (kalkuleret til 2100 rb.) foreløbigen maatte fra samme Tid foreskydes af den kongelige Kasse, indtil det har fundet nærmere allerhøjeste Afgjørelse, hvorledes Refusion herfor skal tilvejebringes.

I Overensstemmelse hermed er den ny islandske Skole — om hvis Bygning og de dertil medgaaede Omkostninger endnu ikke kan meddeles fuldstændig Forklaring — traadt i Virksomhed fra 1ste Oktober 1846, efterat de fornødne Lærere ved samme ere allernaadigt beskaffede.

Budgettet for denne Skole for det første Skoleaar 1846—47 er fastsat saaledes:

Indtægt.

1. Det ved allerhøjeste Beslutning af 12te April 1844 bestemte aarlige Æquivalent for Salget af det Skatboltske og Holumske Gods	5380 rb.
2. Det ved ovennævnte allerhøjeste Beslutning af 24 April 1846 bestemte Forstud fra Finanserne	2400 —
4. Tiende-Indtægter cirka	520 —
Summa Indtægt	8300 rb.

Udgift.

1. Gager og Husleje til faste Lærere	4200 rb.
2. Time-Undervisning	400 —
3. Portnerens Lønning	200 —
4. Bibliotheket og videnskabelige Apparater	400 —
5. Bygnings og Inventariums Vedligeholdelse	400 —
6. Brændsel og Belysning	250 —
7. Regnskabsføring	100 —
8. Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter (hvorunder Programmer og Førstledigheder)	430 —
9. Stipendier, 24 Portioner à 80 rb.	1920 —
Summa Udgift	8300 rb.

som balancerer med Indtægten.